



Foto: Alf Berg/Plan

# Ungas rätt i ett förändrat klimat

Ett utbildningsmaterial för gymnasieskolan

[www.barnochklimat.se](http://www.barnochklimat.se)

# Ungas rätt i ett förändrat klimat

***”Vår största utmaning i detta nya århundrade är att ta en idé som låter så abstrakt – hållbar utveckling – och göra den till verklighet för alla världens människor.”***

(Kofi Annan, Johannesburg 2002)

FN:s konventioner om mänskliga rättigheter, barnets rättigheter och miljö och utveckling står bakom FN:s beslut att utse år 2005-2014 till ett årtionde för utbildning för hållbar utveckling. Sverige har antagit denna utmaning.

I en snabbt föränderlig värld ställs nya krav på lärandet. Klimatfrågan, liksom många andra utvecklingsfrågor, förutsätter en bred syn på kunskap som omfattar såväl miljöfrågor, ekonomiska som sociala frågor. I arbetet med kunskap och lärande, attitydbildning och handlingsberedskap för hållbar utveckling har skolor och andra utbildningsaktörer en avgörande betydelse i det livslånga lärandet.

Lärande för hållbar utveckling har flera kännetecken. Det handlar bland annat om att i den vardagliga undervisningen integrera miljö-, ekonomiska och sociala aspekter samt lokala och globala perspektiv. Det handlar också om att använda processorienterade och dynamiska undervisningsmetoder, aktiva och deltagarstyrda arbetsätt samt att stimulera till kritiskt tänkande.

Utbildningsmaterialet är, på uppdrag av Plan Sverige i samarbete med Svenska FN-förbundet, framtaget av lärare på Globala gymnasiet. Det vänder sig till dig som tycker om att arbeta med elevaktiva metoder, ett tvärvetenskapligt perspektiv och med frågor om mänskliga rättigheter, hållbar utveckling, klimat och fattigdomsbekämpning. Utbildningsmaterialet syftar till att öka förutsättningarna för att barn och unga ska kunna delta i och påverka världens framtid i en hållbar riktning. Målet är att öka kunskapen om samt reflektera över världens utveckling och mänskliga rättigheter i ett förändrat klimat. Barns och ungas situation och rättigheter står i fokus. Frågeställningarna som behandlas är många gånger svåra och komplexa. Vår utgångspunkt är att ge utrymme för elevernas egna perspektiv och delaktighet i syfte att engagera – för att i sin tur bidra till kunskapsutveckling och handlingsberedskap.

Utbildningsmaterialet består av 17 övningar och ett klimatrollspel. Materialets introduktionsövningar, värderingsövningar och mer omfattande analysövningar saknar inbördes ordning och kan användas separat eller som förberedelse för klimatrollspelen. De kan användas inom ramen för ett ämne eller i samverkansprojekt mellan flera ämnen i gymnasieskolan och den senare delen av grundskolan. Tanken är att du som pedagog ska kunna använda materialet som inspiration och kunna anpassa övningarna och rollspelet så att det passar din egen undervisning. Flera av övningarna samt klimatrollspelet kan användas för examination.

**Vi hoppas att utbildningsmaterialet blir en inspiration till lärande för hållbar utveckling.**

**Lycka till i arbetet!**

Karolina Sandahl och Sara Nybäck, lärare på Globala gymnasiet, Stockholm

# Översikt

Materialet består av fem teman med tillhörande övningar samt ett klimatrollspel:

## 1. Utveckling och rättigheter i ett förändrat klimat

Övningarna syftar till att introducera frågor om klimat, utveckling och mänskliga rättigheter och att öka förståelsen för hur klimatförändringen påverkar de med allra minst resurser samt världens utveckling i stort.

**Övningar:**

- **Fritt flöde** – att väcka tankar om klimat och utvecklingsfrågor
- **Klimatkarusellen** – att synliggöra kunskap om klimat och utvecklingsfrågor
- **Sant eller falskt** – om mänskliga rättigheter och världens utveckling
- **Vijay och hans familj** – om konsekvenser och åtgärder i ett förändrat klimat

## 2. Barn och unga i ett förändrat klimat

Övningarna syftar till att ge en inblick i klimatförändringens konsekvenser för barn och unga samt att inspirera dem till att se sig själva som aktörer i klimatfrågan. Barns och ungas rättigheter samt likheter och skillnader mellan rika och fattiga länder lyfts fram.

**Övningar:**

- **Barns och ungas rättigheter** – om barns och ungas olika förutsättningar i världen
- **Fördomsfull eller fördomsfri** – att reflektera kring barns och ungas livsvillkor i utvecklingsländer
- **Hur rättvis är hälsosituationen i världen** – om hur klimatförändringen påverkar den globala hälsosituationen
- **Unga som viktiga samhällsaktörer** – om unga som starka riskkommunikatörer och aktörer i klimatfrågan
- **Klimatförändringens hälsoeffekter i El Salvador och Sverige** – om hur klimatförändringen skapar orättvis ohälsa i olika delar av världen

## 3. Framtidsbilder och lösningar för hållbar utveckling

Övningarna syftar till att stimulera till reflektion kring olika framtidsbilder och över lösningar som kan leda till hållbar utveckling.

**Övningar:**

- **Mina barns och barnbarns framtid** – om världens framtid i ett förändrat klimat
- **Framtidsbilder** – om klimatförändringens olika framtidsscenarier
- **Lagstiftning för en hållbar framtid** – att reflektera kring en rättvis och hållbar framtid

#### 4. Ungas röst – om påverkan och förändring

Övningarna syftar till att stärka barns och ungas röst så att de kan påverka och delta i klimatdebatten. Barns och ungas politiska rättigheter är utgångspunkten för övningarna.

##### Övningar:

- **Argumentationskarusellen** – om för- och motargument i klimat- och utvecklingsfrågor
- **Lobbying** – om barns och ungas möjlighet till påverkan och förändring
- **Morgonsoffan** – om att väcka opinion och föra ut politiska budskap

#### 5. Global rättvisa och ansvar i ett förändrat klimat

Globala överenskommelser mellan länder är en förutsättning för att bromsa klimatförändringen. Övningarna syftar till att stimulera till diskussion om global rättvisa, ansvar och internationellt samarbete.

##### Övningar:

- **Individens, marknadens eller statens ansvar** – om ansvar och roller för en hållbar utveckling
- **Gemensamt men olika ansvar** – om global rättvisa och globalt ansvar

#### Klimatrollspel

FN:s klimatförhandlingar har en central roll i arbetet för hållbar utveckling. Klimatrollspelet syftar till att ge eleverna inblick i komplexiteten bakom internationella klimatförhandlingar och till att se lösningar på en av vår tids största utmaningar.

# Utveckling och rättigheter i ett förändrat klimat

Brist på utveckling handlar om otillräckliga inkomster och tillgångar, om att vara fysiskt svag på grund av undernäring, dålig kost och hårt arbete, att vara isolerad och inte ha tillgång till kunskap och information, att vara politiskt och ekonomisk maktlös och att vara extra sårbar då något oförutsett inträffar.

Världen har under de senaste decennierna upplevt stora förändringar. Många miljoner människor har lyfts ur fattigdom, fler barn än någonsin skrivs in i skolan och många människor har fått tillgång till rent dricksvatten. Framstegen är dock inte jämnt fördelade över världen. Södra Afrika och Centralasien halkar efter. En nedgång i världsekonomin hotar den positiva utvecklingen och fortfarande lever uppskattningsvis 2,6 miljarder människor på mindre än 2 dollar om dagen.

Kopplingen mellan klimat och utveckling är tydlig. Den globala uppvärmningens effekter med stigande havsnivåer, längre torrperioder och kraftigare orkaner hotar världens utveckling. FN:s klimatpanel<sup>1</sup> varnar för att klimatrelaterade problem kommer att leda till ökad ohälsa, flyktingströmmar och politisk instabilitet. Människors grundläggande behov och rätt till mat, bostad, rent vatten, utbildning, sjukvård och trygghet hotas.

Fattiga människor och samhällen med små marginaler och få möjligheter att anpassa sig till de negativa effekterna som klimatförändringen medför drabbas mest och hårdast. Värst är situationen för barnen. Barn är på grund av sin fysiska och psykiska omogenhet mer sårbara än vuxna. Barn är till exempel mer känsliga för förorenat vatten och hetta. Barn är dessutom mer känsliga för plötsliga störningar i deras liv, såsom exempelvis naturkatastrofer.

Fattiga människor är mer än andra beroende av naturresurser och jordbruk för sin överlevnad. Det innebär att deras försörjning direkt påverkas av hur klimatet förändras. Samtidigt tvingas många av dem att utnyttja naturresurserna på ett sätt som skadar miljön, till exempel genom att avverka skog för att få mer jordbruksmark eller ved till värme och matlagning. Skogsavverkningen leder i sin tur till erosion och minskar skogsarealer som binder koldioxid.

Övningarna i *Utveckling och rättigheter i ett förändrat klimat* syftar till att introducera frågor om klimat, utveckling och rättigheter och att öka förståelsen för hur klimatförändringen påverkar de med allra minst resurser och världens utveckling i stort.

---

1 Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC, är FN:s vetenskapliga panel i klimatfrågan. IPCC bedriver ingen egen forskning utan har uppgiften att utvärdera den omfattande klimatrelaterade forskning som pågår världen över.



### Läs mer:

- Sida (2008). Civil society and climate justice. An overview. Stockholm. [www.sida.se](http://www.sida.se)
- Sida (2008). Ett bra klimat för utveckling. Stockholm. [www.sida.se](http://www.sida.se)
- UNDP (2007). Sammanfattning av Human Development Report 2007/2008. Kampen mot klimatförändringarna: Gemensamt ansvar i en delad värld, Stockholm, Tema Klimat och utveckling. [www.undp.se](http://www.undp.se)
- UNICEF (2008). Climate change and children, a human security challenge [www.unicef-irc.org/publications/pdf/climate\\_change.pdf](http://www.unicef-irc.org/publications/pdf/climate_change.pdf)
- Regeringens webbplats för mänskliga rättigheter. [www.manskligarattigheter.gov.se](http://www.manskligarattigheter.gov.se)
- Svenska FN-förbundets sida Globalis som är en interaktiv världskarta som visar likheter och skillnader mellan länder. Globalis informerar bland annat om klimatfrågan och är den största databasen med FN-statistik på svenska. [www.globalis.se](http://www.globalis.se)
- De Vylder, Stefan (2007). Utvecklingens drivkrafter. Forum Syd, Stockholm. [www.forumsyd.org](http://www.forumsyd.org)
- Gapminder vill öka användandet av och förståelsen för statistik och annan information om social, ekonomisk och miljömässig utveckling på en lokal, nationell och global nivå. Gapminder är grundat och utvecklat av bland andra professor Hans Rosling, Karolinska Institutet. [www.gapminder.org](http://www.gapminder.org)

## Övning: Fritt flöde

**Mål:** Att väcka tankar om klimat och utvecklingsfrågor.

**Användningsområde:** Övningen kan användas som introduktion till studier om klimat, utveckling och mänskliga rättigheter. Övningen kräver inga förkunskaper.

**Metod:** Klassen delas in i par. Varje par sätter sig så att ansiktena är riktade mot varandra. Uppgiften går ut på att en elev i paret under en eller två minuter (läraren avgör vad som passar elevgruppen bäst) fritt talar utifrån ett givet påstående. Eleven associerar fritt genom att till exempel hålla med, tala emot, reflektera runt eller ge egna exempel. Den elev som inte talar har i uppgift att lyssna, utan att avbryta. När en eller två minuter har gått byter eleverna uppgift. Den andra eleven talar nu utifrån samma samtalsämne eller ett nytt givet samtalsämne.

Exempel på påståenden:

- Världen blir bättre och bättre
- Sverige utvecklas i rätt riktning
- Det finns inga fattiga barn och unga i Sverige
- Barn och unga borde ha mer att säga till om
- Min skola bryr sig om klimatet
- Klimatförändringen har inget med mig att göra
- Jag kan minska effekterna av klimatförändringen genom att ändra mina konsumtionsvanor

**Gå vidare:** Följ upp med övningarna *Sant eller falskt – om mänskliga rättigheter och utveckling i världen* och *Vijay och hans familj – om konsekvenser och åtgärder i ett förändrat klimat*.

## Övning: Klimatkarusellen

**Mål:** Att ge ökade kunskaper om grundläggande begrepp i klimat- och utvecklingsammanhang.

**Material:** Förslag på begrepp – klimat, utveckling och rättigheter.

**Användningsområde:** Klimatkarusellen kan användas för olika ändamål. Till exempel i syfte att synliggöra kunskapsnivå, som inledning, som repetition eller för muntlig examination.

**Metod:** Gruppen delas upp i två lika stora delar som placerar sig i två cirklar, en inre mindre ring och en större yttre ring. Den inre ringen står eller sitter med ansiktena utåt och den yttre ringen står med ansiktena inåt. Varje elev ska ha en partner att prata med. Elevernas uppgift är att ställa frågor samt förklara innebörden i begrepp som relaterar till klimat, utveckling och mänskliga rättigheter.

Vid val av begrepp är det viktigt att fundera på svårighetsgrad och i vilket syfte karusellen ska användas. Fördelarna med metoden är att alla elever blir delaktiga, att den kan användas för olika ändamål och att den på ett enkelt sätt kan anpassas efter olika ämnesområden och svårighetsgrader.

Klassen kan med fördel delas upp i två karuseller.

### Steg 1:

De som sitter i den inre cirkeln ställer frågor medan de i den yttre ringen besvarar dem. Eleverna som sitter i den inre cirkeln får en lapp med var sin fråga som handlar om att förklara innebörden i centrala begrepp som till exempel "Vad menas med fossila bränslen?" och "Vad är en miljöflykting?". Eleven i den inre cirkeln ber sin partner i den yttre cirkeln om en kortfattad förklaring som eleven i den inre cirkeln skriver ner.

Efter några minuter flyttar den yttre ringen ett steg åt höger. Eleven i den yttre ringen får en ny fråga som besvaras. Karusellen forstärker genom att den yttre ringen flyttar sig stegvis åt höger. Efter ett varv byter cirkelarna plats så att den elev som tidigare ställde frågor nu får besvara frågor. Nya frågor delas ut till dem som sitter i den inre cirkeln. Eleverna har efter en avslutad karusell flera förklaringar på frågorna.

### Gå vidare:

- Använd klimatkarusellen som en förberedelse inför klimatrollspelet. Eleverna kan repetera eller lära sig om grundläggande begrepp som behövs för att kunna delta i klimatförhandlingarna.



## Förslag på begrepp – klimat, utveckling och rättigheter

Barnkonventionen	FN:s klimatpanel
Handel med utsläppsrätter	Kyotoprotokollet
Styrmedel	Resolution
Förnyelsebar energi	Global uppvärmning
Klimatflykting	Växthuseffekt
Klimatanpassning	Sanktion
Diplomati	Ratificering
Ekosystemtjänster	Konvention
Fossila bränslen	Deklaration
Koldioxidskatt	Utvecklingsland
BNP	Industriland
Barnadödlighet	Nord
Sårbarhet	Syd
Etanol	Peak oil
Ekologiska fotavtryck	Tillväxt
Förorenaren-betalar-principen	Barn
Naturkatastrof	Unga
Millenni målen	Ursprungsbefolkning
Energieffektivisering	Migration
FN	Barnarbete
Koldioxidinfångning och lagring	Erosion
Infrastruktur	Analfabetism
Utveckling	Näringsliv
Fattigdom	Hållbar konsumtion
Mänsklig utveckling	Hållbar produktion
Globalisering	Avskogning
Kompromiss	Barns rättigheter
Konsensus	Absolut fattigdom
Sociala skyddsnet	Relativ fattigdom
Riskkommunikatör	Kolsänkor
Barn och unga som samhällsaktörer	Kolkällor
Ömsesidigt beroende	
Mänskliga rättigheter	
Klimatpolitik	
FN:s generalförsamling	
Internationellt samarbete	
Ansvar	
Konsumentmakt	

## Övning: Sant eller falskt

**Mål:** Att väcka tankar om mänskliga rättigheter och världens utveckling i ett förändrat klimat.

**Användningsområde:** Övningen kan användas som introduktion till studier om klimat, utveckling och mänskliga rättigheter. Övningen kräver inga förkunskaper.

**Material:** Påståenden.

**Metod:** Sant eller falskt.

### Steg 1:

Dela klassen i små grupper. Varje grupp ska ha tillgång till nio påståenden. Gruppens uppgift är att resonera sig fram till om påståendena är sanna eller falska.

1. Alla barn har rätt till liv och utveckling (sant).
2. Alla världens länder har ratificerat Barnkonventionen (falskt).
3. Millenniemålets första mål om att halvera andelen extremt fattiga (de som lever på mindre än 1,25 dollar om dagen) från 1990 till 2015, kommer att nås på global nivå om nuvarande trend fortsätter (sant).
4. Antalet undernärda barn i utvecklingsländerna minskade från 30 procent till 25 procent mellan 1990 och 2006 (sant).
5. Inskrivning i skolan är nu 90 procent för samtliga utvecklingsländer (falskt).
6. Sedan 1990 har 1,6 miljarder människor fått tillgång till rent vatten (sant).
7. Möjligheten att nå millenniemålen hotas inte av klimatförändringen (falskt).
8. Det är lika många rika som fattiga människor som drabbas av naturkatastrofer (falskt).
9. De förändringar i klimatet vi upplever just nu är orsakade av människan (sant).

### Steg 2:

Grupperna redovisar sina synpunkter. I samband med det kan läraren vidga och fördjupa reflektionen genom att förslagsvis utgå från följande frågor:

- Vad är utveckling? Vad menas med hållbar utveckling?
- Vad är fattigdom?
- Finns det fattigdom i Sverige? Hur ser den ut?
- Blir världen bättre eller sämre?
- Hur kan utveckling mätas?
- Vilka är dina mänskliga rättigheter? Vad tycker du och vilka finns inskrivna i FN:s konventioner och deklarationer? Vems ansvar är det att dessa efterföljs?

## Tema: Utveckling och rättigheter i ett förändrat klimat

- På vilket sätt hotas världens utveckling av klimatförändringarna?
- På vilket sätt kan klimatförändringens effekter som till exempel översvämningar, värmeböljor och torka påverka barns och ungas framtidsmöjligheter?
- Varför drabbas fattiga människor och samhällen hårdast av naturkatastrofer?

### Läs mer:

- UNICEF (2008), Climate change and children, a human security challenge, [www.unicef-irc.org/publications/pdf/climate\\_change.pdf](http://www.unicef-irc.org/publications/pdf/climate_change.pdf)
- FN:s rapport The Millennium Development Goals Report 2008, [www.un.org](http://www.un.org)
- FN:s utvecklingsprogram (UNDP) material om klimat- och utvecklingsfrågor, [www.undp.se](http://www.undp.se)
- Sidas klimatrelaterade arbete, [www.sida.se](http://www.sida.se)
- Svenska FN-förbundets sida Globalis är en interaktiv världskarta som visar likheter och skillnader mellan länder. Globalis informerar bland annat om klimatfrågan och är den största databasen med FN-statistik på svenska. [www.globalis.se](http://www.globalis.se)
- FN:s klimatpanel, IPCC, Intergovernmental Panel on Climate Change, är FN:s vetenskapliga panel i klimatfrågan. IPCC bedriver ingen egen forskning utan har uppgiften att utvärdera den omfattande klimatrelaterade forskning som pågår världen över. [www.ipcc.ch](http://www.ipcc.ch)

## Övning: Vijay och hans familj

**Mål:** Att öka förståelsen för hur naturkatastrofer påverkar de grupper av människor som har minst resurser och för hur sociala, ekonomiska och miljömässiga konsekvenser hänger ihop. Att reflektera över åtgärder för att främja en hållbar utveckling.

**Användningsområde:** Övningen kan användas för studier om globala frågor, utvecklingsfrågor, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling. Den kan också användas för att träna analys och reflektion. Den första delen av övningen handlar om naturkatastrofers konsekvenser. Den andra delen handlar om åtgärder för hållbar utveckling.

**Material:** Bakgrundsfakta, fallbeskrivning, lappar med konsekvenser (på separata sidor sist i denna pdf), blädderblockspapper och pennor.

**Metod:** Klassen delas in i grupper som får ta del av bakgrundsfakta om Bangladesh och en fiktiv fallbeskrivning om Vijay och hans familj som drabbas av översvämningar. Därefter ska grupperna definiera tänkbara konsekvenser av översvämningen samt visa hur de hänger ihop.

### Steg 1:

Idéstorm i gruppen: Be eleverna att lyfta fram konsekvenser som översvämningen kan få för Vijay och hans familj och andra familjer i området.

Det är viktigt att alla idéer som kommer fram skrivs ner. Ingen idé ska i detta skede värderas som exempelvis realistisk eller orealistisk. Låt gärna varje grupp ha ett gemensamt blädderblockspapper eller A3-papper och varje elev ha var sin penna (gärna olika färger).

### Steg 2:

Eleverna får, som komplement till idéstormen, lappar med konsekvenser. Gruppens uppgift är att:

- Kortfattat redogöra för innebörden i de olika konsekvenserna.
- Utifrån situationen som beskrivs i fallbeskrivningen göra en konsekvenskedja. Lapparna med konsekvenser ska placeras på ett stort papper där det framgår hur konsekvenserna hör ihop. Pilar ska dras mellan konsekvenserna. Konsekvenskedjorna hängs sedan upp på väggen.

### Steg 3:

Grupperna får ta del av varandras konsekvenskedjor och övningen följs upp med samtalsfrågor. Förslag på frågor:

- Vilka är de sociala konsekvenserna för Vijay och hans familj?
- Vilka är de ekonomiska konsekvenserna för Vijay och hans familj?
- Vilka är de miljömässiga konsekvenserna?
- Hur hänger sociala, ekonomiska och miljömässiga konsekvenser ihop?
- Vilka av Vijays och hans familjs rättigheter har kränkts som en konsekvens av översvämningarna? Drabbas pojkar och flickor på olika sätt?

- Vad menas med hållbar utveckling?
- Vilka är de tänkbara konsekvenserna för Bangladesh och för resten av världen?
- Fundera över varför fattiga människor och samhällen är särskilt utsatta för översvämningar, torka och andra effekter av klimatförändringen.
- Varför drabbas, vid översvämningar, ett fattigt land som Bangladesh värre än ett rikt land som Nederländerna (som också riskerar att drabbas av kraftiga översvämningar)?
- Påverkas barn och unga i Bangladesh och Nederländerna olika i samband med översvämningar?
- Hur kan man arbeta förebyggande för att förhindra översvämningar eller minska konsekvenserna av dem? Vilken roll kan barn och unga ha i ett sådant arbete?

**Gå vidare:** Låt grupperna reflektera över olika åtgärder som kan främja hållbar utveckling med särskilt fokus på åtgärder som kan stärka respekten för barns rättigheter. Detta görs genom att eleverna agerar som rådgivare åt lokala politiker i Vijays by.

**Material:** Fallbeskrivning (fortsättning från del 1), åtgärdslista (fallbeskrivning och åtgärdslista hittar du sist i denna pdf), blädderblock och pennor.

**Metod:** Gruppen består av unga tjejer och killar från Vijays by som har i uppgift att ge råd till de lokala politikerna som med hjälp av ekonomiskt stöd från en barnrättsorganisation ska ta fram en utvecklingsplan. Barnrättsorganisationen vill själv inte utföra arbetet utan anser att de med lokal kännedom ska ta fram planen. De kräver att politikerna tar fram den i samråd med barn och unga.

Barnrättsorganisationen menar att:

- barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling<sup>1</sup>
- barn har rätt att påverka och delta i beslut som rör dem<sup>2</sup>
- beslutsfattare alltid ska tänka på vad som är bäst för barnet<sup>3</sup>
- barn ofta har kunskaper om sin närmiljö som är ovärderliga i lokalt utvecklingsarbete (barn leker till exempel vid flodbanker, i övergivna hus och i isolerade områden)

### Steg 1:

Introducera gruppens uppgift och låt dem ta del av fortsättningen av fallbeskrivningen om Vijay och hans by.

### Steg 2:

Gruppen gör en kortfattad analys av läget. Hur ser situationen ut? Vad har orsakat situationen? Använd gruppens konsekvenskedja från tidigare uppgift.

---

1 I enlighet med artikel 6 i Barnkonventionen  
2 I enlighet med artikel 12 i Barnkonventionen  
3 I enlighet med artikel 3 i Barnkonventionen

### Steg 3:

Den gemensamma analysen är grunden för det fortsatta arbetet som går ut på att ta fram åtgärder som främjar hållbar utveckling med särskilt fokus på hur respekten för barns rättigheter kan stärkas.

Budgeten är begränsad vilket innebär att endast åtta åtgärder kan genomföras. Ta hjälp av åtgärdslistan.

### Steg 4:

Gruppens förslag till åtgärder redovisas för de lokala beslutsfattarna och för byns invånare. Varje grupp redovisar sin åtgärdsplan på blädderblock som sätts upp i klassrummet.

### Steg 5:

Efter redovisningen kan förslagsvis följande frågor diskuteras:

- Vilka åtgärder valdes? Varför valdes just dessa åtgärder?
- Hur planerade ni för att barnets bästa skulle komma i främsta rummet?
- Hur kom gruppen fram till sina beslut? Var det svårt eller lätt att enas om lämpliga åtgärder?
- Vad menas med fattigdomsbekämpning?
- Vad menas med klimatanpassning?
- Hur kan man arbeta förebyggande för att förhindra översvämningar eller minska konsekvenserna av dem? Vilken roll kan barn och unga ha i ett sådant arbete?



## Bakgrundsfakta Bangladesh

Bangladesh är ett av världens mest tätbefolkade och fattigaste länder med drygt 150 miljoner invånare. Omkring 40 procent av befolkningen är under 15 år. Den ekonomiska tillväxten har den senaste tiden varit god vilket har lett till att levnadsvillkoren har förbättrats för många människor, särskilt i städerna. En skakig världsekonomi hotar dock de ekonomiska framstegen.

Ungefär hälften av befolkningen lever i fattigdom och 30 miljoner människor bedöms leva i extrem fattigdom. En stor del av befolkningen har svårt att få grundläggande rättigheter som rätten till bostad, mat, rent vatten, sjukvård och utbildning tillgodosedda. Kvinnor, barn, personer med funktionshinder, religiösa och etniska minoriteter samt urbefolkningen är extra hårt utsatta. Cirka 30 procent av befolkningen är undernärd, och bland barn under fem år är andelen 48 procent. Miljoner barn lider av olika bristsjukdomar och cirka 400 000 barn är hemlösa.

Sedan 1991 är det skolplikt för barn i åldrarna 6-10 år men resurser saknas för att förverkliga beslutet fullt ut. Cirka 90 procent av alla barn skrivs in i skolan men bara cirka 65 procent avslutar grundskolan. Lika många flickor som pojkar börjar skolan men andelen flickor minskar ju äldre barnen blir. Andelen flickor som har påbörjat grundskolan och som förvärvsarbetar har dock ökat den senaste tiden. Uppskattningsvis är det cirka 20 procent av pojkarna och cirka fem procent av flickorna som lönearbetar. Någon generell lag som förbjuder barnarbete finns inte i Bangladesh men förbud finns inom vissa sektorer. Tillämpningen av dessa förbud är dock bristfällig.

År 2004 drabbades Bangladesh av en översvämning som fick omfattande konsekvenser för den enskilda människan och för samhället i stort. Flera miljoner människor berördes på olika sätt.

(Källa: Regeringens officiella webbplats för mänskliga rättigheter, Rapport om Mänskliga rättigheter i Bangladesh 2007, [www.manskligarattigheter.gov.se](http://www.manskligarattigheter.gov.se))

## Fallbeskrivning – Vijay (del 1)

Vijay Patel, 10 år gammal, bor med sina två systrar, mamma och pappa i en by på landsbygden i Bangladesh. Familjen har sedan generationer tillbaka försörjt sig på familjens småskaliga jordbruk. Båda föräldrarna arbetar med jordbruket och deras huvudsakliga gröda är ris som de använder för eget bruk samt säljer på marknader i den närmaste staden. Familjen äger ingen bil utan transporterar riset med cykel.

Vijay och hans äldre syster går i skolan i byn. Deras yngre syster är än så länge för liten för att gå i skolan. Familjen planerar för att deras yngsta dotter ska börja skolan nästa år. Det är gratis att gå i skolan men skoluniform och skolböcker måste betalas av familjen.

Familjen äter sig mätt varje dag tack var sin egen risodling och inkomster från försäljning på marknader. De lever på cirka 2 dollar om dagen. Familjen har inga sparade pengar och inte heller några försäkringar. De bor i ett lerhus med två rum – ett kök och ett sovrum.

En dag drabbas byn av den värsta översvämningen på 50 år. I Vijays by blir flera barn föräldralösa. Familjen Patels odlingar svämmas över och stora delar av skörden går förlorad. Även barnens skola drabbas av översvämningarna så pass allvarligt att huset rasar.

## Fallbeskrivning – Vijay (del 2)

I Vijays by är fattigdomen redan utbredd och de flesta i området försörjer sig på jordbruk och har små marginaler. Översvämningarna förstörde stora delar av jordbruket vilket har minskat många människors möjlighet till försörjning. Bristen på försörjningsmöjligheter har tvingat många i området att flytta, ofta till slumområden i Dhaka. De allra flesta har dock stannat kvar i området och hoppas på nya försörjningsmöjligheter och stöd från de lokala myndigheterna.

Översvämningarna har lett till ökad ohälsa på grund av sämre tillgång till rent vatten och sanitet vilket har orsakat ökad undernäring, diarréer och flera fall av kolera.

Eftersom många familjers inkomster har minskat tvingas barnen, istället för att gå i skolan i en närliggande by, till barnarbete i närmaste stad. Arbetet är ofta riskfyllt.

Efter en tid har många familjer kunnat återuppta delar av jordbruket men det är svårt att ta sig till staden för att sälja sin skörd då många vägar blivit förstörda av översvämningen.

De lokala myndigheterna har precis som de flesta familjer i området små marginaler och saknar resurser för det utvecklingsarbete som behövs för att samhällets invånare ska få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda. Korruption och maktmissbruk är vanligt förekommande. Organisationen Transparency International har under flera år klassificerat Bangladesh som ett av världens mest korrupta länder. Rapporter från FN visar att barns status är låg och möjligheten att få sina rättigheter tillgodosedda är små. Flickor är värst drabbade. Barnrättsorganisationer har uppmärksammat katastrofområdet och stöder de lokala myndigheterna med finansiella medel.

## Konsekvenser

Varje elevgrupp ska ha tillgång till 16 konsekvenslappar.

<b>HUNGER</b>	<b>BARNARBETE</b>
<b>ANALFABETISM</b>	<b>EROSION</b>
<b>HEMLÖSHET</b>	<b>BRIST PÅ RENT VATTEN</b>
<b>MIGRATION</b>	<b>JORDSKRED</b>
<b>MINSKAD JÄMSTÄLLDHET</b>	<b>SJUKDOMAR</b>
<b>UTARMAD MARK</b>	<b>UTEBLIVEN SKOLGÅNG</b>
<b>ÖVERUTNYTTJANDE AV JORDEN</b>	<b>MINSKAD INKOMST</b>
<b>MINSKAD TILLGÅNG PÅ EL</b>	<b>MINSKAD SKÖRD</b>

## Förslag på åtgärder

Varje elevgrupp ska ha tillgång till åtgärdsförslagen.

### Klimatanpassning och fattigdomsbekämpning

- **Förbättra infrastrukturen**  
Exempelvis genom att bygga vallar som skyddar mot höjda vattennivåer, bygga kanaler, förbättra system för vatten och sanitet, stärka system som varnar för väderomslag och bygga vägar.
- **Förändrade jordbruksmetoder**  
Exempelvis genom att satsa på grödor som tål väderomslag och effektiva bevattningssystem.
- **Stärka det civila samhället**  
Exempelvis genom ökat informationsutbyte mellan myndigheter och organisationer.
- **Minska sårbarheten och öka den lokala kapaciteten**  
Exempelvis genom att ta vara på och stärka kunskapen om anpassningsåtgärder, att unga analyserar risker och sårbarheten i sitt samhälle, sprida kunskap om naturkatastrofer och hur man agerar för att skydda sig samt öka simkunnigheten.
- **Öka medvetenheten**  
Exempelvis genom nyhetsbrev, utbildning om miljöfrågor, att barn och unga med hjälp av teater, radio och sång driver kampanjer om klimatförändringen, att utbilda ungdomar som kan utbilda andra ungdomar och införa mål om klimat- och anpassningsarbete i skolplanen.
- **Öka den sociala tryggheten**  
Exempelvis genom att satsa på ekonomiska skyddsnät som försäkringssystem, tillgång till kostnadsfri grundskoleutbildning för alla pojkar och flickor, utveckling av hälso- och sjukvård och lagstiftning mot barnarbete.

### Katastrofinsatser

- **Skydd av barn** (särskilt barn som har förlorat eller separerats från sina föräldrar)  
Exempelvis genom tillgång till utbildning efter katastrofer, tillgång till barnsäkra platser, samt psykosociala insatser för barn och vuxna.
- **Tillgång till rent vatten och sanitetssystem**
- **Tillgång till hälso- och sjukvård**  
Exempelvis genom vaccin mot kolera, myggnät, tillgång till sjukvårdspersonal och utdelning av mat och mediciner.
- **Utdelning av skolmaterial och leksaker**
- **Utdelning av kläder**
- **Tillgång till temporärt boende**

**forts. Förslag på åtgärder**

**Åtgärder för att minska koldioxidutsläpp**

- Omställning från fossila bränslen till förnyelsebar energi
- Energieffektiviseringar
- Hållbar konsumtion
- Hållbar produktion
- Återanvändning av resurser



## Barn och unga i ett förändrat klimat

År 1989 antog FN:s generalförsamling konventionen om barnets rättigheter, Barnkonventionen. I och med upprättandet av konventionen fastslogs att barns och ungas rättigheter är universella – att barn och unga har egna rättigheter. Barnkonventionen innehåller 54 artiklar utifrån principen om barns och ungas bästa. Här läggs stor vikt vid barns och ungas rätt till hälsovård, utbildning, att få uttrycka sin åsikt och få den respekterad. Idag har 193 stater ratificerat konventionen. Sverige ratificerade Barnkonventionen år 1990.

Klimatförändringen orsakar extrema väderförhållanden över hela jorden. De som drabbas hårdast är barn och unga i världens fattigaste och mest utsatta länder. Naturkatastrofer medför att barns och ungas rättigheter kränks på olika sätt. Tillgången till utbildning blir begränsad och möjligheten att få tillräckligt med mat begränsas avsevärt. Det är också de små barnen som löper störst risk att smittas av sjukdomar som är relaterade till naturkatastrofer – malaria, hepatit och denguefeber. Framtiden för barn och unga blir mycket osäker om inte de samhällen de bor i anpassar sig till klimatförändringen.

Då dagens utsläpp av växthusgaser kommer att få konsekvenser långt efter det att morgondagens beslutsfattare tagit över är det dags att börja agera. Med utbildningsmaterialet följer filmer som visar hur barn och unga i utvecklingsländer är riskkommunikatörer i sina samhällen. Utgångspunkten är att skolan ska utbilda barn och unga i *disaster risk reduction*, DRR. Det innebär att varje generation tidigt lär sig hur de kan minska sin sårbarhet och vara väl förberedda inför naturkatastrofer. Med barn och unga som riskkommunikatörer kan resten av samhället nås och aktörerna samordnas vid katastrofer.

Hälsa och klimatförändringen är två områden som är tätt sammanlänkade. Idag finns få som ifrågasätter att klimatförändringen kommer att förvärra hälsosituationen för till exempel barn och unga i utvecklingsländer. Att även Sverige drabbas är mer okänt. Hälsoeffekter av fler och längre värmeböljor samt en ökad smittspridning av vattenburna och vektorburna infektionssjukdomar, som exempelvis malaria, oroar mest. Sjukvården behöver anpassa sig till de nya omständigheterna. Redan i dag kan vi se hur fästingar får en allt större utbredning i Sverige. De största riskerna rör borrelia och TBE som redan finns i landet. Genom en längre pollensäsong ökar förekomsten av astma och allergier.

Syftet med övningarna är att ge en inblick i klimatförändringens konsekvenser för barn och unga samt att inspirera dem till att se sig själva som aktörer i klimatfrågan.

## Läs mer:

- Barnkonventionen hittar du exempelvis på:  
[www.unicef.se/barnkonventionen](http://www.unicef.se/barnkonventionen)  
<http://plansverige.org/barnkonventionen>
- *Children in a changing climate (2008), A right to participate: Securing children's role in climate change adaptation*,  
[www.childreninachangingclimate.org/docs/right\\_to\\_participate.pdf](http://www.childreninachangingclimate.org/docs/right_to_participate.pdf)  
Children in a changing climate är ett samarbete mellan flertalet internationella biståndsorganisationer och forskningsinstitut med syfte att lyfta fram barns och ungas perspektiv i klimatfrågan.
- *UNICEF (2008), Climate change and children, a human security challenge*,  
[www.unicef-irc.org/publications/pdf/climate\\_change.pdf](http://www.unicef-irc.org/publications/pdf/climate_change.pdf)
- *UNICEF (2008), Our Climate, our children, our responsibility. The implications of climate change for the world's children*, [www.crin.org/docs/climate-change.pdf](http://www.crin.org/docs/climate-change.pdf)  
UNICEF belyser barns och ungas utsatthet i ett förändrat klimat.
- Rädda Barnen och systerorganisationerna inom International Save the Children Alliance har skrivit rapporten *In the Face of Disaster (2008)*. Rapporten visar att det krävs större internationell beredskap för fler och allvarigare naturkatastrofer till följd av klimatförändringen.  
[www.rb.se/press/nyheter/Pages/barnklimatforandringar.aspx](http://www.rb.se/press/nyheter/Pages/barnklimatforandringar.aspx)
- Gapminder vill öka användandet av och förståelsen för statistik och annan information om social, ekonomisk och miljömässig utveckling på en lokal, nationell och global nivå. Gapminder är grundat och utvecklat av bland andra professor Hans Rosling, Karolinska Institutet. [www.gapminder.org](http://www.gapminder.org)

## Övning: Barns och ungas rättigheter

**Mål:** Att reflektera över barns och ungas rättigheter, olika förutsättningar och livsvillkor i olika delar av världen.

**Användningsområde:** Övningen kan användas som introduktion till studier om livsstil, demokrati, hälsa, mänskliga rättigheter och internationella frågor. Övningen kräver inga förkunskaper.

**Material:** Rollkort och påståenden om barns och ungas rättigheter (se sista sidorna i denna pdf).

**Metod:** I övningen får eleverna leva sig in i olika roller och ska utifrån sin roll ta ställning till olika påståenden från mer eller mindre vardagliga situationer.

### Steg 1:

Eleven bör få sin roll beskriven på ett kort som han eller hon håller hemligt för övriga deltagare i övningen. I övningen ställer alla elever upp sig på en rad. Ett påstående presenteras i taget. Om man håller med tar man ett steg framåt och om man inte håller med väljer man att stå kvar. När eleverna tagit ställning till samtliga påståenden hålls en diskussion om påståendernas innehåll. Eleverna får i samband med diskussionen avslöja sin roll och se vilka roller som tagit flest steg och vilka roller som tagit få steg. Meningen med övningen är att uppmärksamma barns och ungas förutsättningar och livsvillkor i olika länder. Om rollerna inte räcker kan flera elever inta samma roll.

### Steg 2:

Förslag på frågeställningar att följa upp övningen med:

- Vilken roll kom längst? Förklara varför. Har alla barn och unga i landet samma förutsättningar?
- Vilken roll kom kortast? Förklara varför. Har alla barn och unga i landet samma förutsättningar?
- Hur kändes det att förflytta sig mycket?
- Hur kändes det att förflytta sig lite?
- Vilka faktorer är avgörande för att kunna förflytta sig mycket eller lite?
- Vad vet du om barns situation i olika delar av världen?
- Vilka rättigheter tycker du att barn borde ha?

### Gå vidare:

- Följ upp med övningen *Fördomsfull eller fördomsfri*.
- Låt eleverna fördjupa sig i Barnkonventionen och visa vilka av påståendena i övningen som går hand i hand med barnets rättigheter. Barnkonventionen hittar du exempelvis på:  
<http://plansverige.org/barnkonventionen>  
[www.unicef.se/barnkonventionen](http://www.unicef.se/barnkonventionen)  
[www.bo.se](http://www.bo.se)

## Påståenden:

Jag klarar inte en dag utan min mobiltelefon.	Jag har minst två par jeans.
Jag får gifta mig med vem jag vill.	Jag har en framtid.
Jag får kärlek.	Jag har vänner.
Jag äter godis minst en gång i veckan.	Jag får säga vad jag vill.
Jag har tillgång till rent vatten.	Jag får ha vilken tro jag vill.
Jag får äta mig mätt varje dag.	Jag känner mig trygg.
Jag har en mamma.	Jag tycker om att lära mig saker.
Jag har två föräldrar med jobb.	Jag har fritidsintressen.
Jag har fått alla vaccinationer jag behöver.	Jag får sova i en säng.
Jag får gå i skolan.	Jag är inte rädd för naturkatastrofer.
Jag har en cykel.	Jag har någon som bryr sig om mig.
Jag blir inte slagen.	Jag har en chans att påverka min framtid.

## Roller:

Katarina är 17 år och går på gymnasiet. Hon bor i en villa i en medelstor ort i Sverige med sina två välutbildade föräldrar.	Lee är en 13-årig etiopisk flicka som för tre år sedan fick uppehållstillstånd i Danmark tillsammans med sin mamma och yngre bror.
Jasmine är 9 år och bor i Chiles huvudstad Santiago. Hon bor i en fin villa i utkanten av staden med sina tre syskon. Hennes pappa är jurist och hennes mamma är ekonom.	Norska Ingrid och Haakon, 15 år, är tvillingar och bor i Bergen med sina båda föräldrar. Deras pappa är arbetslös yrkesfiskare och deras mamma jobbar som affärsbiträde.
Clemetina är 9 år och bor i staden Tarija i södra Bolivia. Hennes föräldrar har inte råd att låta både henne och hennes bror gå i skolan.	Kosalya är en 14-årig indisk flicka i delstaten Rajasthan. Hon ska bli bortgift med en äldre man imorgon.
Brittiske Mark är 14 år och bor i en förort till London med sin ensamstående mamma.	Lui är en kinesisk flicka på 5 år som går i skolan. Hon går dessutom i kvällsskola.
Lars är 8 år och bor i södra Sverige. Han vill inte gå hem från fritids för att hans mamma och pappa har alkoholproblem.	Maureen är 10 år och bor i Ugandas huvudstad Kampala. Hon har fyra systrar och tycker om att gå i skolan.
Honey är 15 år och bor i en liten by i Filippinerna. Hon kan inte gå i skolan på grund av att skolbyggnaden blev förstörd av ett jordskred för en vecka sedan.	Laura är 7 år, afroamerikan och bor med sina fem syskon och mamma och pappa i Chicago. Hennes mamma är hemmafru och pappan jobbar på en bank.
Tom är sydafrikan, 8 år och bor på barnhem. Han är HIV-smittad sedan födseln och har tillgång till bromsmediciner. Hans båda föräldrar har dött i AIDS.	Winnie är 14 år och bor i Bangkok i Thailand. Hennes föräldrar är skilda. Hon bor hos sin mamma som jobbar för regeringen. De har en stor lägenhet mitt i centrala Bangkok.
Pablo är 5 år och lever som gatubarn i Rio de Janeiro sedan en månad tillbaka.	Nadezaa är 9 år och från Slovakien. Hon är rom och bor i ett slumområde.
Hué är 11 år och bor i Hanoi i Vietnam. Han blir slagen i skolan av sin fröken.	Anna bor i en lägenhet i centrala Stockholm med sin pappa som är arbetslös.
Simon är 14 år och bor i Lilongwe i Malawi. Han hjälper sin mamma och pappa att sälja grönsaker på torget.	Ken är 13 år och är barnsoldat i striderna i Kongo-Kinshasa. Han längtar hem till sin familj.

## Övning: Fördomsfull eller fördomsfri

**Mål:** Att reflektera över barns och ungas olika förutsättningar och livsvillkor i olika delar av världen.

**Användningsområde:** Studier om livsstil, demokrati, hälsa, mänskliga rättigheter och internationella frågor.

**Material:** Bilder och bildtexter hämtar du på <http://barnochklimat.se/klimat/resurser/>

**Metod:** I övningen ska eleverna reflektera kring en bild på barn i ett utvecklingsland. Eleverna ska få tid till att reflektera skriftligt om bilden. Det är viktigt att eleverna enbart får ta del av bilderna under steg 1-3 och först i steg 4 får ta del av bildtexterna.

### Steg 1:

Eleverna reflekterar skriftligt över bilden med hjälp av frågorna:

1. Vilka är personerna på bilden? (ålder, kön, familj, land, bostad, utbildning etc.)
2. Vilken situation skulle personerna på bilden kunna befinna sig i?

### Steg 2:

Den skriftliga reflektionen kan följas upp på flera sätt.

#### *Variant 1*

Eleverna läser sina berättelser för varandra. Detta kan genomföras i mindre grupper eller i helklass.

#### *Variant 2*

Berättelserna och bilderna sätts upp i klassrummet. Eleverna får gå runt och titta på bilderna och ta del av vad alla har skrivit.

### Steg 3:

Eleverna ska med utgångspunkt från miniutställningen eller berättelsestunden reflektera över barns och ungas livsvillkor. Ta hjälp av frågeställningarna:

- Vad tänkte och kände du när du fick se bilderna och läsa berättelserna?
- Var det någon speciell berättelse du fastnade för?
- Vilka erfarenheter och fakta bygger du din berättelse på?
- Vilka är dina kunskaper om barn och unga i utvecklingsländer?

### Steg 4:

Låt eleverna ta del av bildtexterna till bilderna och samtala utifrån följande frågeställningar:

- Kom det fram några stereotypa uppfattningar om barn och unga i utvecklingsländer då ni skrev era berättelser?
- Hur kan stereotypa uppfattningar förändras?

### Gå vidare:

Låt eleverna med hjälp av statistik fördjupa sig i om barns och ungas situation i olika länder. Se FN-förbundets webbsida Globalis: [www.globalis.se](http://www.globalis.se)



## Övning: Hur rättvis är hälsosituationen i världen?

**Mål:** Att öka förståelsen för hur hälsosituationen i världen påverkas av klimatförändringen.

**Användningsområde:** Övningen kan användas för studier i hälsa, konsekvenser av ett förändrat klimat, mänskliga rättigheter och livsvillkor i olika delar av världen.

**Material:** Påståenden (se sist i denna pdf), röda och gröna kort.

**Metod:** En övning där olika påståenden får eleverna att reflektera över hälsosituationen i världen. Övningen kan genomföras utan förkunskaper. Eleverna förses med varsitt rött och grönt kort. Stolarna i klassrummet placeras med fördel i till exempel en ring så att alla kan delta i diskussionen. Eleverna väljer att hålla upp ett rött eller grönt kort efter varje påstående. Det röda kortet betyder att eleverna inte håller med och det gröna kortet att de håller med om påståendet. En diskussion om frågans innehåll kan hållas i direkt anslutning till påståendet eller efter att alla påståenden är avklarade. Antingen kan alla påståenden behandlas eller så väljer läraren fritt bland dem.

**Gå vidare:** Övningen följs upp genom att fortsätta med någon av övningarna *Unga som viktiga samhällsaktörer* eller *Klimatförändringens effekter i El Salvador och Sverige*. Övningarna behandlar området klimat och hälsa.

Påståenden till *Hur rättvis är hälsosituationen i världen?*

Alla har lika stor rätt till god hälsa och till att få sjukvård.	Klimatförändringen kommer att försämma hälsosituationen för barn och unga i rika länder.
Barn och unga har större rätt än vuxna till en god hälsa och till att få sjukvård.	Klimatförändringen leder till ökad fattigdom i världen.
Miljöflyktingar borde få asyl i Sverige.	Klimatförändringen kommer att orsaka fler fall av malaria i Sverige.
Klimatförändringen kommer att försämma hälsan för barn och unga i utvecklingsländer.	Malaria kommer att vara utrotad år 2020.
Klimatförändringen kommer att orsaka fler väderrelaterade naturkatastrofer runt om i världen.	Klimatförändringen leder till en ökad spridning av tropiska sjukdomar till nya områden.
Klimatförändringen försvårar för barn och unga att leva med en god hälsa.	Klimatförändringen kommer att påverka matförsörjningen i världen.
Klimatförändringen kommer att påverka färskvattentillgången i världen.	

## Övning: Unga som viktiga samhällsaktörer

**Mål:** Att visa på likheter och skillnader när det gäller konsekvenserna av klimatförändringen samt att reflektera över åtgärder i länder med olika utvecklingsnivåer.

**Användningsområde:** Svensk politik, hälsa, demokrati, globala utvecklingsfrågor och hållbar utveckling.

**Material:** Filmerna *Children on the frontline* från Filippinerna (del 1 och 2) och El Salvador (del 1). Filmerna beskriver barns och ungas situation i ett förändrat klimat och presenterar barn och unga som riskkommunikatörer och aktörer.

Lindgren E. *Globala hälsoeffekter av en klimatförändring*, *Framtider*, 2007;1:12-16, Institutet för Framtidsstudier.

Pennor, blädderblock och matris som stöd för kartläggningen av risker.

Filmerna och artikeln hittar du på <http://barnochklimat.se/klimat/resurser/>  
Matris och scenarier för utskrift finns sist i denna pdf.

**Metod:** Barn och unga i utvecklingsländer ses lätt som offer när de drabbas av de negativa effekterna av klimatförändringen. Även om barn och unga drabbas hårt så är de i allra högsta grad aktörer med kapacitet och förmåga att forma sin egen framtid. I utvecklingsländer är *disaster risk reduction*, DRR, en vanlig metod att förbereda sig inför potentiella naturkatastrofer.

Som inledning eller utgångspunkt för övningen används filmerna *Children on the frontline* från Filippinerna och El Salvador. Filmerna visar hur unga på Filippinerna och i El Salvador genom att kartlägga risker i sin omgivning blir starka riskkommunikatörer och aktörer på sin hemmaarena. De lyckas mot alla odds flytta sin skola som är belägen i en riskzon för jordskred. De planterar också skog för att minska risken för jordskred.

### Steg 1:

Visa filmerna (båda två eller en av filmerna) och be eleverna under tiden föra anteckningar om konsekvenser och åtgärder.

### Steg 2:

Läs Elisabet Lindgrens artikel för att få kunskap om hur rika länder kan drabbas av klimatförändringen. Eleverna läser och skriver upp viktiga nyckelord från artikeln.

### Steg 3:

Efter att ha sett filmerna och läst artikeln delas eleverna in i små grupper som ställs inför var sitt scenario. Hälften av grupperna ställs inför scenario 1 och den andra hälften inför scenario 2.

Gruppens uppgift är att kartlägga olika konsekvenser som scenariot kan få i deras egen vardag och för samhället i stort. Använd matrisen för kartläggningen.

Efter kartläggning av konsekvenser ska gruppen identifiera åtgärder.

**Steg 4:**

Efter kartläggningen om hur klimatförändringen kan påverka Sverige kopplas diskussionen tillbaka till filmerna *Children on the frontline*. Elevenna ska nu göra en jämförelse av konsekvenser och åtgärder mellan Sverige, Filippinerna och El Salvador.

- Vilka *likheter* kan man se i konsekvenser vid en jämförelse mellan Sverige och Filippinerna eller El Salvador?
- Vilka *skillnader* kan man se i konsekvenser vid en jämförelse mellan Sverige och Filippinerna eller El Salvador?
- Vilka *likheter* kan man se i åtgärder vid en jämförelse mellan Sverige och Filippinerna eller El Salvador?
- Vilka *skillnader* kan man se i åtgärder vid en jämförelse mellan Sverige och Filippinerna eller El Salvador?
- Vilka *skillnader* i samhällsinflytande för barn och unga är det mellan Sverige, Filippinerna och El Salvador?
- Finns det skillnader i hur pojkar och flickor drabbas av klimatförändringen?
- Drabbar klimatförändringen olika grupper i samhället på olika sätt (både i Filippinerna, El Salvador och Sverige)?
- Hur skulle du kunna öka ditt inflytande i samhället? Vilka olika plattformar finns det i din kommun där barn och unga får uttrycka sina åsikter i miljö- och klimatfrågor?

**Gå vidare:**

Hur har din kommun tolkat regeringens Klimat- och sårbarhetsutredning? Du hittar Klimat- och sårbarhetsutredningen SOU 2007:60 på [www.regeringen.se/sb/d/8704/a/89334](http://www.regeringen.se/sb/d/8704/a/89334)

Gå in på din kommuns hemsida eller ring kommunen för att se hur de arbetar med att klimatanpassa just din kommun utifrån klimat- och sårbarhetsutredningen. Finns barn och unga representerade i arbetet? Tas deras perspektiv tillvara i kommunens klimatrelaterade arbete?

*Adaptation* betyder anpassning och avser sådana strategier, mål och åtgärder som mildrar eller hindrar effekter av klimatförändringen eller tar till vara de möjligheter som klimatförändringen ger.

*Mitigation* betyder ungefär lindring och syftar på de strategier, mål och åtgärder som används för att minska utsläppen av växthusgaser (från källorna) eller förbättra avskiljandet (via sänkor).

## Scenarier

**Scenario 1:** Du går i skolan i en kommun nära havet. I klimatförändringens fotspår har havsnivån börjat stiga och hotar att inom den närmaste tiden översvämma staden.

**Scenario 2:** Du har sommarlov då en intensiv värmebölja inträffar. Temperaturen som överstiger 30°C har hållit i sig i snart tre veckor och visar inga tendenser på att mattas av.

**Scenario 1:** Du går i skolan i en kommun nära havet. I klimatförändringens fotspår har havsnivån börjat stiga och hotar att inom den närmaste tiden översvämma staden.

**Scenario 2:** Du har sommarlov då en intensiv värmebölja inträffar. Temperaturen som överstiger 30°C har hållit i sig i snart tre veckor och visar inga tendenser på att mattas av.

**Scenario 1:** Du går i skolan i en kommun nära havet. I klimatförändringens fotspår har havsnivån börjat stiga och hotar att inom den närmaste tiden översvämma staden.

**Scenario 2:** Du har sommarlov då en intensiv värmebölja inträffar. Temperaturen som överstiger 30°C har hållit i sig i snart tre veckor och visar inga tendenser på att mattas av.

**Scenario 1:** Du går i skolan i en kommun nära havet. I klimatförändringens fotspår har havsnivån börjat stiga och hotar att inom den närmaste tiden översvämma staden.

**Scenario 2:** Du har sommarlov då en intensiv värmebölja inträffar. Temperaturen som överstiger 30°C har hållit i sig i snart tre veckor och visar inga tendenser på att mattas av.

## Matris

	<b>Konsekvenser för dig och din familj</b>	<b>Konsekvenser för hela samhället</b>	<b>Åtgärder</b>
Mat			
Vatten			
Sanitet			
Hälsa			
Transport			
Bostad			



## Övning: Klimatförändringens hälsoeffekter i El Salvador och Sverige

**Mål:** Att skapa en diskussion om hur klimatförändringen påverkar hälsosituationen i världen.

**Användningsområde:** Svensk politik, hälsa, demokrati och hållbar utveckling.

**Material:** Filmen *Children on the frontline*, El Salvador, del 2. Filmen beskriver ungas hälsosituation i ett förändrat klimat och presenterar åtgärder för att förbättra hälsosituationen.

Lindgren E. *Globala hälsoeffekter av en klimatförändring*, *Framtider*, 2007;1:12-16, Institutet för Framtidsstudier.

Filmerna och artikeln hittar du på <http://barnochklimat.se/klimat/resurser/>

**Metod:** I ett varmare och mer nederbördsrikt klimat ökar risken för spridning av tropiska sjukdomar som malaria och denguefeber. Spridningen väntas även till områden som tidigare inte varit drabbade av de tropiska sjukdomarna.

### Steg 1:

Dela in eleverna i grupper om fyra, i varje grupp finns fyra rollkaraktärer. Visa filmen *Children on the frontline*, El Salvador, del 2. Eleverna ska under filmvisningen anteckna fakta i filmen utifrån sin rollkaraktär. Eleverna ska också få individuell tid till att läsa och skriva nyckelord till artikeln *Globala hälsoeffekter av en klimatförändring* av Elisabet Lindgren.

### Steg 2:

De olika karaktärerna samlas för att söka mer information och utveckla sin rollkaraktär. Läkarna hjälper till exempel varandra att hitta information om *Läkare för miljön* ([www.dnsy.se](http://www.dnsy.se)) och de som har rollen som ung svensk undersöker vad ett ekologiskt fotavtryck är.

### Steg 3:

Efter arbetet i karaktärsgrupperna samlas eleverna i de ursprungliga tvärgrupperna. Gruppen ska utifrån sina roller diskutera olika frågeställningar. Förslag på frågeställningar att använda som diskussionsunderlag finns. Alla karaktärer ska föra fram sina åsikter och åtgärder för situationen.

Karaktärerna använder sig av nedanstående frågeställningar i diskussionen:

- Vilka är de mest oroande hälsoeffekterna, som ett resultat av klimatförändringen, för utvecklingsländer? Drabbas olika grupper i samhället (barn och unga, barn med funktionshinder, minoritetsgrupper, pojkar och flickor, kvinnor och män) på olika sätt?
- Vilka är de mest oroande hälsoeffekterna, som ett resultat av klimatförändringen, för Sverige? Drabbas olika grupper i samhället (barn och unga, barn med funktionshinder, minoritetsgrupper, pojkar och flickor, kvinnor och män) på olika sätt?
- Vilka politiska beslut kan mildra effekterna av klimatförändringen?
- Vilka individuella livsstilsförändringar kan mildra effekterna av klimatförändringen?
- Hur ska barn och unga tilldelas viktiga roller som samhällsaktörer i klimatfrågan i Sverige och i andra länder?

## Karaktärerna representerade i varje grupp är:

- **Läkaren**

Ingår i nätverket *Läkare för miljön* och är författare till artikeln om hälsa och klimatförändringen. Har också arbetat i många år med hälsofrågor i utvecklingsländer. Sitter med i många politiska rådgivningsgrupper om hur man ska planera för att minimera klimatförändringens hälsoeffekter i Sverige.

- **Ung svensk**

Svensk gymnasieelev som kan mycket om klimatfrågan men har svårt att minska sitt eget ekologiska fotavtryck och vara klimatsmart. Han eller hon tycker att det är viktigt med hållbar utveckling och rätt politiska beslut men är ovillig att förändra något i sin egen livsstil för att minska sin klimatpåverkan.

- **Ung från El Salvador**

Ung från El Salvador som redan idag känner av konsekvenserna av klimatförändringen. Är aktiv i sitt samhälle som riskkommunikatör och arbetar med att sprida hälsoinformation till yngre barn och informera om hur man undviker att sprida till exempel denguefeber. Vill att de rika länderna som står för den största delen av utsläppen också ska vara de som tar de första stegen mot att nå en hållbar utveckling.

- **Politikern**

Svensk politiker som vill ta ansvar för framtiden men prioriterar jobb och tillväxt. Han eller hon vill inte stöta sig med sina väljare och undviker därför att slå fast konkreta målsättningar för en hållbar utveckling. De politiska budskapen om en hållbar framtid är därför vaga.

**Steg 4:** Efter en stunds diskussion sammanställer eleverna fem förslag på åtgärder för att minska effekterna av klimatförändringen. Förslagen kan vara på både individuell, lokal, nationell och global nivå och för både rika och utvecklingsländer. Åtgärdsförslagen presenteras för resterande grupper på blädderblock och förslagen ska också motiveras.

### Gå vidare:

- Klimat- och sårbarhetsutredningen SOU 2007:60 finns på [www.regeringen.se/sb/d/8704/a/89334](http://www.regeringen.se/sb/d/8704/a/89334)

Använd utredningen för att undersöka vilka konsekvenser som förväntas drabba Sverige utifrån klimatförändringen. I utredningen hittar du också förslag på åtgärder för att mildra konsekvenser av klimatförändringen. Gör gärna en jämförelse mellan elevernas förslag på konsekvenser och åtgärder och det utredningen kommit fram till.

- Att minska sitt ekologiska fotavtryck är ett steg närmare en hållbar utveckling. Världsnaturfonden har en kalkylator där eleverna kan beräkna sitt eget ekologiska fotavtryck utifrån sina levnadsvanor. Fotavtrycket omsätts sedan till hur många jordklot som behövs för att ge de resurser som upprätthåller en sådan livsstil om alla på jorden skulle leva likadant. Diskutera med eleverna om hur de ska minska sina egna ekologiska fotavtryck. Världsnaturfonden har även en skolkalkylator där skolans ekologiska fotavtryck kan beräknas. Låt skolkalkylatorn vara en utgångspunkt för skolans arbete för en hållbar utveckling. Läs mer på [www.wwf.se](http://www.wwf.se)
  - *Children in a changing climate* är ett samarbete mellan flertalet internationella biståndsorganisationer och forskningsinstitut med syfte att lyfta fram barns och ungas perspektiv i klimatfrågan. [www.childreninachangingclimate.org](http://www.childreninachangingclimate.org)

# Framtidsbilder och lösningar för en hållbar utveckling

Begreppet ”hållbar utveckling” lanserades på den globala arenan i samband med FN-rapporten *Vår gemensamma framtid* (1987). Definitionen av hållbar utveckling löd enligt följande:

*”Mänskligheten har förmåga att skapa en hållbar utveckling – att försäkra sig om att utvecklingen tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationens möjligheter att tillgodose sina behov.”*

Bruntlandrapporten efterföljdes 1992 av FN:s konferens om miljö och utveckling i Rio de Janeiro. Ett handlingsprogram med namnet Agenda 21 antogs vilket anger mål och riktlinjer för att uppnå en hållbar utveckling. Agendan är inte juridiskt bindande, men starkt politiskt förpliktigande. Sammantaget undertecknade över hundra länder handlingsplanen.

Världen har genom FN tagit många gemensamma steg framåt för att närma sig en hållbar utveckling. Med politiska dokument i ryggen är det dags att omvandla politiska ord till handling. Genom lärande för hållbar utveckling utmanas eleverna att tänka utanför idag rådande ideal om konsumtion och status. Eleverna uppmanas att fundera över vilka livsstilsval som leder till hållbar utveckling.

Övningarna syftar till att stimulera till reflektion över olika framtidsbilder och över lösningar som kan leda till hållbar utveckling.

## Läs mer:

- På Naturvårdsverkets hemsida hittar du ett utbildningsmaterial om klimatfrågan.  
[www.naturvardsverket.se](http://www.naturvardsverket.se)
- Sverige har antagit 16 miljömål. Läs mer om arbetet med att uppnå målen på:  
[www.miljomal.nu](http://www.miljomal.nu)
- Världsnaturfonden ger förslag på hur man kan arbeta för att uppnå en hållbar utveckling.  
[www.wwf.se](http://www.wwf.se)

## Övning: Mina barns och barnbarns framtid

**Mål:** Att stimulera till individuell reflektion om världens framtid i ett förändrat klimat.

**Användningsområde:** Hållbar utveckling. Övningen kräver inga förkunskaper.

**Metod:** Övningen har två steg. Mellan steg 1 och steg 2 sker undervisning om klimat- och utvecklingsfrågor. Eleven får i inledningen av undervisningsmomentet i uppgift att fritt associera utifrån ett givet ämne och skriva en kortare text som ska sparas för att användas i slutet av undervisningsmomentet. Eleven ska i det skedet utvärdera vilka kunskaper och perspektiv han eller hon fått.

### **Steg 1:** *Individuell reflektion*

Som inledning till ett undervisningsmoment skriver eleven en kortare text med rubriken "Mina barns och barnbarns framtid".

Mellan steg 1 och steg 2 sker undervisning om hållbar utveckling.

### **Steg 2:** *Självutvärdering*

I slutet av undervisningsmomentet använder eleven sin text för att utvärdera vilka kunskaper och synsätt han eller hon fått.

Eleven ombeds att läsa sin text "Mina barns och barnbarns framtid" och funderar sedan i par över följande frågor:

- Lyft fram de tre saker du tycker är viktigast för världens framtid.
- Har ditt sätt att se på världens framtid förändrats? Vilka kunskaper och synsätt har du fått? Är du mer eller mindre optimistisk till världens utveckling?
- Vilket ansvar har du? Vad kan du göra?

### **Gå vidare:**

Övningen följs upp genom att fortsätta med övningarna *Framtidsbilder* eller *Lagstiftning för en hållbar framtid*.

## Övning: Framtidsbilder

**Mål:** Att få eleverna att reflektera över hur olika framtidsscenarioer kan formas beroende på hur omfattande klimatförändringen tillåts bli.

**Användningsområde:** Som underlag i diskussioner om och för en hållbar utveckling.

**Material:** Eleverna får en presentation av fyra framtidsscenarioer samt frågeställningar som diskussionsunderlag. Framtidsscenarioer finns för utskrift sist i denna pdf.

**Metod:** I fyrahörn-övningen tar eleverna ställning till vilket av fyra olika framtidsscenarioer för år 2050 som de anser vara det mest troliga.

### Steg 1:

Låt eleverna ta ställning till de fyra olika framtidsscenarioerna och bestäm sedan att varje scenario får representeras av ett hörn i klassrummet. Eleverna samlas i det hörn som tillhör det för dem personligen mest troliga framtidsscenarioet.

### Steg 2:

Då eleverna valt framtidsscenario och samlats i sina fyra olika hörn är det viktigt att de inom gruppen identifierar vilka faktorer som gjorde att de valde just det hörnet samt vilket scenario de helst skulle vilja att framtiden har i sin gömma. Som stöd i diskussionen finns förslag till frågeställningar. Då eleverna inom gruppen diskuterat frågeställningarna ska eleverna redovisa gruppernas diskussioner för varandra.

### Förslag till frågeställningar som stöd i diskussionen:

- Lyft fram faktorer som förklarar ditt ställningstagande.
- Vilka argument i klimatdebatten idag talar för att det scenario vi har valt är det *mest* troliga scenariot?
- Vilka argument i klimatdebatten idag talar för att det scenario vi har valt är det *minst* troliga scenariot?
- Vilka åtgärder föreslår vi för att man ska nå scenario "Framtiden är inget problem" eller "Vi lyckades!"?
- Skulle din uppfattning förändras om tidpunkten för scenarierna istället för år 2050 är år 2080?

### Gå vidare:

- I december 2008 släppte Naturvårdsverket ett utbildningspaket i klimatfrågan. I utbildningspaketet finns olika framtidsscenarioer för Sverige, Europa och världen beskrivna. Använd gärna Naturvårdsverkets material *Klimatfakta* för ytterligare fördjupning i frågan och för att diskutera troliga framtidsscenarioer. Läs mer på [www.naturvardsverket.se](http://www.naturvardsverket.se)
- Att minska sitt ekologiska fotavtryck är ett steg närmare en hållbar utveckling. Världsnaturfonden har en kalkylator där eleverna kan beräkna sitt eget ekologiska fotavtryck utifrån sina levnadsvanor. Fotavtrycket omsätts sedan till hur många jordklot som behövs för att ge de resurser som upprätthåller en sådan livsstil om alla på jorden skulle leva likadant. Diskutera med eleverna om hur de ska minska sina egna ekologiska fotavtryck. Världsnaturfonden har även en skolkalkylator där skolans ekologiska fotavtryck kan beräknas. Låt skolkalkylatorn vara en utgångspunkt för skolans arbete för en hållbar utveckling. Läs mer på [www.wwf.se](http://www.wwf.se)

## Framtidsscenarioer till övning Framtidsbilder

### Absolut värsta tänkbara scenario

Klimatförändringen blev större än väntat då inget internationellt klimatavtal har förhandlats fram. Nederbörds mängden ökar drastiskt i områden med redan stor mängd nederbörd. Jordskred är idag ännu vanligare då skogsavverkningen i världens utvecklingsländer inte har mattats av. Naturkatastrofer som jordskred och översvämningar försvårar arbetet med att försörja jordens befolkning med rent vatten och mat- och sjukdomsspridningen har ökat lavinartat. Framförallt barn och unga är utsatta för en ökad ohälsa. Siffror från i början av 2000-talet som talade för att utbildnings- och hälsomål för världens medborgare var på väg att uppfyllas känns nu mycket avlägsna. Då havsnivån har höjts på grund av stora temperaturhöjningar har en stor del av världens befolkning tvingats att flytta och lever nu som miljöflyktingar i stora flyktingläger.

### Framtiden är idag

FN:s internationella klimatförhandlingar lyckades år 2012 enas om ett gemensamt klimatmål och utsläppen av växthusgaser har minskat drastiskt. Det råder en långsam teknisk utveckling och ekonomisk tillväxt i världen på grund av energibrist. Jordens befolkning ökar och jordens resurser är fortfarande ojämnt fördelade. I en mångkulturell värld gäller bevarandet av kulturella särdrag och självförsörjning. Eftersom den ekonomiska tillväxten går långsammare har även fattigdomsbekämpningen mattats av.

### Framtiden är inget problem

FN:s internationella klimatförhandlingar lyckades innan 2020 enas om ett gemensamt klimatmål. Genom en gemensam satsning har tekniken för *Carbon Capture and Storage, CCS*, utvecklats. Med CCS-teknik kan koldioxid från luften lagras i håligheter i berggrunden. På så sätt förhindras ett drastiskt framtida klimatscenario. I jordskorpan finns en sådan stor kapacitet att lagra koldioxid att vi inte behöver minska användandet av fossila bränslen. Fossila bränslen är ändå en ändlig resurs och då de fossila bränslena i framtiden är slut så har vi ändå andra energikällor redo. Visst skapar klimatförändringen en svårare livsmiljö för de människor som bor i länder med ökad nederbörds mängd eller förhöjd havsnivå men snart har vi lagrat så mycket koldioxid i jordskorpan att jordens medeltemperatur återgår till den ursprungliga. Det finns dessutom många frivilligorganisationer som arbetar med anpassningsåtgärder till klimatförändringens effekter samt med hälso- och utbildningsfrågor i utvecklingsländer. Om bara vi i den rika delen av världen ser till att skänka pengar till dessa frivilligorganisationer så kommer världen att bli bättre.

### Vi lyckades!

FN:s internationella klimatförhandlingar lyckades innan 2010 enas om ett gemensamt klimatmål och temperaturförändringen är tillbaka till en, enligt beräkningar, förindustriell nivå. Samtidigt som klimatförhandlingarna pågick passade FN på att samla aktörer inom även andra områden. I glädjeruset över att ha lyckats lösa klimatfrågan följde många intressanta politiska beslut. Idag har man ersatt den fossila energin som höll världen i ett järngrepp och istället ersatt den med förnyelsebara energikällor. Idag är inte världens energiförsörjning ett problem – vi har alla den energi vi kan önska. Idag går alla barn och unga i minst nio års obligatorisk skola. Alla har tillgång till god sjukvård som inkluderar de nödvändiga vaccinerna. Fokus för världens befolkning ligger på att uppnå en hållbar utveckling och alla strävar mot att göra ett så litet ekologiskt fotavtryck som möjligt. Idag är konsumtionen fortfarande omfattande men konsumtionsmönstret har skiftat. Många konsumerar idag kultur, upplevelser och möten.

## Övning: Lagstiftning för en hållbar framtid

**Mål:** Att eleverna reflekterar över åtgärder för en rättvis och hållbar framtid.

**Användningsområde:** Demokrati, miljöpolitik, hållbar utveckling, globala utvecklingsfrågor.

**Material:** En kopia av nedanstående lagförslag för en hållbar framtid samt flera kopior av matris till lagförslag till varje grupp.

**Metod:** Eleverna ska föreställa sig vara medlemmar i en nyinstiftad världsomspännande regering med befogenheter att stifta nya globala lagar.

### Steg 1:

Läraren väljer de lagförslag som bäst passar kursen. Läraren bestämmer också om eleverna ska fokusera på endast ett fåtal lagar eller på flera.

### Steg 2:

Eleverna delas in i grupper. Eleverna ska diskutera de lagförslag de får av läraren. Till varje lagförslag som gruppen diskuterar ska en motivering om vad de tycker om lagförslaget finnas. Som hjälp till diskussionen får eleverna en matris med stödfrågor.

### Steg 3:

Eleverna ska sedan presentera arbetet för varandra. Arbetet kan presenteras i tvärgrupper eller inför hela klassen. Gruppernas redovisningar följs upp av diskussionsfrågor.

### Steg 4:

Förslag på diskussionsfrågor:

- Vilka av lagförslagen tycker ni är minst eller mest viktiga att genomföra? Motivera!
- Vilka lagförslag tycker ni skulle vara lättast respektive svårast att genomföra? Motivera!
- Vilka är fördelarna med globala lagar?
- Vem har rätt att instifta globala lagar?
- Vem finansierar administrationen av de globala lagarna? Hur ska de tillämpas?
- Hur ser man till att globala lagar efterföljs?
- Vad händer om man inte uppfyller de globala lagarna?
- Vilka fördelar respektive nackdelar kan du se med en global regering som kan stifta globala lagar?



**Gå vidare:**

- Hur påskynda och kontrollera en hållbar utveckling i världens olika länder? FN är idag beroende av staters vilja att samarbeta. Via olika konventioner förbinder sig staterna att genomföra förändringar på hemmaplan. FN:s möjlighet att tvinga fram förändringar är däremot ytterst begränsade. Studera FN:s möjligheter att via beslut i säkerhetsrådet använda sanktioner. Hur skulle FN kunna bli en starkare påtryckare? Låt eleverna arbeta fram en ny FN-stadga som skulle innebära att FN i praktiken blev en världsregering. Vid vilka situationer och på vilket sätt skulle FN kunna tvinga länder att agera? Vilka risker och möjligheter innebär en sådan världsordning?

FN:s organisation och stadgar finner ni på Svenska FN-förbundets hemsida [www.fn.se](http://www.fn.se) och på [www.fn.se/fn-info/om-fn/fn-stadgan/](http://www.fn.se/fn-info/om-fn/fn-stadgan/)

Utveckla gärna fördjupningen genom att låta barnkonventionen vara vägledande för de situationer då FN ska kunna agera med tvingande åtgärder. Barnkonventionen finner ni på: <http://plansverige.org/barnkonventionen/>

- United Nations Framework for Convention on Climate Change, UNFCCC, är ett initiativ från FN för att försöka minska den globala uppvärmningen. Inom ramen för UNFCCC träffas världens länder och förhandlar om utsläppsminskningar. [www.unfccc.int](http://www.unfccc.int)

En fördjupning är att spela klimatrollspelet – ett rollspel där eleverna representerar olika nationer och försöker komma överrens om nationella utsläppsminskningar.

- Sverige har i arbetet för en hållbar utveckling antagit 16 miljökvalitetsmål. Du kan ladda ner miljömålen och följa hur arbetet med målen går på: [www.miljomal.nu](http://www.miljomal.nu)

## Lagförslag för en hållbar framtid

<p>FN:s utvecklingsprogram föreslår att en fond för att minska effekterna av klimatförändringarna, Climate Change Mitigation Facility, ska skapas. Fonden ska årligen mobilisera 25-50 miljarder dollar för att stödja omställningen till icke-koldioxidintensiva system i utvecklingsländerna.</p>	<p>För att minska risken att små barn dör av sjukdomar som kan förhindras har Världshälsoorganisationen tagit fram ett åtgärdsförslag som ska tvinga föräldrar att vaccinera sina barn. Om inte grundläggande vaccinationer ges så får föräldrarna betala omfattande böter.</p>
<p>I FN:s klimatkonvention har ett förslag om en global koldioxidskatt diskuterats.</p>	<p>Ett FN-organ har lagt ett förslag som innebär att familjer i regioner med begränsade naturresurser som är nödvändiga för vår överlevnad och försörjning maximalt ska få ha två barn.</p>
<p>FN:s miljöprogram har tagit fram ett åtgärdsförslag där biltillverkare inom en femårsperiod ska utveckla bilar som drivs med annat än bensin som drivmedel.</p>	<p>Världshälsoorganisationen rekommenderar att förbjuda framställning av etanol eftersom framställningen hotar livsmedelssäkerheten för många av världens regioner.</p>
<p>NGO:s (icke-statliga organisationer) arbetar för att systemet för handeln med utsläppsrätter även ska innefatta flygtrafiken.</p>	<p>Barnrättsorganisationer föreslår att regeringar i länder som bryter mot Barnkonventionen ska ställas inför rätta i en FN-tribunal.</p>
<p>Forskning visar att svenskarnas konsumtion bidrar till en drastisk ökning av koldioxidutsläppen per person. FN:s klimatpanel föreslår att ransoneringskort införs i industriländer för att kontrollera konsumtionen bland befolkningen. Bland annat föreslås att en familj får göra maximalt en långresa med flyg var tionde år.</p>	<p>Inom ramen för FN diskuteras Anpassningsfonden – en fond som ska finansieras med hjälp av den flexibla mekanismen <i>Clean Development Mechanism</i>, CDM. Pengarna i anpassningsfonden ska stödja utvecklingsländer så att de kan anpassa sig till klimatförändringen för att minska sårbarheten. Finansieringen ska inte komma från det befintliga biståndet utan vara extra åtagande från rika länder.</p>
<p>FN:s organ för ekonomiska och sociala frågor, rekommenderar att alla nationella regeringar ska ge sina medborgare fri tillgång till hälsovård. Barn och unga ska ha företräde till god hälso- och sjukvård.</p>	<p>Svenska jordbruksverket föreslår i en rapport till EU att subventioner på jordbruksprodukter slopas för att underlätta för utvecklingsländer att exportera livsmedel.</p>
<p>Inom ramen för FN diskuteras att utvecklingsländer måste få möjlighet att försäkra sig mot de negativa effekter som naturkatastrofer kan medföra. Detta är av största vikt då antalet naturkatastrofer ökar till följd av klimatförändringen.</p>	<p>Inom ramen för FN finns ett förslag till en anpassningsfond där pengarna ska gå till lokala anpassningsprogram som drivs av barn och ungdomsgrupper via skolan i fattiga länder.</p>

## Matris till lagförslag

Lagförslag som diskuteras: \_\_\_\_\_

	Positiva effekter	Negativa effekter
<b>För utvecklingsländerna</b>		
<b>För industriländer</b>		
<b>För världen som helhet</b>		

På detta sätt leder lagförslaget till en rättvis och hållbar framtid: (social, ekonomisk och miljömässig utveckling)

Vi skulle behöva ytterligare information för att kunna ta ställning. Informationen vi behöver är:

Vår rekommendation angående detta lagförslag är:

Vi skulle vilja omformulera lagen på följande sätt:

# Ungas röst – om påverkan och förändring

Barn och unga världen över är oroliga över klimatförändringens effekter och sin framtid. De tycker att klimatfrågan är viktig och vill arbeta för att hitta lösningar men har samtidigt svårt att göra sin röst hörd. Barn och unga i utvecklingsländer är bland dem som drabbas hårdast av klimatförändringens konsekvenser såsom torka, vattenbrist och översvämningar. I många utvecklingsländer består en stor del av befolkningen av barn och unga och deras perspektiv och behov måste erkännas så att de kan bli aktörer i samhället. Barn och unga har ofta unik kunskap om sin närmiljö. Barn leker exempelvis vid flodbänkar, i övergivna hus och i isolerade områden. Denna kunskap är ovärderlig och måste respekteras och legitimeras. Kunskapen bör tas tillvara och inkluderas i katastrof- och utvecklingsarbete. I många länder världen över har barn och unga högre utbildning än sina föräldrar. De kan med hjälp av sin utbildning föra in ny kunskap i hemmen – de kan utbilda sina föräldrar men även verka som föredömen för yngre barn.

Barn och unga har enligt Barnkonventionen demokratiska rättigheter. Barnet har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör det och rätt att delta och fatta beslut om sin egen framtid. Övningarna syftar till att stärka barns och ungas röst så att de kan påverka och delta i klimatdebatten.

## Läs mer:

- Se filmerna *Children on the frontline* från Filippinerna och El Salvador. Filmerna visar hur unga på Filippinerna och i El Salvador blir starka riskkommunikatörer och aktörer på sin hemmaarena genom att kartlägga risker i sin omgivning. Filmerna hittar du här: <http://barnochklimat.se/klimat/resurser/>
- Barnkonventionen hittar du exempelvis här: <http://plansverige.org/barnkonventionen>  
[www.unicef.se/barnkonventionen](http://www.unicef.se/barnkonventionen)  
[www.bo.se](http://www.bo.se)
- *Children in a changing climate (2008): A right to participate: Securing children's role in climate change adaptation.* [www.childreninachangingclimate.org/docs/right\\_to\\_participate.pdf](http://www.childreninachangingclimate.org/docs/right_to_participate.pdf)  
*Children in a Changing Climate* är ett samarbete mellan flertalet internationella biståndsorganisationer och forskningsinstitut med syfte att lyfta fram barns och ungas perspektiv i klimatfrågan.
- Westander Publicitet och Påverkan, *PR-handboken*. [www.westander.se](http://www.westander.se)  
Westander hjälper företag och organisationer att få publicitet och/eller påverka politiska beslut. Westander vill bidra till att fler blir aktiva samhällsaktörer.

## Övning: Argumentationskarusellen

**Mål:** Att öva på att göra sin röst hörd samt att analysera frågor utifrån olika aspekter genom att argumentera för och emot i olika frågor.

**Användningsområde:** Argumentationsanalys, miljöpolitik, demokratifrågor, hållbar utveckling, livsstilsfrågor. Övningen kan användas som förberedelse till klimatrollspelet.

**Material:** Påståenden och exempel på argumentationsanalys. Dessa hittar du sist i pdf:en.

**Metod:** Klassen delas upp i två lika stora grupper som placerar sig i två cirklar, en inre mindre ring och en större yttre ring. Den inre ringen står eller sitter med ansiktena utåt och den yttre ringen står med ansiktena inåt. Varje elev ska ha en partner att prata med.

### Steg 1:

Klassen får ett påstående, till exempel ”Unga bör ha mer att säga till om”, som eleverna diskuterar i par. Regeln är att eleverna i den inre ringen bara får argumentera *för* medan eleverna i den yttre ringen bara får argumentera *mot* (alternativt fri diskussion) .

Efter några minuter får den yttre ringen flytta ett steg åt höger så att varje elev står mot en ny partner. Det nya paret diskuterar samma eller ett nytt påstående. Efter några minuter flyttar den yttre ringen ett steg åt höger igen. Karusellen är igång.

Efter en hel karusell (det vill säga när alla i cirkelarna har bildat par en gång) eller när det känns lämpligt byter eleverna plats så de som tidigare fanns i den inre cirkeln nu finns i den yttre cirkeln och tvärtom. Eleverna får på så sätt träna sig i att argumentera för och emot.

Genom att tilldela eleverna roller behöver ingen elev i förväg ha tagit ställning i frågan. Däremot kan vissa förkunskaper krävas beroende på vilka påståenden som ska diskuteras och i vilket syfte övningen används.

### Steg 2:

Efter avslutad karusell kan läraren välja att lyfta något eller några påståenden i helklass. Läraren utgår från ett påstående i taget och listar med hjälp av eleverna argument för och emot på tavlan.

Efter den gemensamma sammanställningen av för- och motargument ska eleverna:

- 1) Arbeta i mindre grupper för att avgöra vilken typ av argument som lyfts fram på tavlan. Bygger de på vetenskap, känsla eller värderingar? Är det ett socialt, ekonomiskt eller miljömässigt argument? Är argumenten rättighetsbaserade?
- 2) Individuellt ta ställning till vilka argument som väger tyngst genom att göra en rangordning. Rangordningarna jämförs sedan i den mindre gruppen.

*Stegvis rangordning.* Eleverna rangordnar argumenten utifrån hur viktiga de är, med det som är av störst vikt högst upp.

**Gå vidare:** Ta reda på hur olika samhällsaktörer resonerar i några av frågorna. Hur ser deras argumentation ut? Vilken typ av argument används? Vilka likheter och skillnader finns mellan de olika aktörerna?

Exempel på aktörer: Svenska naturskyddsföreningen, Svenskt näringsliv, Sveriges regering, politiska partier och barnrättsorganisationer som till exempel Plan Sverige.

**Påståenden** (läraren avgör i relation till kursmål eller projektmål vilka påståenden som är lämpliga att ha med i karusellen):

- Unga bör ha mer att säga till om.
- Det är bra om det blir varmare i Sverige.
- Stadsjeepar borde förbjudas.
- Kärnkraft är bättre än vindkraft.
- Att flyga borde vara dubbelt så dyrt som idag.
- Skatt på nötkött är en bra idé.
- Bensindrivna fordon borde förbjudas.
- Alla som har mindre än 5 km till jobbet/skolan borde cykla eller gå.
- Barn och unga borde ha rösträtt i FN.
- Det är rättvist att rika länder tar störst ansvar för klimatåtgärder.
- Det är bra att industrier och annan verksamhet som släpper ut lite koldioxid ska få skattelättnader.
- Att handla med utsläppsrätter är en bra åtgärd.
- Vuxna har ett ansvar att lyssna på barn och unga.

## Förslag till argumentationsanalys

**Påstående:** *Stadsjeepar borde förbjudas.*

### Mot

Krocksäkra (vetenskap)  
Praktiskt i viss terräng (vetenskap)  
Marknaden ska styra (värdering)  
Coola (värdering)  
Härliga (känsla)

### För

Bensinslukare (vetenskap)  
Farliga i trafiken (vetenskap)  
Lagstiftning är effektivt (värdering)  
Ytligt (värdering)  
Skrämmande (känsla)

## Övning: Lobbying – om påverkan och förändring

**Mål:** Att öka kunskapen om metoder för påverkan i syfte att stärka barns och ungas möjlighet att påverka och delta i klimatdebatten.

**Användningsområde:** Klimatpolitik, demokratifrågor, hållbar utveckling. Övningen kan användas som förberedelse till klimatrollspelet.

**Metod:** Klassen delas in små grupper som gemensamt ska planera och genomföra en lobbyingkampanj. Kampanjarbetet innehåller tre delar;

Steg 1: *Strategiska förberedelser*

Steg 2: *Praktiska förberedelser*

Steg 3: *Att väcka opinion*

Övningen bygger på PR-byrån Westanders tips för hur man lägger upp en kampanj. Läs mer på [www.westander.se](http://www.westander.se) Här kan du också ladda ner Westanders PR-handbok.

### Förslag på kampanjer:

- Gratis kollektivtrafik
- Bensinfri bilpark till 2020
- Högre skatt på nötkött
- Ökat bistånd till klimat och utveckling
- Ekologisk och lokalproducerad skolmat
- Fler och bättre cykelbanor
- Att politiker inkluderar ungas åsikter och idéer i klimatrelaterat arbete

Elevernas egna förslag uppmuntras.

## Steg 1: Strategiska förberedelser

- *Skriv en kort rapport om er fråga*

Skriv en kort rapport om den fråga som ni har valt att driva. Rapporten är en bas för politikerkontakter, debattartiklar, pressmeddelande och insändare. Hänvisa gärna till forskning och statistik. Rapporten bör innehålla det förslag som gruppen planerar att driva och alla argument som talar för ert förslag.

- *Bestäm syftet*

Varför vill ni driva frågan? Vill ni påverka ett beslut eller få igång en opinion för er fråga? Vill ni påverka på kort sikt eller på lång sikt? Syftet kommer att avgöra målgrupp och budskap.

- *Ringa in målgruppen*

Olika grupper skiljer sig kraftigt åt när det gäller förkunskaper, åsikter, värderingar och språk. Alltför ofta är vi hemmablinda och tror att vi vet allt om gruppen eller att den tänker och funderar precis som vi. En pensionär förväntar sig en typ av formuleringar medan gymnasieelever har helt andra förväntningar. Det gäller också vilken typ av media som målgruppen föredrar.

- *Formulera budskap*

Bestäm er för ett huvudbudskap som ska finnas som en röd tråd i all er kommunikation. Bryt ner huvudbudskapet i några få delbudskap.

- *Välj media*

Beroende på målgruppens storlek och karaktär kan det vara viktigt att bestämma vilka medier som är de huvudsakliga kanalerna för att nå ut med ert budskap. Följ dessa medier noga för att lära er vilken sorts nyheter och vilket språk som passar bäst. Tidningsspråk skiljer sig från bloggspråk. 10 tips för nya medier finns på PR-byrån Westanders hemsida.

- *Analysera tidigare publicitet*

Vad har skrivits i frågan och varför? Finns det politiker/organisationer som arbetar med frågorna? Vilka är deras vinklingar av frågan? Kan ni använda er av varandra?

- *Analysera era konkurrenter*

Studera hur medialt framgångsrika konkurrenterna är och hur de skapat publicitet. Det lär er hur man når ut i media/samhället. Kopiera gärna deras metoder men gör det bättre!

- *Analysera er mediala potential*

Analysera era mediala styrkor och svagheter. Det kan vara kontakter som kan utnyttjas eller någon i gruppen som är medialt skicklig. Vilken är gruppens erfarenhet av att påverka (någon som är medlem i en förening eller i ett politiskt parti?). Svagheter kan gälla små resurser, ålder eller att det blåser motvind för er i ert val av perspektiv.

- *Bestäm vad ni vill åstadkomma*

Slå fast konkreta och mätbara mål med er kampanj. Målet är inte bara att få något uppmärksammat för sakens skull utan att något verkligen också ska åstadkommas.



## Steg 2: Praktiska förberedelser

- *Upprätta en konkret kampanjplan*

För att goda idéer inte ska falla i glömska och för att er fråga ska få genomslag bör ni skriva en konkret och kronologiskt uppbyggd plan för hur ni ska nå ut och kunna påverka. Det kan röra sig om vilka ni ska kontakta och vilka myndigheter/företag/politiker ni ska uppvakta.

- *Utforma listor för vilka ni ska skicka era budskap till*

Skriv upp vilka viktiga personer/medier ni kan skicka e-post till när ni kampanjar. Ni kanske upptäcker något när ni undersöker frågan som ni vill att alla ska få reda på i form av pressmeddelanden. På listan bör även journalister vara med.

- *Ordna medieövervakning*

Se till att punktmarkera medier för att hålla koll på utvecklingen i er fråga. Skrivs det i medierna kring er fråga?

- *Utse en talesperson/talespersoner*

Se till att ha en talesperson eller två i gruppen som sköter kontakter med medier/myndigheter.

- *Var öppna!*

Uppge alltid era syften och vilka ni representerar. Smussel är odemokratiskt. Avslöja dock inte era kontakter hur som helst.

- *Lyft fram allmänintresset*

Lyft fram allmänintresset. Ingen kommer att lyssna till er om frågan är smal. Riksdagen fattar inte beslut utifrån enskilda intressen.

- *Lyft fram det gemensamma*

Gå inte i konflikt med olika partier – försök att finna argument som biter på den ni vill övertala. Tänk på mottagarens intressen.

- *Organisera folkrörelsekampanjer*

Folkrörelserna har varit framgångsrika i sitt opinionsbildande. Aktioner, namnsamlingar etc. fungerar än.

## Steg 3: Att väcka opinion

Här handlar det om att föra ut gruppens budskap i samhället.

- Pressmeddelande, debattartikel, insändare, aktion, radioinslag eller debatt i en morgonsoffa (för mer information se övningen *Morgonsoffan*).

### Gå vidare:

Övningen kan följas upp med klimatrollspelet då eleverna får möjlighet att driva staters eller organisationers ståndpunkter och förslag.

## Övning: Morgonsoffan – om att påverka och väcka opinion

**Mål:** Att öka kunskapen om hur politiska budskap kan föras ut i samhället. Övningen ger barn och unga möjlighet att formulera tankar och idéer om sin framtid i ett förändrat klimat.

**Användningsområde:** Övningen kan användas för att synliggöra eller examinera förvärvad kunskap i klimatfrågan. Övningen kräver förkunskaper. Eleverna kan examineras muntligt i morgonsoffan och/eller skriftligt med deras manus som underlag inför mötet i morgonsoffan.

### Material:

- Utbildningsmaterialets fem områden – se övningar och länktips.
- Westanders PR-handbok, Westander Publicitet och påverkan, [www.westander.se](http://www.westander.se)
- Rekvisita till Morgonsoffan

**Metod:** Övningen går ut på att eleverna gemensamt förbereder olika roller för att delta i en diskussion i en morgonsoffa som senare spelas upp i klassrummet. Varje arbetsgrupp ska bestå av fyra roller: en programledare, en beslutsfattare av idag och två beslutsfattare av imorgon. Framtidens beslutsfattare representeras av en ung person från ett rikt respektive fattigt land.

Inför mötet i morgonsoffan ska eleverna förbereda de fyra rollerna genom att gemensamt skriva ett manus med huvudbudskap för de olika rollerna.

**Bedömningsunderlag:** Gruppens skriftliga manus, gruppens muntliga framförande och efterföljande diskussion.

### Steg 1:

Eleverna eller läraren väljer vilket ämnesområde som ska behandlas i morgonsoffan. Grupperna kan ha olika ämnesområden eller frågeställningar att fördjupa sig i. En förutsättning är att eleverna arbetat med ämnesområdet.

Förslag på ämnesområden:

- *Utveckling och rättigheter i ett förändrat klimat*
- *Barn och unga i ett förändrat klimat*
- *Framtidbilder och lösningar för hållbar utveckling*
- *Global rättvisa och ansvar i ett förändrat klimat*

### Steg 2:

Gruppen ska gemensamt skriva ett manus för dess morgonsoffa. Eleverna ska först beskriva vilka frågor som ska diskuteras i morgonsoffan, till exempel "Världens barn påverkas negativt av klimatförändringen" och "Hur ska världens barn och unga få rätten till hälsa tillgodosedd i framtiden?".

De fyra eleverna förbereder gemensamt de fyra rollerna.

Gå vidare med följande förberedelser:

- *Formulera ditt huvudbudskap*

Det är nästan alltid ont om tid i en morgonsoffa. Det är därför viktigt att varje roll förbereder ett huvudbudskap. Vilka är de korta och kärnfulla uttalanden som på ett enkelt sätt sammanfattar rollens huvudbudskap?

- *Förbered konkreta exempel*

Förbered konkreta exempel som stödjer huvudbudskapet. Konkreta exempel är bra för begripligheten och understryker det du vill säga.

- *Förbered för flexibilitet*

I morgonsoffan förekommer ofta snabba ändringar. Då gäller det att vara noga förberedd och flexibel. Repetera en lång och en kort version av det budskap du vill föra fram.

- *Gå rakt på sak*

Den som börjar med sin huvudpoäng istället för att leverera en komplicerad bakgrund har bäst förutsättningar för att nå fram med sitt budskap.

### **Steg 3:**

Fördela rollerna inbördes i gruppen. Eleverna får tid att läsa in rollen samt att individuellt formulera: Varför är just jag inbjuden? Vilket är mitt förhållningssätt till de andra rollerna? Vilka likheter och skillnader finns mellan rollerna?

### **Steg 4:**

Morgonsoffan iscensätts. Rollspelet spelas upp inför de andra grupperna. För läraren kan detta vara ett bedömningstillfälle. Gruppernas rollspel kan följas upp med en diskussion och en reflektion över frågeställningarna som behandlas i morgonsoffan.

# Global rättvisa och globalt ansvar i ett förändrat klimat

Den globala uppvärmningen är ett gränsöverskridande problem som hindrar världens utveckling. Klimatet är en avgörande framtidsfråga som inte bara handlar om att ge kunskap om miljö utan lika mycket om ekonomisk och social utveckling, säkerhetspolitik, mänskliga rättigheter, rättvisa och prioriteringar. Globala överenskommelser mellan länder är en förutsättning för att bromsa klimatförändringen. Internationella klimatförhandlingar innehåller många konflikter och svårigheter som uppstår när stater, regioner och andra aktörer med olika förutsättningar, ideologier och intressen ska samarbeta. För att överenskommelserna ska komma till stånd måste parterna känna sig som vinnare och besluten måste upplevas som rättvisa. Förhållandet och förtroendet mellan den rika världen och utvecklingsländerna är en nyckelfråga vid dagens pågående internationella klimatförhandlingar. Frågan om hur ansvarsfördelningen ska se ut för klimatåtgärder och klimatanpassning är ännu inte löst. Många utvecklingsländer har lågt förtroende för den rika världen som inte uppfyllt åtaganden om biståndsvolymer och minskade koldioxidutsläpp.

Övningarna syftar till att stimulera till diskussion om global rättvisa, ansvar och internationellt samarbete.

## Läs mer:

- FN:s klimatkonvention  
[www.naturvardsverket.se/sv/Klimat-i-forandring/Klimatpolitiken/Internationell-klimatpolitik/Klimatkonventionen-och-Kyotoprotokollet/Fakta-om-klimatkonventionen](http://www.naturvardsverket.se/sv/Klimat-i-forandring/Klimatpolitiken/Internationell-klimatpolitik/Klimatkonventionen-och-Kyotoprotokollet/Fakta-om-klimatkonventionen)
- United Nations Framework for Convention on Climate Change, UNFCCC, är ett initiativ från FN för att försöka minska den globala uppvärmningen. Inom ramen för UNFCCC träffas världens länder och förhandlar om utsläppsminskningar. [www.unfccc.int](http://www.unfccc.int)
- *Vägen mot ett internationellt avtal om jordens klimat*. En skrift om klimatprocessen. Miljödepartementet, mars 2008.  
[www.regeringen.se/content/1/c6/09/98/55/b7224d2b.pdf](http://www.regeringen.se/content/1/c6/09/98/55/b7224d2b.pdf)
- FN:s utvecklingsprogram, UNDP. [www.undp.se/klimat-och-utveckling/](http://www.undp.se/klimat-och-utveckling/)
- Svenska FN-förbundets interaktiva webbplats Globalis, Tema människoskapade klimatförändringar. [www.globalis.se](http://www.globalis.se)
- Naturvårdsverkets utbildningsmaterial om klimatfrågan, *Klimatfakta*. [www.naturvardsverket.se](http://www.naturvardsverket.se)
- FN:s klimatpanel, IPCC. [www.ipcc.ch](http://www.ipcc.ch)
- Stockholm Environment Institute, SEI, (läs bland annat om *Greenhouse Development Rights*). [www.sei.se](http://www.sei.se)
- Azar, Christian (2008): *Makten över klimatet*. Stockholm.
- Wollinger, Bo (2000): *Internationell politik för gymnasieskolan*. Lund.

## Övning: Individens, marknadens eller statens ansvar?

**Mål:** Att reflektera över individens, marknadens och statens ansvar och roll för en hållbar utveckling.

**Användningsområde:** Värderingsövningen kan användas som introduktion till studier om till exempel etik och moral, livsstil och hälsa, hållbar turism, hållbar produktion och konsumtion, ekologiska fotavtryck, handel med utsläppsrätter samt statens roll kontra marknadens roll.

**Metod:** Fyra platser (gärna hörn) i klassrummet markeras med olika alternativa ståndpunkter. Eleverna ombeds att placera sig i det hörn som bäst överensstämmer med deras egna åsikt. Ett av hörnen ska vara ett öppet hörn så att eleverna kan formulera egna alternativ. Innan diskussion förs i helklass ska de som samlats i varje hörn få möjlighet att prata med varandra om varför de ställt sig just i det hörnet. Den pratstunden är viktig för att få fler elever delaktiga i diskussionen som sedan förs i helklass.

Eleverna har under pågående diskussion möjlighet att byta hörn. Lärarens uppgift är att leda samtalet och se till så att eleverna har möjlighet att uttrycka sin åsikt utan att nedvärderas. Eleverna ska möta varandra med respekt.

### Steg 1:

Eleverna får ta del av en fallbeskrivning (sist i denna pdf) som är utgångspunkten för värderingsövningen.

### Steg 2:

Påstående: *Jag har rätt att åka till Thailand på semester.*

Eleverna får ta ställning till påståendet genom att välja ett av hörnen.

**Hörn 1:** Ja. Jag har rätt till semester och vila. Turism bidrar dessutom till att landet utvecklas.

**Hörn 2:** Nej. Min flygresor ger utsläpp av växthusgaser som bidrar till att jordens medeltemperatur ökar vilket för med sig negativa effekter som torka och översvämningar.

**Hörn 3:** Ja. Konsekvenserna för mig och min familj är positiva. Inom en snar framtid kommer det att finnas tekniska lösningar som innebär att utsläppen från flyg kommer att minska.

**Hörn 4:** Öppet hörn.

### Steg 3:

Värderingsövningen kan följas upp med förslagsvis följande frågor:

- Vilket ansvar har du som individ för en hållbar framtid?
- Vad menas med hållbar turism?
- Kan man genom ekonomisk kompensation köpa sig fri från globalt ansvar och en global rättvisa?
- Hur skulle du kunna bidra till en mer klimatvänlig utveckling?
- Vad menas med konsumentmakt? Ge konkreta exempel.
- Vad menas med hållbar konsumtion och hållbar produktion?
- Vem bär störst ansvar för att koldioxidutsläppen ska minska? Är det individen, marknaden eller staten?

**Gå vidare:**

- Låt eleverna ta reda på sina och/eller skolans ekologiska fotavtryck och ta fram en plan för hur skolans ekologiska fotavtryck kan minska. Använd Världsnaturfondens kalkylator där eleverna kan beräkna sina egna ekologiska fotavtryck utifrån sina levnadsvanor. Fotavtrycket omsätts sedan till hur många jordklot som behövs för att ge de resurser som upprätthåller en sådan livsstil om alla på jorden skulle leva likadant. Världsnaturfonden har även en skolkalkylator där skolans ekologiska fotavtryck kan beräknas.  
Läs mer på [www.wwf.se](http://www.wwf.se)
- Låt eleverna studera marknadens roll och ansvar för klimatförändringarna.  
*Tips på material:*  
BLICC – *Business Leaders Initiative for Climate Change*. [www.blicc.se](http://www.blicc.se)  
  
Svenskt Näringsliv om miljö, energi och klimat.  
[www.svensktnaringsliv.se/fragor/miljo\\_energi\\_klimat/article46359.ece](http://www.svensktnaringsliv.se/fragor/miljo_energi_klimat/article46359.ece)  
  
Näringslivets miljöchefer. [www.nmc.a.se](http://www.nmc.a.se)
- Låt eleverna studera statens roll och ansvar för klimatförändringarna.  
*Tips på material:*  
Miljödepartementets information om klimat. [www.regeringen.se](http://www.regeringen.se)  
  
Naturvårdsverkets utbildningspaket *Klimatfakta*, se särskilt presentationen om klimatpolitik. [www.naturvardsverket.se](http://www.naturvardsverket.se)

## Värderingsövning:

Jag promenerar i snabb takt till biblioteket för att delta i seminariet "Människor, politik och företag i ett förändrat klimat". Stadens största tidning har skrivit om seminariet och jag ser till min glädje att många är på väg dit.

I foajén förstår jag att biblioteket denna kväll bjuder på ytterligare en föreläsning, "Att resa till Thailand i jul och nyår". Cirka 200 personer trängs för att få plats. Jag går till den andra salen där experter på miljöfrågor och politiker informerar, inspirerar och engagerar cirka 20 stycken redan miljömedvetna svenskar. Kvinnan intill mig viskar: "Jag har tre barn och cyklar till jobbet varje dag även om det ösregnar. Varför ska jag göra det när andra väljer att resa med flyg till Thailand?"

## Övning: Gemensamt men olika ansvar – om global rättvisa och globalt ansvar

**Mål:** Att reflektera över global rättvisa och ansvarsförhållandet mellan olika länder och regioner.

**Användningsområde:** Övningen kan användas för studier i till exempel internationell politik och internationellt samarbete, klimat-, fattigdoms- och utvecklingsfrågor. Övningen kan användas som en del i förberedelserna till klimatrollspelet.

**Metod:** Kyotoprotokollet är det första rättsligt bindande avtalet under FN:s klimatkonvention<sup>4</sup>. Kyotoprotokollets avsikt var att minska utsläppen från industriländerna med i genomsnitt 5,2 procent 2008-2012 (jämfört med 1990). USA har dock inte ratificerat Kyotoprotokollet, vilket innebär att utsläppsminskningen inte blir fullt så stor. Avtalet omfattar även industriländerna som dock saknar bindande utsläppsmål under den första åtagandeperioden 2008-2012. Det gäller även till exempel Kina och Indien, länder vars tillväxt gör att de snabbt ökar sin tillförsel till de globala utsläppen. En av Kyotoprotokollets hörnstenar är ”gemensamt men olika ansvar”. I övningen får eleverna reflektera över global rättvisa och ansvarsförhållandet mellan olika länder och regioner.

### Steg 1:

Inled med en kort idéstorm om begreppen rättvisa och ansvar. Alla idéer som kommer fram ska skrivas ner och i detta skede inte värderas.

### Steg 2:

Dela in klassen i mindre grupper och låt dem ta del av Indiens dåvarande premiärministers, Shri Atal Bihari Vajpees, invigningstal på ett FN-lett klimatförhandlingsmöte i New Delhi 2002. (Talet finns för utskrift sist i denna pdf.)

### Steg 3:

Återgå till idéstormen i steg 1 om rättvisa och ansvar och reflektera igen över begreppen global rättvisa och globalt ansvarstagande men nu utifrån frågeställningarna:

- Vilka argument lyfts fram i talet av Indiens premiärminister?
- Vad kännetecknar ett utvecklingsland och vad kännetecknar ett industriland? Var går gränsen mellan ett utvecklingsland och ett industriland?
- För att klimatförändringarnas effekter inte ska bli katastrofala menar många att det inte är tillräckligt att enbart den rika världen åtar sig att minska utsläppen av växthusgaser. Även länder med låg utvecklingsgrad och låga utsläppsnivåer måste ställa om från fossila bränslen till förnyelsebar energi.

4 Förenta Nationernas ramkonvention om klimatförändringar (UNFCCC) antogs i samband med FN:s konferens om miljö- och utveckling i Rio de Janeiro 1992. Regelverket trädde i kraft den 21 september 1994 och innebär bland annat att ”parterna till konventionen bör vidta förebyggande åtgärder för att förutse, förhindra eller minimera orsakerna till klimatförändringar. De bör anta nationella program som innehåller åtgärder för att motverka klimatförändringar inom alla relevanta samhällsreformer omfattande alla växthusgaser samt samarbeta för att underlätta anpassning till ett förändrat klimat.” Konventionens parter (de länder som undertecknat konventionen) träffas varje år för förhandlingar. Klimatkonventionen är ett viktigt och omfattande ramverk för jordens klimat. Överenskommelsen har idag undertecknats av mer än 200 länder.



**forts. steg 3:**

- Vilket ansvar har rika respektive fattiga länder för minskade utsläpp av växthusgaser? Vilka faktorer bör styra ansvarsfördelningen? Hur skulle en rättvis lösning kunna se ut?
- Hur ska de resurser som krävs för anpassning efter klimatförändringarna mobiliseras? Och vem ska betala? Hur skulle en rättvis lösning kunna se ut?
- Varför är det svårt för världens länder att komma överens?

**Gå vidare:**

- Läs om *Greenhouse Development Rights* som är ett regelverk för hur FN på ett rättvist sätt ska fördela ansvaret för koldioxidutsläppen. USA ska enligt initiativet stå för 30 procent av klimatnotan och Sveriges andel är en halv procent. Se [www.sei.se](http://www.sei.se) och DN-artikeln "USA ska ta största ansvaret för miljön".
- Läs om Kyotoprotokollets flexibla mekanism *Clean Development Mechanism (CDM)* på UNDP:s (FN:s utvecklingsprogram) hemsida. [www.undp.se/klimat-och-utveckling/](http://www.undp.se/klimat-och-utveckling/)
- United Nations Framework for Convention on Climate Change, UNFCCC, är ett initiativ från FN för att försöka minska den globala uppvärmningen. Inom ramen för UNFCCC träffas världens länder och förhandlar om utsläppsminskningar. En fördjupning är att spela klimatrollspelet – ett rollspel där eleverna representerar olika nationer och försöker komma överens om nationella utsläppsminskningar.

## Shri Atal Bihari Vajpees, Indiens dåvarande premiärminister, invigningstal på ett FN-lett klimatförhandlingmöte i New Delhi 2002

”Mina vänner, Indiens bidrag – ja faktiskt det samlade bidraget från alla utvecklingsländer – till koncentrationen av växthusgaser i atmosfären är mycket litet jämfört med utsläppen från industriländerna. Så kommer det att ligga till i flera årtionden framöver. Men tragiskt nog kommer utvecklingsländerna att drabbas av de negativa effekterna av klimatförändringarna på ett oproportionerligt sätt..

Det finns nu förslag om skärpta krav på minskade utsläpp i utvecklingsländerna. En sådan utveckling vore felaktig av flera skäl. Först och främst är våra växthusgasutsläpp per capita en bråkdel av världsgenomsnittet och i en annan storleksordning än i många industriländer. Den situationen kommer inte att förändras på många årtionden. Vi tror inte att demokratins grundsyn stöder någon annan norm än jämlika rättigheter till de globala naturtillgångarna. Vidare är våra inkomster per capita också en bråkdel av inkomsterna i industriländerna. Utvecklingsländerna har inte tillräckliga resurser för att tillgodose grundläggande behov.

Åtgärder för att minska utsläppen skulle öka påfrestningen på utvecklingsländernas ömtåliga ekonomier och påverka vår strävan att öka tillväxttakten för att snabbt få bukt med fattigdomen.”

(källa: Azar, Christian (2008). *Makten över klimatet*, Stockholm)

## Lärarhandledning till klimatrollspelet

### Klimatfrågan

Klimatfrågan är en av mänsklighetens största och mest komplexa utmaningar. Klimatexperter inom FN:s klimatpanel IPCC<sup>1</sup> är överens om att koncentrationen av växthusgaser ökar successivt i atmosfären vilket i sin tur leder till högre temperaturer. Klimatpanelen anser att en stigande medeltemperatur leder till mer extremt väder där torka, värmeböljor, översvämningar och orkaner förväntas bli vanligare. Forskarna är också överens om att den globala uppvärmningen sannolikt orsakas av människan.

Forskarna menar att konsekvenserna av klimatförändringen kan bli mycket allvarliga och påverka en rad olika områden såsom internationell säkerhet, livsmedelssäkerhet, vattenförsörjning och människors hälsa. Såväl rika som fattiga länder drabbas. De människor och samhällen med minst resurser drabbas mest och hårdast. Människors grundläggande behov och rätt till mat, bostad, sjukvård, utbildning och trygghet hotas.

Den globala uppvärmningen är ett gränsöverskridande problem och globala överenskommelser är en förutsättning för att bromsa klimatförändringen. För att överenskommelserna ska komma till stånd måste aktörerna uppleva besluten som rättvisa. Förhållandet och förtroendet mellan den rika världen och utvecklingsländerna är en nyckelfråga vid internationella klimatförhandlingar. Många utvecklingsländer har lågt förtroende för den rika världen som inte uppfyllt åtaganden om biståndsvolymer och minskade koldioxidutsläpp. En viktig princip i klimatkonventionen<sup>2</sup> är att industriländerna bör ta ledningen i kampen mot klimatförändringen och dess skadliga effekter. Detta är en grundläggande ansats eftersom industriländer historiskt stått för den allra största delen av utsläppen.

Många viktiga frågor är ännu olösta: Vilka mekanismer ska ligga till grund för utsläppsminskningen? Hur ser en rättvis ansvarsfördelning mellan världens länder ut? Hur ska det tekniska och finansiella stödet till klimatanpassning öka och komma utvecklingsländerna till godo? Här har FN en viktig roll. Det är via FN som de internationella klimatförhandlingarna sker.

På Miljödepartementets och Naturvårdsverkets hemsidor kan du läsa mer om internationell klimatpolitik och resultat från klimatförhandlingarna på Bali, Poznan och Köpenhamn.

[www.regeringen.se/sb/d/8820](http://www.regeringen.se/sb/d/8820)

[www.naturvardsverket.se/sv/Klimat-i-forandring/Klimatpolitiken/Internationell-klimatpolitik](http://www.naturvardsverket.se/sv/Klimat-i-forandring/Klimatpolitiken/Internationell-klimatpolitik)

[www.fn.se/klimat](http://www.fn.se/klimat)

1 Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC, är FN:s vetenskapliga panel i klimatfrågan. IPCC bedriver ingen egen forskning utan har uppgiften att utvärdera den omfattande klimatrelaterade forskning som pågår världen över.

2 Förenta Nationernas ramkonvention om klimatförändringar, UNFCCC, antogs i samband med FN:s konferens om miljö- och utveckling i Rio de Janeiro 1992. Regelverket trädde i kraft den 21 september 1994 och innebär bland annat att "parterna till konventionen bör vidta förebyggande åtgärder för att förutse, förhindra eller minimera orsakerna till klimatförändringar. De bör anta nationella program som innehåller åtgärder för att motverka klimatförändringar inom alla relevanta samhällsreformer omfattande alla växthusgaser samt samarbeta för att underlätta anpassning till ett förändrat klimat." Konventionens parter (de länder som undertecknat konventionen) träffas varje år för förhandlingar. Klimatkonventionen är ett viktigt och omfattande ramverk för jordens klimat. Överenskommelsen har idag undertecknats av mer än 200 länder.

### Klimatrollspelet

Klimatrollspelet är en simulering av internationella klimatförhandlingar i FN:s regi. Eleverna arbetar gruppvis i delegationer. De agerar under hela klimatkonferensen som om de vore verkliga delegater som representerar stater eller organisationer. Delegaterna debatterar vissa förutbestämda och förberedda frågor och uppgiften är att försöka få så stort genomslag som möjligt för landets/organisationens ståndpunkter. Delegationerna ska driva sina krav och vara beredda att acceptera kompromisser och eftergifter. Målet är att delegationerna ska arbeta fram och besluta om ett framtida klimatavtal. Innehållet och mötesformen ska efterlikna verkliga klimatförhandlingar så långt det är möjligt.

Klimatrollspelet handlar såväl om miljöfrågor som om ekonomisk och social utveckling, säkerhetspolitik, mänskliga rättigheter och rättvisa. Tanken är att eleverna genom rollspelet ska få uppleva de konflikter och svårigheter som uppstår när stater, regioner och andra aktörer med olika förutsättningar, ideologier och intressen ska samarbeta.

Klimatrollspelets syfte är att via delaktighet i realistiska klimatförhandlingar ge eleverna kunskap, engagemang och tro på möjligheten att lösa en av vår tids största utmaningar.

Klimatrollspelet kräver inga tidigare erfarenheter av rollspel hos lärare och elever. Instruktioner, detaljerade rollkort för delegationerna och material- och länktips finns. Om du som lärare vill använda Svenska FN-förbundets specifika metod för hur man genomför FN-rollspel<sup>3</sup> hittar du allt material på Svenska FN-förbundets hemsida. Här finns instruktioner för arrangörer, ordföranden och delegater. Du får även exempel på hur man skriver resolutioner enligt FN:s formalia, vilket du kan dra nytta av när du ska skapa klimatavtal: [www.fn.se/skola/fn-rollspel/handbok-for-fn-rollspel](http://www.fn.se/skola/fn-rollspel/handbok-for-fn-rollspel). Ett FN-rollspel kan pågå från en dag till en hel vecka. Ofta simuleras FN:s säkerhetsråd eller generalförsamling men även särskilda konferenser som klimatmöten är vanliga.

### Pedagogiska vinster

Klimatfrågan innehåller många olika vetenskaper och undervisningen bör därför präglas av tvärvetenskapliga perspektiv. I ett FN-rollspel är eleverna aktiva och använder politiska verktyg för förändring då rollspelet går ut på att eleverna ska agera i liknande beslutsprocesser som dagens makthavare ställs inför. Erfarenheter visar att eleverna snabbt får insikt i komplexiteten bakom internationella förhandlingar och inte minst hur roligt de kan ha när de debatterar internationell politik. En viktig förklaring till varför FN-rollspel visat sig vara pedagogiskt framgångsrikt är att eleverna i sin roll som delegater övar sig i att se på problem utifrån andras perspektiv. Dessutom kan eleverna känna sig säkrare i debatter där de inte behöver försvara egna värderingar och ståndpunkter. Ett rollspel ger dem möjlighet att ta ut svängarna och i detalj utforska sin rollfigurs argumentation. På köpet får eleverna större förståelse för olika ståndpunkter och komplexiteten i verkliga internationella politiska förhandlingar.

### Rekommenderad läsning (för lärare och elever):

- *Vägen mot ett internationellt avtal om jordens klimat*. En skrift om klimatprocessen. Miljödepartementet, 2008.
- *Internationellt klimatsamarbete – Sverige möter klimatutmaningen*. Miljödepartementet, 2008.

Skrifterna behandlar bland annat grundläggande begrepp, förkortningar, Kyotoprotokollets uppkomst och innebörd, resultat från tidigare klimatförhandlingar och de aktuella frågeställningarna i internationell klimatpolitik.

---

<sup>3</sup> I över 50 år har FN-rollspel (eng. Model UN) arrangerats på högstadieskola- och gymnasieskolor samt på universitet och högskolor världen över. Årligen deltar över 100 000 studenter i FN-rollspel, i allt från mindre FN-rollspel i form av säkerhetsråd med 30 elever i ett klassrum till internationella FN-rollspel med över 3000 studenter. Läs mer på [www.fn.se](http://www.fn.se)

## Klimatrollspel om ett nytt klimatavtal

### Ett globalt framtida klimatavtal

I december 2009 samlades världens länder i Köpenhamn för att under ledning av FN förhandla om ett nytt internationellt klimatavtal. Avtalet ska ta vid efter det nuvarande Kyoto-protokollet år 2013. Förhandlingarna sker inom ramen för FN:s Klimatkonvention, UNFCCC, där principen om *gemensamt men olika ansvar* är central. Det nya avtalet ska framför allt styra mot kraftigt minskade utsläpp från industriländerna. Avsikten är att avtalet ska omfatta alla industriländer samt utvecklingsländer med snabbt växande ekonomier. Avtalet ska samtidigt stödja utvecklingsländer så att deras utsläpp kan begränsas utan att ländernas möjligheter till ekonomisk utveckling äventyras.

De internationella klimatförhandlingarna är komplexa och kräver beslut i många mindre delfrågor. Förhandlingarna handlar bland annat om konstruktion och fördelning av utsläppsminskningar, klimatanpassning, teknikutveckling, tekniköverföring och avskogning.

### Klimatrollspelets huvudfrågor

Frågorna vid de internationella förhandlingarna sammanfattas i rollspelet till två huvudfrågor. Rollspelet kan inkludera båda frågorna (en i taget) eller endast en av frågorna.

#### 1. Utsläppsminskningar (*mitigation*)

Hur utsläppen av växthusgaser ska begränsas diskuteras på olika plan. De handlar både om att nå enighet om ett globalt, långsiktigt mål och om själva konstruktionen och fördelningen om åtaganden om utsläppsminskningar mellan länder. Avtalet ska ta vid efter Kyotoavtalets slut (efter 2012). För att nå målet om utsläppsminskningar behandlas frågor om finansiering, teknologiutveckling, teknologiöverföring, minskad avskogning och flexibla mekanismer.

#### 2. Anpassning till klimatets förändring (*adaptation*)

Frågan om anpassning till klimatets förändring är central för utvecklingsländerna. Utöver kraven på minskade utsläpp i industriländer kräver utvecklingsländerna omfattande tekniskt och finansiellt stöd för sin egen anpassning till ett varmare klimat. Diskussionerna om anpassning har varit svåra men handlar inte så mycket om industriländerna ska bistå utvecklingsländerna utan *hur* det ska gå till.

### Klimatrollspelets aktörer

I klimatrollspelet finns stater och organisationer samt en ordförande och en vice ordförande som leder konferensen. Organisationerna har i verkligheten ingen rätt att fatta beslut i klimatförhandlingen men kan delta i diskussioner och lobbying. Varje delegation har tillgång till ett rollkort som redogör för landets eller organisationens ståndpunkter i klimatfrågan. Rollspelet vinner på om eleverna utvecklar sin roll utöver rollkortet men en huvudregel är att delegaterna alltid ska agera i linje med sitt lands verkliga politik.

## Aktörer

Ordförande	Vice ordförande
------------	-----------------

## Stater:

Australien	Bangladesh
Brasilien	EU
Indien	Japan
Kina	Ryssland
Samoa/AOSIS	Saudiarabien/OPEC
Sydafrika	Uganda
USA	

## Organisationer:

Climate Justice Now	Plan Sverige
Naturskyddsföreningen	Vattenfall/ICC

### Klimatförhandlingarna

Under klimatförhandlingarna debatteras de förutbestämda och förberedda frågorna, med målet att arbeta fram och besluta om ett nytt klimatavtal. En viktig del i förhandlingarna är lobbying då delegaterna ska söka stöd för sina krav och skapa allianser. Under pågående förhandlingar kan delegationerna utsättas för särskilda utmaningar genom att de via ett pressmeddelande får ta del av ett krisscenario som till exempel en omfattande naturkatastrof. Delegationernas uppgift är att förhålla sig till krisen och eventuellt förändra vissa ståndpunkter och förslag. Syftet med avbrottet i förhandlingarna kan vara:

- Att låta eleverna använda kunskaper om sin aktör under nya omständigheter
- Att ge bränsle till debatten
- Integrera nya frågeställningar
- Att vidga och förändra perspektiv

### Planering och genomförande

Att genomföra klimatrollspelet kräver organisatorisk och pedagogisk planering och förkunskaper hos eleverna. Omfattningen och innehållet i den förberedande undervisningen styrs bland annat av vilka ämnen och kursmål som ska ingå, vilka frågor som ska debatteras under klimatförhandlingarna och hur mycket tid som är avsatt. Ämnesförberedelser och delegationernas förberedelser är viktiga för att få genomtänkta förhandlingsstrategier, levande rollkaraktärer och livliga debatter.

Det är också viktigt att alla delegater känner till debattreglerna, dagordningen för klimatmötet och ordförandens roll.

Rollspelet kan med fördel inkludera många olika ämnen som till exempel engelska, samhällskunskap, geografi, naturkunskap, svenska, global miljövärd, miljöpolitik och globalkunskap. Rollspelet kan även genomföras inom ramen för ett ämne.

Lärarna bör i förväg planera för:

- teoretiska ämneskunskaper som klimatförhandlingarna kräver
- tid till förberedelser och genomförande av förhandlingarna
- lokaler och schemaläggning
- fördelning av roller (stater, organisationer och ordföranden)
- vilka huvudfrågor och delfrågor som ska debatteras (utsläppsminskningar och/eller anpassning)
- delegationernas förberedelser
- debattregler, dagordning för klimatförhandlingarna och uppföljande diskussion
- förslag på hur ett klimatavtal kan se ut
- ordförande och vice ordförande
- pressmeddelande
- bedömning: Ska förberedelserna bedömas eller enbart klimatförhandlingarna? Ska rollspelet följas upp med muntliga seminarier eller skriftliga inlämningsuppgifter?
- material- och länktips

## Delegationernas förberedelser

Det gäller att vara väl förberedd om landet eller organisationen ska kunna ta plats och nå resultat i förhandlingarna. Ett ordentligt förarbete ger en bättre grund att stå på.

### Ämnesförberedelser

Varje delegat bör ha grundläggande kännedom om:

- **Klimatfrågan och internationell klimatpolitik**  
*Vägen mot ett internationellt avtal om jordens klimat.* En skrift om klimatprocessen. Miljödepartementet, 2008.  
Klimatfakta. Naturvårdsverkets utbildningspaket, 2008.  
En historisk återblick på hur FN och klimatförhandlingarna utvecklats sedan 80-talet.  
[www.fn.se/klimat](http://www.fn.se/klimat)
- **FN**  
FN:s organisation, FN:s historia, mandat etc.  
[www.un.org](http://www.un.org)  
[www.fn.se](http://www.fn.se)
- **Internationella relationer**  
Till exempel suveränitetsbegreppet, maktfaktorer, mål och medel i utrikespolitik, förhållandet mellan industri- och utvecklingsländer, mellanstatliga och överstatliga samarbeten.  
Azar, Christian (2008), *Makten över klimatet*, Stockholm  
Wollinger, Bo (2000), *Internationell politik för gymnasieskolan*, Lund
- **Diplomati**  
Bo Kjelléns (fd. svensk chefsförhandlare i miljöfrågor) diplomattips.  
[www.fn.se/skola/fn-rollspel/diplomattips](http://www.fn.se/skola/fn-rollspel/diplomattips)

### Delegationernas förberedelser inför klimatförhandlingarna

Varje delegat ska ha tillgång till ett rollkort som redogör för aktörens ståndpunkter och förslag i klimatfrågan. Nedan följer förslag på hur delegationen kan utveckla och fördjupa sin roll.

#### Grundläggande kunskap om länder och organisationer

Eftersom uppdraget går ut på att representera ett land eller en organisation krävs ingående kunskap om landet och organisationen ur alla dess aspekter. Det handlar om att kartlägga politiska, geografiska, ekonomiska och sociala förutsättningar som är centrala för att förstå aktörens ståndpunkter och förslag samt dess relation till andra aktörer.

##### Länder:

- Låt grupperna studera landets statskick, historia, religion, språk, minoriteter, befolkning, sociala och ekonomiska förhållanden, respekten för mänskliga rättigheter, demografi, geopolitiskt läge, naturtillgångar, interna och externa konflikter, viktiga handelspartners, export/import, medlemskap i olika organisationer, landets utrikespolitik, militär kapacitet, diplomatisk kapacitet, klimat, klimatrelaterade problem, koldioxidutsläpp per capita och totalt sett för landet, teknisk utveckling och internationellt rykte.
- Låt eleverna följa nyhetsrapporteringen om landet fram till klimatmötet, se IRIN News.  
[www.irinnews.org](http://www.irinnews.org)
- För allmänna tips se Svenska FN-förbundets hemsida.  
[www.fn.se/skola/fn-rollspel/konsten-att-kartlagga-ett-land](http://www.fn.se/skola/fn-rollspel/konsten-att-kartlagga-ett-land)



### Organisationer:

- Låt grupperna studera organisationens syfte och målsättningar, medel, nätverk, rykte, diplomatiska erfarenheter, expertis etc.

### Analysera och utveckla aktörens rollkort

Ett *position paper* är en kartläggning av ett lands/organisations åsikter och åtaganden i de olika internationella frågor som behandlas på den aktuella FN-konferensen. Ett *position paper* skrivs för delegaternas egen skull, för att de snabbt ska kunna leta reda på hur de står i en viss fråga. Vid omröstningar och debatt gäller det att snabbt ha koll på hur man står i frågan och då är ett *position paper* en mycket god hjälp.

Delegationens rollkort fungerar som ett *position paper* som redogör för aktörens ställningstagande i klimatfrågan, förslag på åtgärder och samarbeten och allianser.

Låt eleverna gemensamt gå igenom rollkortet för att:

- markera och ta reda på innebörden i svåra ord, begrepp och fenomen
- utveckla och fördjupa aktörens ställningstagande och förslag till åtgärder
- eventuellt lägga till ytterligare ställningstaganden och förslag till åtgärder

### Öppningsanförande

Syftet med öppningstalet är att delegationerna får en chans att tala om för övriga delegationer vilka frågor man anser viktigast under klimatförhandlingarna samt hur delegationerna ställer sig i dessa frågor. Öppningsanförandet bör inte vara längre än två minuter.

### Förhandlingsstrategi

Här handlar det om att formulera en strategi för att bli så framgångsrik som möjligt:

- Vilka är delegationens viktigaste ståndpunkter och förslag? Lyft fram viktiga argument som stödjer förslagen och formulera dessa i ett förslag till klimatavtal<sup>4</sup>.
- Vilka ståndpunkter kan delegationen inte kompromissa bort? Vilka ståndpunkter är förhandlingsbara?
- Vilka organisationer och stater kan delegationen tänkas få stöd av och alliera sig med?

### Tips för fördjupning

För grundläggande kunskap om landet:

Landguiden, [www.landguiden.se](http://www.landguiden.se) och Globalis, [www.globalis.se](http://www.globalis.se)

Ländernas hemsidor (sök vidare på respektive land). <http://www.un.org/en/members>

Länders öppningstal i FN:s generalförsamling 2008. [www.un.org/ga/63/generaldebate](http://www.un.org/ga/63/generaldebate)

---

4 För exempel på hur texten kan byggas upp enligt FN:s formalia angående resolutioner, se Svenska FN-förbundet: [www.fn.se/skola/fn-rollspel/att-forbereda-sig-for-ett-fn-rollspel/resolutioner](http://www.fn.se/skola/fn-rollspel/att-forbereda-sig-for-ett-fn-rollspel/resolutioner)

### Debattregler och dagordning för klimatförhandlingarna

Delegationerna har nu kunskaper om de frågor som ska behandlas under klimatförhandlingarna och är inlästa på sin delegations ståndpunkter och förslag. Klimatförhandlingarna inleds med registrering och delegationernas öppningsanföranden. Därefter sker lobbying. Efter lobbying sker huvudförhandlingarna.

#### Debattregler

- 1) Delegationerna begär ordet genom handuppräkning
- 2) Ordföranden avgör vem som får ordet
- 3) Varje yttring av delegationerna ska inledas med "Herr/Fru ordförande, ärade delegater"
- 4) Ordföranden avgör om delegationerna får ge replik på ett yttrande
- 5) Ordföranden har rätt att ge ordet vidare till annan delegat om en yttring tar för lång tid
- 6) Personliga påhopp är otillåtna
- 7) Delegationerna ska hålla sig till punkterna på dagordningen

#### Klimatmötets dagordning

##### *Steg 1: Registrering*

Rollspelet inleds med registrering. Delegationerna får namnskyltar, information om placering och en dagordning.

##### *Steg 2: Öppningsanföranden*

Ordföranden öppnar mötet och ber varje delegation att hålla sitt öppningsanförande. Delegationerna har möjlighet att kommentera anförandena eller ställa frågor för att få svar.

##### *Steg 3: Lobbying*

Delegationerna söker stöd för ståndpunkter och förslag och skapar allianser. Delegationerna ska driva sina krav men samtidigt vara beredda att acceptera kompromisser och eftergifter.

##### *Steg 4: Huvudförhandling*

Delegationerna diskuterar frågan om utsläppsminskningar och/eller anpassning. Ordföranden och vice ordföranden har till uppgift att leda och föra förhandlingarna framåt.

Målet är att delegationerna ska arbeta fram och i konsensus<sup>5</sup> besluta om ett gemensamt nytt klimatavtal. Om delegationerna inte lyckas komma överens kan slutmålet i rollspelet vara att delegationerna har fått framföra sina åsikter, motiveringar och argumenterat för och emot olika förslag.

##### *Steg 5: Uppföljning*

Som uppföljning av klimatrollspelet kan förhandlingarnas resultat och delegationernas agerande analyseras.

Om gruppen lyckades komma överens om ett klimatavtal kan diskussionen handla om avtalets styrka och om vad som hindrade delegationerna att komma överens om ett starkare och mer omfattande avtal.

---

<sup>5</sup> Ett konsensusbeslut kräver att länderna godkänner de framförhandlade förslagen till ett nytt klimatavtal. Om något land inte godkänner förslagen är det troligt att landet i fråga inte ratificerar avtalet. Det leder i sin tur till en försvagning av klimatavtalet.

Om gruppen *inte* lyckades att komma överens kan diskussionen handla om vad som förhindrade delegationerna att komma överens.

Diskutera följande frågor:

- Vad var det i din roll som begränsade dina ansträngningar att komma överens? Var det politiska, ekonomiska, vetenskapliga eller andra hinder? Skulle dessa hinder kunna förändras? Vad skulle i så fall krävas?
- Vilken aktör var minst respektive mest flexibel och kompromissinriktad?
- Vilken aktör lyfte fram mest respektive minst konstruktiva förslag?

## Ordförande och vice ordförande

Förberedelser för ordförande och vice ordförande är viktiga för att få en fungerande debatt. Lärare eller elever kan agera som ordföranden.

### Förberedelser

Ordförandena ska förbereda sig genom att:

- fördjupa sig i aktörernas ståndpunkter och förslag genom rollkortet
- fördjupa sig i klimatförhandlingarnas huvud- och delfrågor
- avgöra vilka huvudfrågor och delfrågor som debatteras och ta fram en dagordning för klimatmötet

### Uppgift under klimatmötet

Ordförande och vice ordförande ska leda och föra förhandlingarna framåt. De är ansvariga för klimatmötets alla delar; registrering, öppningsanföranden, lobbying och huvudförhandlingar.

#### *Steg 1: Registrering*

Ordförandena är ansvariga för delegaternas namnskyltar, delegationernas placering samt att presentera dagordningen.

#### *Steg 2: Öppningsanföranden*

Ordförandens uppgift är att låta varje delegation hålla ett öppningsanförande. Ordföranden ska se till att delegaterna inte överskrider den angivna tiden för öppningstalen. Om så är fallet kan ordföranden knacka i bordet eller säga till delegaten att avsluta. Om delegaten inte gör så får ordföranden avbryta henne/honom trots att delegaten inte har avslutat sitt tal.

#### *Steg 3: Lobbying*

Ordförandens uppgift är att underlätta delegaternas arbete och finnas tillgänglig för deras frågor och funderingar. För att underlätta lobbyingen ska ordföranden, som har insyn i de olika delegationernas ståndpunkter och förslag, uppmuntra till allianser och samarbeten.

#### *Steg 4: Huvudförhandling*

Ordförandens uppgift är att leda och föra förhandlingarna framåt. Ordföranden ska fördela ordet på ett rättvist sätt och se till att så många delegationer som möjligt kommer till tals. Ordförandena kan använda olika medel för att leda debatten framåt:

- bryta ner huvudfrågorna i delfrågor
- repetera och förtydliga ståndpunkter och förslag som delegaterna lyfter fram
- frysa förhandlingarna (att avbryta förhandlingarna och kliva ur rollspelet) för att reda ut svårigheter
- sammanfatta förhandlingarna och lyfta fram förslag som skulle kunna bli en del i det nya klimatavtalet
- stimulera förhandlingarna genom att utlysa policy statements och pressmeddelanden

Ytterligare tips och instruktioner för ordföranden finns på Svenska FN-förbundets hemsida: [www.fn.se/skola/fn-rollspel/ordforandeinstruktioner](http://www.fn.se/skola/fn-rollspel/ordforandeinstruktioner)

### **Policy statements**

Ordförandena kan uppmana varje delegation att skriva ner sin åsikt i en fråga för att sedan hålla en halv minuts anförande. Det är ett bra sätt att tvinga deltagarna att ta ställning så att de inte sitter igenom förhandlingarna utan att säga något. Ofta tvingar det delegaterna att formulera vad deras land har för åsikt i den specifika frågan.

### **Pressmeddelande**

Ordförandena kan under pågående förhandlingar utsätta delegationerna för särskilda utmaningar genom att de via ett pressmeddelande får ta del av ett krisscenario som till exempel en allvarlig kärnkraftsolycka. Delegationernas uppgift är att förhålla sig till krisen och eventuellt förändra vissa ståndpunkter och förslag.

### Pressmeddelanden

Under pågående förhandlingar kan delegationerna utsättas för särskilda utmaningar genom att de via ett pressmeddelande får ta del av ett krisscenario som till exempel en svår livsmedelskris. Delegationernas uppgift är att förhålla sig till krisen och eventuellt förändra vissa ståndpunkter och förslag. Syftet med avbrottet i förhandlingarna kan vara:

- att låta eleverna använda kunskaper om sin aktör under nya omständigheter
- att ge bränsle till debatten
- integrera nya frågeställningar
- att vidga synsätt och förändra perspektiv

Här följer fyra exempel på pressmeddelanden som redogör för verklighetstroga men fiktiva krisscenarier. Skriv gärna egna pressmeddelande med aktuella exempel!

### **Finanskris** – Ett pressmeddelande angående finanskrisen

Kära delegater,

Världen står inför en finanskris. Ett stort antal felinvesteringar som under en lång tid gjorts av olika börsnoterade företag i en av världens största nationer har bäddat för att krisen nu sprider sig över världen. Vi har redan sett att stora nationella banker och investmentbolag gått i konkurs eller räddats genom att köpas upp eller förstatligas av länders regeringar. I takt med att finanskrisen breder ut sig blir det svårare för både den enskilde medborgaren och företag att få lån. För att få in mer pengar höjer bankerna räntorna och det blir dyrare att både ha och ta lån. I finanskrisens fotspår följer också arbetslöshet. Då företag och institutioner inte får lån till investeringar och till att upprätthålla sin verksamhet och produktion i kristider så mister många sina arbeten. I vissa nationer har finanskrisen gett så stora avtryck att regeringen tvingats avgå.

FN uppmanar alla delegater att samla sina landsmän för att analysera vilka konsekvenser finanskrisen kommer att ha för just er nation. Vi uppmanar er också att diskutera nationens framtida klimatåtaganden utifrån den nu rådande finanskrisen.

Generalförsamlingen träffas igen om 20 minuter för att lyssna på ett kort uttalande från alla nationer.

### **Livsmedelskris** – Ett pressmeddelande angående livsmedelskrisen

Kära delegater,

Världen står inför en livsmedelskris. Efter rekordskördar runtom i världen under 2008 väntas 2009 bli ett betydligt sämre skördeår. Klimatförändringens konsekvenser har börjat ge effekt och skördar runt om på världens olika kontinenter drabbas av torka eller ökad nederbörd och översvämningar.

Efter en lång period av relativt stabila livsmedelspriser så började år 2003 priserna på spannmål, råvaror och jordbruksmark att stiga. Världen har de senaste åren också haft kraftiga svängningar i priset på vete, majs, ris och soja. Stora variationer i pris skapar osäkerhet bland världens bönder och gör att många tvekar att använda sina odlingsarealer fullt ut.

Klimatåtaganden har ökat efterfrågan på biobränslen och lett till en omställning i jordbruksproduktionen. På tidigare jordbruksmark odlas nu istället snabbväxande energiskog redo att omvandlas till exempelvis träpellets för uppvärmning. Några av världens ledande producenter av spannmålet vete odlar idag vete för etanolframställning till drivmedel istället för till livsmedel. Världens nationer måste tillsammans säkra tillgången till mat för alla människor – i ljuset av klimatförändringen är det en av de största utmaningarna vi står inför. Uppskattningsvis lider cirka 850 miljoner människor idag av hunger – av dessa finns cirka 820 miljoner i utvecklingsländerna. Det är också utvecklingsländerna som kommer att drabbas hårdast av klimatförändringen.

FN uppmanar alla delegater att samla sina landsmän för att analysera vilka konsekvenser livsmedelskrisen kommer att ha för just er nation. Vi uppmanar er också att diskutera nationens framtida klimatåtaganden utifrån den nu rådande livsmedelskrisen.

Generalförsamlingen träffas igen om 20 minuter för att lyssna på ett kort uttalande från alla nationer.



## Översvämningar – Ett pressmeddelande angående översvämningarna

Kära delegater,

Världen har drabbats av en stor naturkatastrof. Jordens ökande medeltemperatur orsakar ökad nederbörd i vissa delar av världen samtidigt som andra delar drabbas av torka. Efter en period av extrem nederbörd har Sydasiens drabbats av stora översvämningar. Bostäder har sköljts med vattenmassorna och katastrofen förstärks ytterligare av jordskred. Hundratusentals människor har blivit hemlösa och stor livsmedelsbrist råder i området då skördar och matförråd blivit förstörda av vattenmassorna.

Översvämningarna, som är de värsta på årtionden, har skördat minst 1 900 människoliv i Indien, Bangladesh och Nepal och fler dödsfall är att vänta.

Humanitära insatser från den resterande världen behövs för att förhindra att situationen förvärras. Icke fungerande sanitet resulterar i mag- och tarmsjukdomar. Översvämningar orsakar brist på rent dricksvatten. De stillastående vattensamlingarna är också utmärkta yngelplatser för myggor som sedan kan bli bärare av malaria och denguefeber. Hälsovården i vissa byar rapporteras stå inför en kollaps inom några dagar om inte undsättning kommer.

FN uppmanar alla delegater att samla sina landsmän för att analysera vilka konsekvenser framtida naturkatastrofer som översvämningar kommer att ha för just er nation. Vi uppmanar er också att diskutera nationens framtida klimatåtaganden utifrån den nu rådande översvämningen, men även framtida naturkatastrofer.

Generalförsamlingen träffas igen om 20 minuter för att lyssna på ett kort uttalande från alla nationer.

## **Energikatastrof** – Ett pressmeddelande angående energikatastrof

Kära delegater,

Världen har drabbats av en stor katastrof. Idag, för cirka 45 minuter sedan, sprängdes en kärnkraftsreaktor i centrala Europa. En stor del av kärnbränslet förångades då reaktorn började skena okontrollerat. Explosioner blåste bort taket och andra delar av reaktorbyggnaden. Radioaktiva ämnen, främst cesium-137 och jod-131, spreds över stora delar av Europa. Flera hundra tusen personer håller i detta ögonblick på att evakueras. Flera hundra tusen personer beräknas ha mottagit stråldoser långt över det normala. Stora områden med jordbruksmark kommer att bli oanvändbara.

Katastrofen är ett dråpslag för alla nationer som sett kärnkraft som ett alternativ till fossila bränslen för att lösa landets energiförsörjning.

FN uppmanar alla delegater att samla sina landsmän för att analysera vilka konsekvenser framtida katastrofer som en explosion av ett kärnkraftverk kommer att ha för just er nation. Vi uppmanar er också att diskutera nationens framtida energipolitik utifrån den nu rådande katastrofen.

Generalförsamlingen träffas igen om 20 minuter för att lyssna på ett kort uttalande från alla nationer.

## Material- och länklista

Det finns mycket material som behandlar klimatfrågan ur olika aspekter. Här presenteras ett urval som kan användas såväl för lärare som för elever. Materialet är sorterat efter fem rubriker:

- **Klimat, utveckling och mänskliga rättigheter**
- **Klimat och internationell klimatpolitik**
- **FN, stater och andra aktörer i internationell klimatpolitik**
- **Pedagogiskt material**
- **Filmer**

### Klimat, utveckling och mänskliga rättigheter

- Sidas klimatrelaterade arbete. [www.sida.se](http://www.sida.se)
- Forum Syds klimatrelaterade arbete. [www.forumsyd.org](http://www.forumsyd.org)
- Oxfams klimatrelaterade arbete. [www.oxfam.org](http://www.oxfam.org)
- FN:s utvecklingsprogram (UNDP) klimatrelaterade arbete. [www.undp.se/klimat-och-utveckling](http://www.undp.se/klimat-och-utveckling)
- Sammanfattning av Human Development Report 2007/2008. Kampen mot klimatförändringen: Gemensamt ansvar i en delad värld, Stockholm, Tema Klimat och utveckling UNDP (2007). <http://www.undp.se/assets/Human-development-reports/HDR20072008SVsummary.pdf>
- Humanitarian news and analysis. UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. [www.irinnews.org](http://www.irinnews.org)
- Regeringens webbplats för mänskliga rättigheter. [www.manskligarattigheter.gov.se](http://www.manskligarattigheter.gov.se)
- Children in a changing climate är ett samarbete mellan flertalet internationella biståndsorganisationer och forskningsinstitut med syfte att lyfta fram barns och ungas perspektiv i klimatfrågan. [www.childreninachangingclimate.org](http://www.childreninachangingclimate.org)
- A right to participate: Securing children's role in climate change adaptation. Children in a changing climate (2008). [www.childreninachangingclimate.org/docs/right\\_to\\_participate.pdf](http://www.childreninachangingclimate.org/docs/right_to_participate.pdf)
- Climate change and children, a human security challenge, UNICEF (2008). [www.unicef-irc.org/publications/pdf/climate\\_change.pdf](http://www.unicef-irc.org/publications/pdf/climate_change.pdf)
- Our Climate, our children, our responsibility. The implications of climate change for the world's children UNICEF (2008). [www.crin.org/docs/climate-change.pdf](http://www.crin.org/docs/climate-change.pdf)
- In the Face of Disaster. Rädda Barnen och systerorganisationerna inom International Save the Children Alliance. [www.rb.se/press/nyheter/Pages/barnklimatforandringar.aspx](http://www.rb.se/press/nyheter/Pages/barnklimatforandringar.aspx)
- Gapminder vill öka användandet av och förståelsen för statistik och annan information om social, ekonomisk och miljömässig utveckling på en lokal, nationell och global nivå. Gapminder är grundat och utvecklat av bland andra professor Hans Rosling, Karolinska Institutet. [www.gapminder.org](http://www.gapminder.org)
- Barnkonventionen: [www.plansverige.org/barnkonventionen](http://www.plansverige.org/barnkonventionen)  
[www.unicef.se/barnkonventionen](http://www.unicef.se/barnkonventionen)  
[www.bo.se](http://www.bo.se)
- *Barnens Framtid nr 3 2008. Tema Klimat och miljö.* Plan Sverige, Stockholm.
- De Vylder, Stefan (2007), *Utvecklingens drivkrafter*, Forum Syd, Stockholm.

### Klimat och internationell klimatpolitik

- FN:s klimatkonvention på svenska. [www.naturvardsverket.se/sv/Klimat-i-forandring/Klimatpolitiken/Internationell-klimatpolitik/Klimatkonventionen-och-Kyotoprotokollet/Fakta-om-klimatkonventionen](http://www.naturvardsverket.se/sv/Klimat-i-forandring/Klimatpolitiken/Internationell-klimatpolitik/Klimatkonventionen-och-Kyotoprotokollet/Fakta-om-klimatkonventionen)
- FN:s klimatpanel, IPCC. [www.ipcc.ch](http://www.ipcc.ch)
- Sammanfattning av hur FN:s klimatförhandlingar utvecklats sedan 80-talet, Svenska FN-förbundet, 2009. [www.fn.se/klimat](http://www.fn.se/klimat)
- FN:s ramkonvention om klimatförändringar, sammanställning av ländernas positioner inför klimatmötet i Poznan 2008, UNFCCC. <http://unfccc.int/resource/docs/2008/awglca4/eng/16r01.pdf>
- Naturvårdsverket, Klimatet i förändring. [www.naturvardsverket.se](http://www.naturvardsverket.se)
- Miljödepartementet. [www.regeringen.se/sb/d/8820/a/116358](http://www.regeringen.se/sb/d/8820/a/116358)
- SMHI. [www.smhi.se/sgn0106/klimat/klimatforandring.htm](http://www.smhi.se/sgn0106/klimat/klimatforandring.htm)
- [www.inetmedia.nu/fokus/klimat.shtml](http://www.inetmedia.nu/fokus/klimat.shtml)
- Sverige har antagit 16 miljömål, här beskrivs arbetet för att uppnå dem. [www.miljomal.nu](http://www.miljomal.nu)
- Klimat- och sårbarhetsutredningen SOU 2007:60. [www.regeringen.se/sb/d/8704/a/89334](http://www.regeringen.se/sb/d/8704/a/89334)
- Eklöf, Göran (2009), *Klimatnotan – de rikas ansvar och de fattigas rätt till utveckling*. Läs mer och beställ på [www.forumsyd.org/templates/FS\\_ArticleTypeB.aspx?id=5225](http://www.forumsyd.org/templates/FS_ArticleTypeB.aspx?id=5225)
- Lindgren E. *Globala Hälsoeffekter av en Klimatförändring*, Framtider, 2007;1:12-16, Institutet för Framtidsstudier. [Länk till artikeln. www.framtidsstudier.se](http://www.framtidsstudier.se)
- Stockholm Environment Institute, SEI. [www.sei.se](http://www.sei.se)
- *Internationellt klimatsamarbete – Sverige möter klimatutmaningen*. Miljödepartementet, 2008.
- *Vägen mot ett internationellt avtal om jordens klimat*. En skrift om klimatprocessen. Miljödepartementet, 2008.
- Bo Kjelléns diplomattips. [www.fn.se/skola/fn-rollspel/diplomattips](http://www.fn.se/skola/fn-rollspel/diplomattips)
- United Nations Framework for Convention on Climate Change, UNFCCC, (klimatkonventionen) är ett initiativ från FN för att försöka mildra den globala uppvärmningen. Inom ramen för UNFCCC träffas världens länder och förhandlar om utsläppsminskningar. [www.unfccc.int](http://www.unfccc.int)
- Azar, Christian (2008), *Makten över klimatet*, Stockholm.
- Wollinger, Bo (2000), *Internationell politik för gymnasieskolan*, Lund.

### FN, stater och andra aktörer i internationell klimatpolitik

- Svenska FN-förbundets hemsida. [www.fn.se](http://www.fn.se)
- FN:s hemsida. [www.un.org](http://www.un.org)
- Ungdomar om FN på sajten Ungdomar.se. [http://ungdomar.se/forum.php?thread\\_id=64873&page=1](http://ungdomar.se/forum.php?thread_id=64873&page=1)
- CIA:s faktabok om olika länder. [www.cia.gov/cia/publications/factbook/index.html](http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/index.html)
- Landguiden. [www.landguiden.se](http://www.landguiden.se)
- Globalis är en interaktiv världskarta som visar likheter och skillnader mellan länder. Globalis informerar bland annat om klimatfrågan och är den största databasen med FN-statistik på svenska. [www.globalis.se](http://www.globalis.se)
- Ländernas egna hemsidor (sök vidare på respektive land). <http://www.un.org/en/members/>
- Länders öppningstal i generalförsamlingen 2008. [www.un.org/ga/63/generaldebate](http://www.un.org/ga/63/generaldebate)

- BLICC – Business Leaders Initiative for Climate Change. [www.blicc.se](http://www.blicc.se)
- Svenskt Näringsliv om miljö, energi och klimat. [www.svensktnaringsliv.se/fragor/miljo\\_energi\\_klimat/article46359.ece](http://www.svensktnaringsliv.se/fragor/miljo_energi_klimat/article46359.ece)
- Näringslivets miljöchefer. [www.nmc.a.se](http://www.nmc.a.se)
- The International Chambers of Commerce. The World Business Organization. [www.icc.se](http://www.icc.se)
- EU:s webbplats. [www.europa.eu/index\\_sv.htm](http://www.europa.eu/index_sv.htm)
- EU:s delegation till FN. [www.europa-eu-un.org](http://www.europa-eu-un.org)
- The group of 77 – G77. [www.g77.org](http://www.g77.org)
- OPEC. [www.opec.org](http://www.opec.org)
- Alliance of Small Island States, AOSIS. [www.sidsnet.org/aosis](http://www.sidsnet.org/aosis)
- Climate Justice Now. [www.climatejustice.blogspot.com](http://www.climatejustice.blogspot.com)
- Climate Action Network. [www.climatenetwork.org](http://www.climatenetwork.org)
- Naturskyddsföreningen. [www.naturskyddsforeningen.se](http://www.naturskyddsforeningen.se)
- Afrikanska unionen. [www.africa-union.org](http://www.africa-union.org)
- *Klimatpolitisk utveckling i Indien, Japan, Kina och USA*. En jämförande översikt med fokus på styrmedel, trender och initiativ för en internationell klimatöverenskommelse. Institutet för tillväxtpolitiska studier, 2008. [www.itps.se](http://www.itps.se)

### Pedagogiskt material

- Se bland annat Världsnaturfondens kalkylator för att beräkna ekologiska fotavtryck. [www.wwf.se](http://www.wwf.se)
- [www.snf.se/verksamhet/klimat/index.cfm](http://www.snf.se/verksamhet/klimat/index.cfm)
- [www.klimatkampen.se](http://www.klimatkampen.se)
- *Climate Diplomat Post-2012 Climate Negotiation Simulation*. Ett omfattande webbaserat undervisningsmaterial med instruktioner för klimatrollspel, rollkort för åtta stater och bakgrundsmaterial om klimatfrågan. [eeocw.org/environmental-negotiation/climate-diplomat-post-2012-climate-negotiation](http://eeocw.org/environmental-negotiation/climate-diplomat-post-2012-climate-negotiation)
- Westander Publicitet och Påverkan, PR-handboken. Westander hjälper företag och organisationer att få publicitet och/eller påverka politiska beslut. Westander vill bidra till att fler blir aktiva samhällsaktörer. [www.westander.se](http://www.westander.se)
- Handbok i FN-rollspel. [www.fn.se/skola/fn-rollspel/handbok-for-fn-rollspel](http://www.fn.se/skola/fn-rollspel/handbok-for-fn-rollspel)

### Filmer

- *Children on the frontline* från Filippinerna och El Salvador. Filmerna visar hur unga på Filippinerna och i El Salvador blir starka riskkommunikatörer och aktörer på sin hemmaarena genom att kartlägga risker i sin omgivning.
- *En obekvämt sanning*. Al Gore's prisbelönta film från 2006.
- *Planeten*. Dokumentärserier från 2006 som tar upp klimathotet och överanvändningen av jordens resurser. Producerad av SVT tillsammans med bland andra Vetenskapsrådet.
- IRIN. Humanitarian news and analysis. UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs i samarbete med UNEP, United Nations Environment Programme, FN:s miljöprogram, har tagit fram åtta korta filmer om klimatförändringens negativa effekter för mänskligheten i några länder i Afrika. [www.irinnews.org/film](http://www.irinnews.org/film)

## Kina

### Några allmänna tips:

- Var påläst
- Ta gärna ett aliasnamn
- Var noga med klädsel och den diplomatiska etiketten
- Använd gärna humor – men alltid inom ramen för din roll
- Arbetsfördela inom delegationen så att ni blir effektiva och trivs med era roller

Kina har en av världens äldsta existerande kulturer men är också ett land i snabb förändring. Landet har över 1,3 miljarder invånare där många lever i fattigdom men det är också en av världens snabbast växande ekonomier. Inkomstfördelningen är mycket ojämn i landet. Kina är en av de mest aktiva aktörerna i sammanslutningen G77.

### Viktiga ståndpunkter

För Kina är Klimatkonventionens princip om gemensamt men olika ansvar av största vikt. Principen betonar industriländernas ansvar för de historiska utsläppen tillsammans med det faktum att industriländernas per capita-konsumtion är mångfalt större än utvecklingsländernas. Dessutom är åtgärder för att bekämpa landets fattigdom överordnat klimatfrågan. En av Kinas viktigaste målsättningar är rätten att uppnå samma levnadsstandard som i väst.

För Kina finns en inneboende konflikt i klimatfrågan. De överordnade principerna för inrikespolitiken i landet är social stabilitet och ekonomisk utveckling. Samtidigt präglas den kinesiska utrikespolitiken av strävan att slå vakt om globalt anseende och integritet. Klimatpolitik är därför en balansakt mellan att inte förlora ekonomisk utvecklingskraft samtidigt som landet vill uppfattas som en ansvarstagande nation.

### Bakgrund

Kina vill delta i de internationella klimatförhandlingarna eftersom landet vill:

- Öka sin internationella integrering
- Nå en mer miljömässig utveckling
- Nå en förbättrad energisäkerhet genom att få bort det tunga beroendet av kol och olja

Kina har inte offentliggjort några internationella mål att sträva mot vad gäller utsläppsminskningar av växthusgaser men deltar i klimatförhandlingarna. De har dock presenterat en relativt ambitiös nationell klimatpolitik.

Kina är världens näst största förbrukare av energi (efter USA) och världens största utsläppskälla av växthusgaser. Till detta hör att landet är världens folkrikaste med en befolkning på drygt en femtedel av jordens totala befolkning. En ekonomisk utveckling är viktig för att bekämpa fattigdomen i landet. Då Kinas ekonomiska utveckling hotas av energibrist så fokuserar landet på energisparande åtgärder och på att utveckla kärnkraften för att minska beroendet av fossila bränslen. Idag kommer 70 procent av Kinas energianvändning från kol och även om landet satsar stort på energieffektivisering, utbyggnad av förnybar energi och kärnkraft förväntas kolets betydelse bli hög även i framtiden. Optimistiskt räknat förväntas ändå fossila bränslen stå för merparten av energiproduktionen år 2050. Begränsningar i tillgång på energi riskerar inte bara att drabba landets tillväxt utan också att öka risken för social oro inom landet.

### Utsläppsminskningar

Landet står fast vid sin tidigare ståndpunkt om att det är industriländerna som, historiskt sett, har stått för de största utsläppen. Kina menar att de därför ska ta störst ansvar. Kina anser att industriländerna bör klara en 40 procentig minskning av växthusgaser fram till 2020 med 1990 som basår. Dessutom vill Kina att industriländerna donerar minst 0,5 till 1 procent av sin BNP till utvecklingsländers klimatåtgärder. Kina anser att utvecklingsländerna inte ska åläggas internationellt bindande utsläppsminskningar i ett nytt klimatprotokoll. Istället ska utvecklingsländerna anta frivilliga NAMAs (National Appropriate Mitigation Actions) på nationell nivå.

Kina håller således en tuff förhandlingslinje. För att Kinas strategi ska vara trovärdig krävs att landet redan nu gör insatser för att begränsa utsläpp av växthusgaser. I den plan för klimatförändring som Kina släppte 2007 satte man i huvudsak upp tre kvantitativa mål för att kontrollera utsläpp av växthusgaser:

- att minska energikonsumtionen i förhållande till BNP (kallas även för att minska energiintensiteten), med 20 procent fram till år 2010. Detta med 2005 som basår.
- att öka andelen förnybar energi (inklusive kärnkraft) till tio procent till år 2010.
- att under perioden fram till 2010 öka skogsarealen från 18,2 till 20 procent av landets yta.

Kina ska, från år 2005 t.o.m. första halvåret 2009, ha minskat energiintensiteten med närmare 13,5 procent. Inledningsvis gick förbättringarna långsamt men har sedan accelererat. Finanskrisen är en av anledningarna till minskad energikonsumtion. Andelen förnybar energi i landets energimix dvs de energikällor som landet var 2008 8,9 procent. Enligt vissa officiella kinesiska uttalanden ser utvecklingen lovande ut när det gäller att uppfylla målsättningarna. Att öka andelen förnybar energi i energimixen anser de flesta att landet ska klara utan problem.

I de internationella klimatförhandlingar som berör framtida klimatmål har man diskuterat att industriländerna kan åta sig ett delmål på 25–40-procentiga utsläppsminskningar av växthusgaser till år 2020 och ett slutmål år 2050 på 80–95 procents minskning från 1990 års nivå. EU har fört fram idén att utvecklingsländer som grupp till år 2020 ska begränsa sina utsläpp av växthusgaser men erkänner också vissa utvecklingsländers behov av utveckling, vilket kan innebära ökade utsläpp av växthusgaser under en period. Kina har motsatt sig långsiktiga klimatmål som omfattar utvecklingsländerna. I landet har det dock förts en diskussion om ett kinesiskt handelssystem för utsläppsrätter. En utveckling av ett handelssystem med handelsrätter är dock inte realistiskt inom den närmaste tiden.

### Avskogning

Landet har målsättningen att öka sin skogsareal från 18,2 procent (år 2005) till 20 procent av landets yta fram till 2010. En ökning av skogsarealen i landet går långsamt och har endast ökat till omkring 18,3 procent. Arbetet med att öka andelen kolsänkor i landet försvåras bland annat av naturkatastrofer (Sichuanjordbävningen, översvämningar m.m). Kina har trots omfattande plantering problem med ökenspridning i norra Kina. Kina har på grund av tidigare storskaliga skogsavverkningar en liten andel skogsareal i relation till invånarantal.

### **Anpassning**

Anpassningsåtgärder är speciellt viktigt för Kina som förväntas drabbas hårt av den globala uppvärmningen. På senare tid eftersträvar Kina att ge arbetet med att minska utsläppen av växthusgaser lika hög prioritet som arbetet med att anpassa samhället till klimatförändringen. Anpassningen handlar bland annat om att förhindra ökenspridning, förbättra effektiviteten vid jordbruksbevattning, utöka naturskyddsområden och motverka framtida översvämningar genom förbättrad infrastruktur.

Kina och G77 anser att UNFCCC måste etablera en anpassningskommitté för klimatförändringen med en majoritet av medlemmar från utvecklingsländer. I uppdraget ska också etablerandet av regionala anpassningsnätverk eller center i utsatta regioner i utvecklingsländerna ingå.

### **Teknologiutveckling, spridning och överföring**

Kina har under lång tid förhållit sig avvaktande till den flexibla mekanismen *Clean Development Mechanism*, CDM. Kina anser att CDM-projekten är för småskaliga för att kunna tillgodose landets behov av teknologiöverföring. Man vill därför se reformer av CDM-mekanismen i framtiden.

Idag pågår ett flertal Carbon Capture and Storage, CCS-projekt, i Kina. Det är samarbetsprojekt med bland annat EU. Det kan nämnas att kinesiska företag redan befinner sig vid teknikfronten i viss CCS-teknologi men att Kina som land ligger efter i att använda koldioxidlagring. Vid de anläggningar som hittills planerats har man kunnat bruka infångad koldioxid till bl a livsmedelsindustrin som koldioxid i drycker.

Kina och G77 har lagt fram ett förslag till en ny mekanism för att utveckla och sprida klimatsmart teknologi. Förslaget är en klimatteknikfond Multilateral Technology Acquisition Fund, MTAF, som ska finansiera alla aktiviteter och projekt som mekanismen beslutar om. Klimatteknikfonden ska finansieras av den finansieringsfond som Kina och G77 föreslagit (se rubriken Finansiering). Kina betonar vikten av internationellt forsknings- och utvecklingssamarbete på teknikområdet. Kina ser sig själv som potentiell ledare på en framtida världsmarknad för miljöteknik.

### **Finansiering**

Kina och G77 presenterade i augusti 2008 ett förslag om att skapa en finansieringsfond. Fonden ska finansieras med medel från givarländernas BNP. Bidraget som enligt förslaget ska vara i storleksordningen 0,5-1 procent av BNP ska ligga utanför givarländernas biståndsbudgetar. Finansieringen ska till största delen inte ha krav på återbetalning. Förslaget innebär också att givarländerna inte ska få tillgodoräkna sig sitt bidrag som en del av bistånd utan fonden ska ligga utanför andra åtaganden om finansiering. I oktober 2008 förklarade Kina att utvecklingsländerna är beredda att möta klimathoten men att industriländerna samtidigt måste ta sitt ansvar genom att bidra med 1 procent av sin BNP till finansiering av teknologiöverföring och andra insatser i utvecklingsländerna. Förslaget har kommenterats av industriländerna men mottagandet har varit svalt.

### **Allianser**

Kina ingår i G77, en allians med rötter i mitten av 1960-talet då den bildades som en plattform för att föra fram utvecklingsländernas ståndpunkter inom FN. Kina är en mycket aktiv medlem av G77 i klimatförhandlingarna. Andra viktiga samarbeten är G8 och G5. G8 är en sammanslutning av världens största ekonomier och G5 är en sammanslutning av de fem största växande ekonomierna (Kina, Brasilien, Indien, Sydafrika och Mexiko). Relationen mellan Indien och Kina är mycket betydelsefull och länderna för inofficiella klimatkommunikationer med varandra. Av betydelse är här att de två länderna är geografiskt närliggande nationer med en likartad situation vad gäller



ekonomisk tillväxt och befolkningsutveckling. För Kinas del är det också betydelsefullt att Indien intar en mer kompromisslös hållning i klimatfrågan vilket innebär att Kina inte själv behöver driva en sådan linje.

Kina får kämpa allt hårdare för att hålla samman G77 i klimatdiskussionerna. Trycket på landet kommer både utifrån och inifrån G77. Önationer och fattiga länder tycker att Kina borde åta sig mer klimatåtgärder än vad landet är villig till. Rykten säger att Kina för samtal med USA om att försöka nå en uppgörelse vid sidan om UNFCCC.

### **Rollprofil/karaktär**

Tillhörande den kinesiska delegationen har du en av nyckelrollerna i klimatförhandlingarna. Du kommer i stor utsträckning att tillsammans med Indien ange tonen i förhandlingarna. Du vet att ditt land har en mycket liten del, historiskt sett och per capita räknat, i den nu hotande klimatförändringen och agerar därefter. Du är ovillig till bindande utsläppsminskningar innan industriländerna har visat på resultat. Du betonar hela tiden ditt lands rätt till utveckling. Det är onekligen så att Kinas förhandlingsposition försvagats i takt med landets ökade koldioxidutsläpp. Retoriken hos den kinesiska delegationen har utvecklats till att allt mer fokusera på de utvecklade ländernas historiska skuld.

### **Källa:**

Institutet för tillväxtpolitiska studier, Klimatpolitisk utveckling i Indien, Japan, Kina och USA, 2008, samt Climate Change: Technology Development and Technology transfer.  
[www.ccchina.gov.cn/WebSite/CCChina/UpFile/File370.pdf](http://www.ccchina.gov.cn/WebSite/CCChina/UpFile/File370.pdf)

Tillväxtanalys, Mål och strategier för minskad klimatpåverkan i Kina, Indien och USA, 2009.  
[www.tillvaxtanalys.se](http://www.tillvaxtanalys.se)

### **Tips för fördjupning**

Grundläggande kunskap om landet:

Landguiden, [www.landguiden.se](http://www.landguiden.se) och Globalis, [www.globalis.se](http://www.globalis.se)

Ländernas hemsidor (sök vidare på respektive land). <http://www.un.org/en/members/>

Länders öppningstal i FN:s generalförsamling 2008. [www.un.org/ga/63/generaldebate](http://www.un.org/ga/63/generaldebate)

## Indien

### Några allmänna tips:

- Var påläst
- Ta gärna ett aliasnamn
- Var noga med klädsel och den diplomatiska etiketten
- Använd gärna humor – men alltid inom ramen för din roll
- Arbetsfördela inom delegationen så att ni blir effektiva och trivs med era roller

Indien är ett land med rika naturtillgångar, bördiga jordar och stora kuststräckor. Trots detta placerar sig Indien på listan över världens 40 fattigaste länder. Inkomstfördelningen är mycket stor och det finns en växande medelklass med höga inkomster. Befolkningsmängden i landet ligger på strax under 1,2 miljarder invånare.

### Viktiga ståndpunkter

För Indien är Klimatkonventionens princip om gemensamt men olika ansvar av största vikt. Indien betonar industriländernas ansvar för de historiska utsläppen tillsammans med det faktum att industriländernas konsumtion per capita är mångfalt större än utvecklingsländernas. Indien betonar också att rätten till utveckling måste respekteras i klimatförhandlingarna. Landet har inte offentliggjort några internationella mål att sträva mot vad gäller utsläppsminskningar av växthusgaser.

Indiens ståndpunkter inför de kommande klimatförhandlingarna är:

- Att industriländerna måste hålla sina åtaganden om minskade koldioxidutsläpp innan det kan bli aktuellt för utvecklingsländerna att diskutera åtaganden om utsläppsbegränsningar. Indien hänvisar till de länder som inte uppfyllt sina åtaganden i enlighet med Kyotoprotokollet.
- Att alla jordens invånare har rätt till utveckling. Målet för Indien är att utsläpp av växthusgaser måste vara lika utsläpp per capita i hela världen. Indiens per capita utsläpp ligger idag på en femtedel av det globala genomsnittet, och på en tjugofemtedel av USA:s nivå.
- Att landet har ett energiunderskott som måste stävas för att den ekonomiska utvecklingen som landet haft de senaste åren ska fortsätta.
- Att tekniköverföring är viktigt och landet betonar vikten av internationellt forskningssamarbete och tillgång till patent.
- Att landets tjänstemän hävdar att kostnaden för anpassning till ett förändrat klimat kommer att bli mycket dyrare än beräknat.

### Bakgrund

Energi är klimatpolitik i Indien. För att förstå Indiens klimatpolitik behöver man känna till den energipolitiska situationen. Idag ligger Indien på femte plats av världens länder vad gäller koldioxidutsläpp. Indiens utsläpp förväntas öka kraftigt fram till år 2030. Indien beräknas vara världens tredje största utsläppsland under åren 2015–2030. Indien kommer att vara starkt beroende av fossila bränslen, framför allt kol, inom den kommande tjugoårsperioden. En av Indiens största utmaningar ligger i att säkra landets energiförsörjning. Idag råder ett energiunderskott i landet.

Nationellt arbetar Indien för att ta fram energisparande åtgärder men också för att få en större blandning av energikällor där fossila bränslen fasas ut till förmån för kärnkraft och förnyelsebara energikällor. Trots detta förutspås Indien att vara beroende av fossila bränslen, främst kol, under en lång tid framöver.

Idag består landets energikällor av främst kol (51 procent) och olja (36 procent). Till detta kan läggas mindre andelar av naturgas, vattenkraft och kärnkraft. Av Indiens elkraftproduktion står stenkol för 70 procent. Efterfrågan på elektrisk energi förväntas öka med 8–10 procent per år fram till 2020. Kärnkraft antas få en särskild ställning i Indien. Landet har tecknat avtal med Frankrike, Ryssland och USA om leverans av kärnkraftverk, samt med ett antal stater (framförallt Ryssland) om leverans av uran. Kärnkraft är en del av vad Indien ser som en ”grön” lösning på sina energiproblem.

### Utsläppsminskningar

I de internationella klimatförhandlingar som berör framtida klimatmål har man diskuterat att industriländerna kan åta sig ett delmål på 25-40 procentiga utsläppsminskningar av växthusgaser till år 2020 och ett slutmål år 2050 på 80-95 procents minskning från 1990 års nivå. EU har fört fram idén att utvecklingsländer som grupp till år 2020 ska begränsa sina utsläpp av växthusgaser men erkänner också vissa utvecklingsländers behov av utveckling, vilket kan innebära ökade utsläpp av växthusgaser under en period. Landet har länge ställt krav på differentierat ansvar och ingen internationell övervakning av nationella aktiviteter. Indiens inställning om att alla åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser ska finansieras internationellt har medfört att Indien setts som negativt och blockerande.

Landet påpekar att många länder som åtagit sig utsläppsminskningar i enlighet med Kyotoprotokollet i motsats till att minska sina utsläpp istället ökat dem. Det har också skett en ökning av växthusgasutsläpp per capita. Indien bedriver ett omfattande nationellt klimatarbete. Då Indiens ekonomiska utveckling hotas av energibrist så fokuserar landet på energisparande åtgärder och på att utveckla kärnkraften för att minska beroendet av fossila bränslen. Indien prövar också nya tekniker inom utvinning, förbränning och elproduktion.

### Avskogning

I Indiens nationella handlingsplan ingår även kolsänkor genom att återplantera skog. Det finns stora ytor av underutnyttjad mark tillgängligt för plantering. Indien har dock redan provat skogsplantering med dåliga resultat under hela 1980- och 1990-talet, då under benämningen byskogar (”social forestry”).

### Anpassning

Indien är sårbart då klimatförändringen förväntas påverka landets ekonomiska och sociala utveckling och försvåra arbetet med fattigdomsbekämpning. Indien anser att en plan för finansiering av anpassningsåtgärder måste upprättas och att de finansiella medlen ska vara tillräckliga och förutsägbara för att underlätta planering. Ett förslag är att 2 procent av pengarna inom *Clean Development Mechanism*, CDM, går till Anpassningsfonden. Indien är intresserad av EU:s förslag som går ut på att en viss del av inkomsten för handeln med utsläppsrätter ska gå till Anpassningsfonden.

### Teknologiutveckling, spridning och överföring

Indiens intresse har varit svagt för projekt inom *Carbon Capture and Storage*, CCS. Projekt inom CCS pågår i Indien idag men landet vill inte gärna vara försöksdjur för en så ny teknologi. Indien har flest projekt i världen inom ramen för *Clean Development Mechanism*, CDM. Det fanns i juni 2008 redan 533 registrerade projekt inom förnyelsebar energi och 303 projekt inriktade mot energieffektivitet inom ramen för CDM i Indien. Indien anser att förekomsten av starka patentskyddsregler hindrar tekniköverföring och betonar vikten av internationellt forsknings- och utvecklingssamarbete på teknikområdet. Indien ser sig själv som potentiell ledare på en framtida världsmarknad för miljöteknik.

### Finansiering

G77 presenterade i augusti 2008 ett förslag på en finansieringsfond. Fonden ska finansieras med medel från givarländernas BNP. Bidraget ska i enlighet med förslaget utgöra en procentsats av givarländernas BNP och ligga utanför deras biståndsbudgetar. Finansieringen ska till största delen inte ha krav på återbetalning. Förslaget innebär också att givarländerna inte ska få tillgodoräkna sig sitt bidrag som en del av biståndet utan fonden ska ligga utanför andra åtaganden om finansiering. Förslaget har kommenterats av industriländerna men mottagandet har varit svalt.

### Allianser

Indien ingår i G77, en allians med rötter i mitten av 1960-talet då den bildades som en plattform för att föra fram utvecklingsländernas ståndpunkter inom FN. Indien är en mycket aktiv medlem av G77 i klimatförhandlingarna. Andra viktiga samarbeten är G8 och G5. G8 är en sammanslutning av världens största ekonomier och G5 är en sammanslutning av de fem största växande ekonomierna (Kina, Brasilien, Indien, Sydafrika och Mexiko). Relationen mellan Indien och Kina är mycket betydelsefull och länderna för inofficiella klimatkussioner med varandra. Av betydelse är här att de två ländernas är geografiskt närliggande nationer med en likartad situation vad gäller ekonomisk tillväxt och befolkningsutveckling. För Indiens del är det också betydelsefullt att Kina intar en mer kompromisslös hållning i klimatfrågan vilket innebär att Indien inte ensam behöver driva en sådan linje. Indien avvaktar att binda sig till utsläppsminskningar så länge USA och Kina inte gör det då dessa länder står för en större del av utsläppen än Indien. Indien hänvisar till uppgifter som säger att USA står för 20 procent av världens utsläpp av växthusgaser trots att landet bara representerar 5 procent av jordens befolkning.

### Rollprofil/karaktär

Tillhörande den indiska delegationen har du en av nyckelrollerna i klimatförhandlingarna. Du kommer i stor utsträckning att tillsammans med Kina ange tonen i förhandlingarna. Du vet att ditt land har en mycket liten del, historiskt sett och per capita räknat, i den nu hotande klimatförändringen och agerar därefter. Du är ovillig till bindande utsläppsminskningar innan industriländerna har visat på resultat. Du argumenterar med en viss aggressivitet och betonar hela tiden ditt lands rätt till utveckling.

### Källa:

Institutet för tillväxtpolitiska studier, Klimatpolitisk utveckling i Indien, Japan, Kina och USA, 2008.  
[www.itps.se](http://www.itps.se)

Tillväxtanalys, Mål och strategier för minskad klimatpåverkan i Kina, Indien och USA, 2009.  
[www.tillvaxtanalys.se](http://www.tillvaxtanalys.se)

### Tips för fördjupning

Grundläggande kunskap om landet:

Landguiden, [www.landguiden.se](http://www.landguiden.se) och Globalis, [www.globalis.se](http://www.globalis.se)

Ländernas hemsidor (sök vidare på respektive land). <http://www.un.org/en/members/>

Länders öppningstal i FN:s generalförsamling 2008. [www.un.org/ga/63/generaldebate](http://www.un.org/ga/63/generaldebate)

## Japan

### Några allmänna tips:

- Var påläst
- Ta gärna ett aliasnamn
- Var noga med klädsel och den diplomatiska etiketten
- Använd gärna humor – men alltid inom ramen för din roll
- Arbetsfördela inom delegationen så att ni blir effektiva och trivs med era roller

Japan är ett örike och ett av världens mest tätbefolkade länder. Japan är ett av världens ledande länder inom ekonomi och teknologi.

### Viktiga ståndpunkter

Japan har tillsammans med USA framfört krav på att en internationell klimatöverenskommelse måste garantera åtaganden om utsläppsminskningar från samtliga ledande ekonomier – detta inkluderar även Indien och Kina. Kina och Indien har dock bestämt avvisat att binda sig för några åtaganden innan USA åtar sig utsläppsminskningar. Motiveringen är att USA står för 20 procent av världens utsläpp av växthusgaser trots att landet endast representerar 5 procent av jordens befolkning. Japan har stark tilltro till tekniska och marknadsbaserade lösningar i klimatfrågan.

### Bakgrund

Japan var nyckelland för EU i fråga om ratificering av Kyotoprotokollet och fick sommaren 2001 ovationer när de deklarerade att de skulle ratificera. Japan blev tilldelat en av de största utsläppsminskningarna av växthusgaser – 6 procent i förhållande till 1990 års nivå till 2012. Japan har fått internationell kritik för att landet kanske inte kommer att kunna uppfylla sina klimatåtaganden och att det sänder ut fel signaler då landet strävar efter att även utvecklingsländer ska ha framtida åtaganden om utsläppsminskningar.

Japan har under lång tid arbetat med energieffektivisering för att bland annat minska sitt oljeberoende. Statliga krav på näringslivet att energieffektivisera inom både industri och tjänstesektor har gett resultat. Företag över en viss storlek måste ha en plan för sin energiförbrukning och rapportera till myndigheterna. Landet ser kärnkraft som en viktig del av den framtida energiförsörjningen.

### Utsläppsminskningar

Japans målsättning är att ta en ledande roll i klimatförhandlingarna. Japan har ratificerat Kyotoprotokollet och ska minska sina utsläpp av växthusgaser med 6 procent i förhållande till 1990 års nivå fram till 2012. Landet kommer att ha svårigheter att uppnå målet i Kyotoprotokollet då utsläppen under perioden 1990-2005 istället ökat med 7,8 procent. Japan anser att alla länder med stora utsläpp av växthusgaser, både industri- och utvecklingsländer ska anta liknande åtaganden om utsläppsminskningar. Landet har ett förslag som innebär en utsläppsminskning med 25% till år 2020 (med 1990 som basår) och en långsiktig målsättning med en utsläppsminskning på 80% till år 2050, också det med 1990 som basår. Japan anser att frivilliga åtaganden för utvecklingsländer med små utsläpp av växthusgaser är otillräckliga men att länderna inte måste ha absoluta mål om utsläppsminskningar.

I Japan pågår en diskussion om att införa en nationell obligatorisk handel med utsläppsrätter och/eller en miljöskatt. Ett handelssystem för utsläppsrätter har testats under hösten 2008. Japans miljödepartement hoppas att systemet blir obligatoriskt från perioden 2010-2011 och att landets system kan länkas till andra nationers handelssystem. Japan har stark tilltro till marknadsbaserade lösningar. Japan tillsammans med USA ställer sig frågande till hur ett klimatavtal kan komma att påverka den egna industrins konkurrenskraft. Japan framhåller att en internationell standard för att mäta, rapportera och verifiera utsläpp och utsläppsminskningar för både industri och utvecklingsländer behövs.

### **Anpassning**

Japan har intresse av att medverka till klimatrelaterade anpassningsåtgärder i utvecklingsländer men även nationellt.

### **Avskogning**

Japan planerar att uppnå sina åtaganden i Kyotoprotokollet med hjälp av projekt inom *Clean Development Mechanism*, CDM, och kolsänkor som exempelvis skogsplantering. Av den 6-procentiga minskningen av växthusgaser planeras kolsänkor stå för hela 3,9 procent.

Japan är ett land med intresse för den globala tillgängligheten av skog och landet har inget behov att förhindra den globala omvandlingen av naturskog till betes- och jordbruksmark. Landet efterfrågar att utvecklingsländerna individuellt anger sin definition av skog så att Japan kan agera därefter. En gemensam definition och plan, såsom REDD, Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation, försvårar för landet att utöva sina intressen. REDD innebär att länder ska få tillgodoräkna sig minskning av utsläpp genom att förhindra skogsavverkning och skogsförsämring. Det är ett sätt för länder med stora skogsområden att få tillgodogöra sig de enorma mängder koldioxid som lagras i skog. Förslaget ska resultera i att utvecklingsländer aktivt verkar för att avverkningen av deras regnskogar minskar.

### **Teknologiutveckling, spridning och överföring**

Japan är efter Storbritannien världens näst största finansiärer av Clean Development Mechanism, CDM. Japanska företag finansierar cirka 20 procent av projekten. Japanska företag satsar också stort på tekniken Carbon Capture and Storage, CCS. Satsningarna inriktar sig främst på en framtida exportmarknad eftersom Japans geologi inte är lämplig för tekniken. Förutom CCS satsar Japan stort inom områden som solcellsteknik och hybridteknologi för fordon. En målsättning vad gäller solcellsteknik är att användningen ska öka med tio gånger till år 2020 och 40 gånger fram till år 2030 i förhållande till 2005 års nivå. Dessutom ska minst 70 procent av alla nybyggda hus utrustas med solceller. Inom fordonsteknik är målsättningen att andelen bilar som med ny teknologi (hybrid, vätgas, el, ren diesel eller gas) ska öka från dagens 2 procent till 50 procent till 2020.

Japan har stor tilltro till innovativ teknologi. Japan planerar att investera 30 miljarder i ny teknik under de närmaste fem åren. Japan är öppet för ökat internationellt forsknings- och utvecklingssamarbete på klimatteknikområdet. Japan, liksom USA och EU, motsätter sig att starka patentskydd motverkar tekniköverföring.

### Allianser

Japan ingår tillsammans med bland annat USA, Nya Zeeland, Australien, Kanada, Norge, Island och Ryssland i den så kallade Paraplygruppen. De har vissa gemensamma ståndpunkter men agerar ändå i enlighet med den egna nationens målsättning. Japan kan alltså inte räkna med automatiskt stöd ifrån Paraplygruppen. Japan har historiskt sett en nära relation till Australien och USA i klimatförhandlingarna men känner sig sviken av USA då landet inte ratificerade Kyotoprotokollet. Japan kommer inte att skriva under ett framtida klimatavtal om inte USA, Kina och Indien också gör det.

### Rollprofil/karaktär

Den japanska delegationen har en stor tilltro till klimatsmart teknologi och anser att landet kommer att nå sina utsläppsminskningar med hjälp av teknologiöverföring och innovativ teknik. Japan som land har stor tilltro till näringslivets förmåga att bidra konstruktivt till klimatsmart teknologi. Du deltar aktivt i förhandlingarna och propagerar för ökat internationellt forsknings- och utvecklingsamarbete på klimatteknikområdet så fort du får tillfälle.

### Källa:

Institutet för tillväxtpolitiska studier, Klimatpolitisk utveckling i Indien, Japan, Kina och USA, 2008.  
[www.itps.se](http://www.itps.se)

Tillväxtanalys, Mål och strategier för minskad klimatpåverkan i Kina, Indien och USA, 2009.  
[www.tillvaxtanalys.se](http://www.tillvaxtanalys.se)

### Tips för fördjupning

Grundläggande kunskap om landet:

Landguiden, [www.landguiden.se](http://www.landguiden.se) och Globalis, [www.globalis.se](http://www.globalis.se)

Ländernas hemsidor (sök vidare på respektive land). <http://www.un.org/en/members/>

Länders öppningstal i FN:s generalförsamling 2008. [www.un.org/ga/63/generaldebate](http://www.un.org/ga/63/generaldebate)

## USA

### Några allmänna tips:

- Var påläst
- Ta gärna ett aliasnamn
- Var noga med klädsel och den diplomatiska etiketten
- Använd gärna humor – men alltid inom ramen för din roll
- Arbetsfördela inom delegationen så att ni blir effektiva och trivs med era roller

USA är ett av de länder som släpper ut mest växthusgaser och har bland de största utsläppen per capita. Befolkningsmässigt är det världens tredje största land. USA är en stormakt med ekonomiska och militära ledande positioner.

### Viktiga ståndpunkter

USA är ett av de länder som valt att inte ratificera Kyotoprotokollet och har under lång tid varit en av de stora bromsklossarna för en överenskommelse om ett klimatavtal. Tillträddandet av president Barack Obama har medfört en radikalt förändrad inställning till USA:s energi- och klimatpolitik såväl nationellt som internationellt. Redan under valkampanjen betonade Obama sin avsikt att förändra landets energi- och klimatpolitik genom introduktion av ett nationellt handelssystem för växthusgaser och omfattande satsningar på förnybara energikällor, energieffektivisering etc. I finanskrisens spår har denna typ av satsning också kommit att direkt knytas till möjligheten att skapa nya s.k. gröna jobb som motvikt till ökad arbetslöshet. Obamaadministrationen har uppfattningen att den globala uppvärmningen kan bekämpas samtidigt som landets ekonomiska tillväxt fortsätter. De förespråkar en s.k. hållbar tillväxt. Administrationen fokuserar på energifrågan där målet är att uppnå ökat energioberoende och försörjningstrygghet. USA framför krav på att en internationell klimatöverenskommelse måste garantera åtaganden om utsläppsminskningar från samtliga ledande ekonomier – detta inkluderar även Indien och Kina. Kina och Indien har dock bestämt avvisat att binda sig vid några åtaganden innan USA gör det, med motiveringen att USA står för 20 procent av världens utsläpp av växthusgaser trots att landet endast representerar 5 procent av jordens befolkning.

### Bakgrund

USA:s ekonomi är uppbyggd med hjälp av fossila bränslen. Idag är landet världens största producent, konsument och nettoimportör av energi. Även om USA internationellt varit motsträviga i klimatfrågan pågår ett nationellt arbete i USA:s kongress om ett obligatoriskt system för utsläppshandel med växthusgaser för landet. Kongressens arbete med handel med utsläppsrätter fokuserar i väldigt liten utsträckning på möjligheten att länka USA:s system till de handelssystem som tagits fram i andra länder. En orsak till detta är att det i USA är komplicerat nog att utforma ett nationellt system som kan förena motstridiga viljor och accepteras av en majoritet i kongressen. Dessutom har man redan problem med att koppla samman ett framtida nationellt system för utsläppshandel med de regionala system som införts eller är under utveckling. En annan betydelsefull orsak är att en länkning till EU:s handelssystem med stor sannolikhet skulle innebära ett högre pris på utsläppsrätter. Ytterligare en orsak till det amerikanska ointresset för länkning är en önskan att själva kontrollera systemet.



### Utsläppsminskning

USA är det land som kanske har högst förväntningar på sig inför klimatförhandlingarna. USA:s administration med president Barack Obama i spetsen har presenterat en plan för utsläppsminskningar i tre steg. Det första delmålet är en minskning på 17 procent från 2005 till 2020, därefter ska 30 procent till år 2025 klaras av. Till 2050 är förhoppningen att utsläppen ska ha reducerats med 83 procent jämfört med 2005 års nivå. Kritiken mot USA är att landet väljer att använda år 2005 som basår. Jämfört med 1990 års nivå, som de flesta parter använder som basår, blir minskningen i steg ett inte mer än fyra procent.

### Avskogning

USA lyfter fram kolsänkor, markanvändning och avskogning som centrala områden i de framtida klimatförhandlingarna.

### Anpassning

USA har intresse av att medverka till klimatrelaterade anpassningsåtgärder i utvecklingsländer men även nationellt.

### Teknologiutveckling, spridning och överföring

I USA är den ekonomiska tillväxten och landets energiförsörjning av största vikt. För att minska landets sårbarhet genomförs satsningar på energieffektivisering och inhemska energikällor. Landet satsar stort på alternativa drivmedel som ett led i att minska landets oljeimportberoende. Delstatslagstiftningar med bestämmelser att en viss andel av eldistributionen ska härröra från förnybara energikällor har bidragit till en snabbare ökning av förnybar el. En lag med syfte att gynna produktion av alternativa drivmedel har införts på nationell nivå. Lagen innehåller krav på en viss andel alternativa bränslen i drivmedelsanvändningen, så kallade Renewable Fuel Standards. Dessutom förekommer olika former av skattesubventioner för etanol i både produktions- och distributionsledet, samt skyddstullar för importerade drivmedel. Ett mål är att 20 procent av landets drivmedel ska komma från alternativa drivmedel inom tio år. Landet hoppas mycket på cellulosebaserad etanol och ett mål är att metoden ska vara kommersiellt konkurrenskraftig år 2012.

En stor del av världens kolreserver finns i USA och andelen kol som används för elproduktion är hög. Därför har utveckling av ny teknik för ren kolanvändning hög prioritet och mycket resurser läggs ned på forskning inom detta område. Landet har stort intresse av Carbon Capture and Storage, CCS, och man planerar att genomföra ett antal mindre projekt där olika metoder för CCS prövas. USA anser att kärnkraft är en betydelsefull del av den framtida energiförsörjningen. Andra viktiga källor till förnyelsebar energi är biobränslen, solenergi, vindkraft och vätgasdrivna bränsleceller.

USA har stark tilltro till tekniska och marknadsbaserade lösningar i klimatfrågan. USA är öppet för ökat internationellt forsknings- och utvecklingsamarbete på klimatteknikområdet. USA, liksom Japan och EU, motsätter sig att starka patentskydd motverkar tekniköverföring.

### Finansiering

USA motsätter sig fonder under UNFCCC och Kyotoprotokollet. De vill ha kontroll över vad pengarna används till och hur. USA är en av initiativtagarna till klimatinvesteringsfonderna *Clean Investment Funds*, CIF, som administreras av Världsbanken. USA betonar vikten av marknadslösningar och privata investeringar.

### Allianser

USA ingår tillsammans med bland annat Japan, Nya Zeeland, Australien, Kanada, Norge, Island, Ryssland och Ukraina i den så kallade Paraplygruppen. De har vissa gemensamma ståndpunkter men agerar ändå i enlighet med den egna nationens målsättning. USA kan alltså inte räkna med automatiskt stöd ifrån Paraplygruppen. USA har historiskt sett en nära relation till Australien och Japan i klimatförhandlingarna. Rykten säger att du för samtal med Kina om att försöka nå en uppgörelse vid sidan om UNFCCC.

### Rollprofil/karaktär

Som delegat för en av världens rikaste och mäktigaste nationer vet du att din medverkan i förhandlingen är förutsättningen för att ett nytt klimatavtal ska komma till stånd. Du vet också att åsikterna om klimatförändringen på hemmaplan går starkt isär. Du lyfter fram vikten av samarbete men är försiktig med att ge löften och uttrycka konkreta förslag. Du är medveten om att USA både historiskt och idag står för en stor del av utsläppen av växthusgaser. Samtidigt är du inte beredd att binda ditt land till några åtaganden så länge som länder som Indien och Kina står utanför ett avtal.

### Källa:

Institutet för tillväxtpolitiska studier, Klimatpolitisk utveckling i Indien, Japan, Kina och USA, 2008.  
[www.itps.se](http://www.itps.se)

Tillväxtanalys, Mål och strategier för minskad klimatpåverkan i Kina, Indien och USA, 2009.  
[www.tillvaxtanalys.se](http://www.tillvaxtanalys.se)

### Tips för fördjupning

Grundläggande kunskap om landet:

Landguiden, [www.landguiden.se](http://www.landguiden.se) och Globalis, [www.globalis.se](http://www.globalis.se)

Ländernas hemsidor (sök vidare på respektive land). <http://www.un.org/en/members/>

Länders öppningstal i FN:s generalförsamling 2008. [www.un.org/ga/63/generaldebate](http://www.un.org/ga/63/generaldebate)

## Australien

### Några allmänna tips:

- Var påläst
- Ta gärna ett aliasnamn
- Var noga med klädsel och den diplomatiska etiketten
- Använd gärna humor – men alltid inom ramen för din roll
- Arbetsfördela inom delegationen så att ni blir effektiva och trivs med era roller

Australien är ett land med 19,2 miljoner invånare fördelade på världens största ö som samtidigt är världens minsta kontinent. Landet har stor export av stål och boskap som nöt och får.

### Viktiga ståndpunkter

Australien står för endast 1,5 procent av de globala utsläppen av växthusgaser så landet anser att en minskning av utsläpp av växthusgaser från Australiens sida är av mindre betydelse jämfört med stora utsläppsnationer som Kina och Indien. Australien är dock en av världens största utsläppare av växthusgaser per capita. För att bromsa klimatförändringen är det enligt Australien av största vikt att alla stora utsläppsländer ingår i en klimatöverenskommelse om utsläppsminskningar. I klimatförhandlingarna är Australiens målsättning att hitta internationella överenskommelser som:

- stämmer med önskemålet om att koncentrationen av växthusgaser inte bör överstiga 450 ppm koldioxidekvivalenter.
- att växthusgaserna ska nå en global utsläppspeak innan år 2020.
- t ex kolsänkor som avskogning (Reducing Emissions from Deforestation and forest Degradation, REDD).
- även ger stora utvecklingsländer åtaganden om att minska sin utsläppsnivå över tiden och långsammare tillväxt. Utvecklingsländerna bör anta ett kollektivt åtaganden om åtminstone 20 procent under business-as-usual-scenario till år 2020. Varje stort utvecklingsland bör också anta ett individuellt år då landet når sin utsläppspeak.
- ger ett globalt avtal som mobiliserar stora finansiella resurser – även från stora utvecklingsländer – som ska resultera i en fullt fungerande global koldioxidmarknad.

### Bakgrund

Först år 2007 ratificerade Australien Kyotoprotokollet. Australiens premiärminister, Kevin Rudd, accepterade protokollet efter endast några timmar som landets premiärminister. Ratificeringen av Kyotoprotokollet innebar ett åtagande på utsläppsminskning av växthusgaser på 8 procent i förhållande till 1990 års nivå. Ett framtida globalt klimatavtal bör enligt Australien innehålla likvärdiga åtaganden för utsläppsminskningar för alla rika länder och ska få alla stora ekonomier (inkluderat utvecklingsländer som Kina och Indien) att kraftigt tygla sina utsläpp. Australien arbetar också för att många andra länder ska minska sina utsläpp av växthusgaser. Australien förväntades efter Kevin Rudds tillträde att spela en aktiv roll i de internationella klimatförhandlingarna. De förväntningar som fanns på Australien efter ratificeringen av Kyotoprotokollet har dock inte infriats. Australien har inte agerat i enlighet med den kraft som premiärminister Rudd visade vid hans tillträde 2007. Australien och USA har en nära relation i klimatförhandlingarna.

### Utsläppsminskningar

I december 2009, strax innan klimatkonferensen i Köpenhamn avisade parlamentet en lagstiftning för en omfattande minskning av växthusgaser. Det innebär ett bakslag för landets premiärminister Kevin Rudd som hade hoppats komma till klimatmötet med ett löfte om 25 procents minskade utsläpp till 2020, jämfört med 2000 års nivå. Landets regering ger dock inte upp utan kommer att försöka få lagförslaget godkänt.

Australiens regering är villig att anta en målsättning med 25 procents minskade utsläpp som en del i ett internationellt klimatavtal som innebär att koncentrationen av växthusgaser inte bör överstiga 450 ppm koldioxidekvivalenter. Innan industrialismens framfart var koncentrationen av växthusgaser i atmosfären 280 ppm koldioxidekvivalenter. Stockholm Environment Institute, SEI, och annan forskning gör bedömningen att koldioxid-koncentrationen inte bör överstiga mer än 350 ppm koldioxidekvivalenter – i kombination med oansenliga nivåer på andra växthusgaser såsom metangas och kväveoxider. Rekommendationen från Vetenskapliga rådet för klimatförändringar till den svenska regeringen är att 400 ppm koldioxidekvivalenter i atmosfären ska vara målsättningen (källa: [www.regeringen.se/content/1/c6/08/69/66/fd457e80.pdf](http://www.regeringen.se/content/1/c6/08/69/66/fd457e80.pdf)).

### Avskogning

Regeringen har som målsättning att uppmuntra landets jordbrukare till hållbara jordbruksmetoder som minskar utsläppen av växthusgaser och skapar kolsänkor. Australien hänvisar ofta till att de fortfarande är ett land med stor invandring och att de måste avverka skog för att få ny jordbruksmark.

### Anpassning

Australien är ett land som redan drabbats av vad som kan ses som konsekvenser av klimatförändringen och är därför beroende av anpassningsåtgärder. Landet kommer med stor sannolikhet att få ta emot stora flyktingströmmar från låglänta och närliggande länder som till exempel Maldiverna. Omfattande skogsbränder orsakar dödsfall och skador på människor och egendom för stora belopp. Torka är ett annat väderrelaterat fenomen som tros förvärras av klimatförändringen. Klimatförändringen hotar också jordbruksproduktionen i landet. Om jordens medeltemperatur ökar med mer än 2° C förväntas den nationella kreatursstammen minska med 40 procent. Australien är som ö högst sårbart för havsnivåhöjning och svallvågor orsakade av stormar som ett resultat av klimatförändringen. Liksom klimatförändringen förväntas påverka människor är också landets endemiska växter och djur i farozonen. Hotet består i inskränkning av livsutrymme och försämrad livskvalitet. En temperaturhöjning på mellan 2,1-2,9° C kan ge en halvering av en stor del av Australiens arter.

### Teknologiutveckling, spridning och överföring

Teknologiutveckling och marknadsbaserade lösningar ska bidra till att omvandla Australiens ekonomi till en låg-kol-ekonomi. Nedsänkningar i användandet av kol ska dock vara förenliga med en fortsatt ekonomisk tillväxt och ökad levnadsstandard. Målet är att till år 2020 ha ökat andelen förnyelsebar energi med 20 procent. En minskning av utsläppen av växthusgaser kräver ett brett spektrum av lämpliga teknologier såsom energieffektivisering och användning av rena fossila bränslen, biobränslen och vätgas. Den australiensiska regeringen investerar 500 miljoner dollar i en fond för förnyelsebar energi, 500 miljoner dollar i en nationell fond för rent kol, 500 miljoner dollar i en innovationsfond för grönare bilar, 150 miljoner dollar till sol- och ren energiforskning och 240 miljoner dollar för att etablera klimatsmarta affärer och innovativa lösningar. Australien är öppen för ökat internationellt forsknings- och utvecklingssamarbete på klimatteknikområdet och landet har tagit initiativ till etableringen av ett internationellt *Carbon Capture and Storage*-institut.

### Allianser

Australien ingår tillsammans med bland annat Japan, Nya Zeeland, USA, Kanada, Norge, Island, Ukraina och Ryssland i den så kallade Paraplygruppen. De har vissa gemensamma ståndpunkter men agerar ändå i enlighet med den egna nationens målsättning. Australien kan alltså inte räkna med automatiskt stöd ifrån Paraplygruppen. Australien har historiskt sett en nära relation till USA och Japan i klimatförhandlingarna.

### Rollprofil/karaktär

Som delegat för Australien har du en trevlig och öppen attityd. Du är artig och värtalig. Din styrka ligger inte alltid i att bidra konstruktivt till förhandlingarna. *Climate Action Network* (CAN) är ett viktigt och inflytelserikt nätverk som deltar vid internationella klimatförhandlingar. I slutet av varje förhandlingsdag utser CAN-priset "dagens fossil" till det land som mest försämrar möjligheten till lyckade förhandlingar. Australien utsågs vid klimatmötet i Poznan i Polen 2008 till "dagens fossil" av *Climate Action Network*. Utnämningen är en antydning om att landet inte bidrar konstruktivt till förhandlingarna.

### Källa:

[www.climatechange.gov.au](http://www.climatechange.gov.au)

### Tips för fördjupning

Grundläggande kunskap om landet:

Landguiden, [www.landguiden.se](http://www.landguiden.se) och Globalis, [www.globalis.se](http://www.globalis.se)

Ländernas hemsidor (sök vidare på respektive land). <http://www.un.org/en/members>

Länders öppningstal i FN:s generalförsamling 2008. [www.un.org/ga/63/generaldebate](http://www.un.org/ga/63/generaldebate)

## Saudiarabien/OPEC

### Några allmänna tips:

- Var påläst
- Ta gärna ett aliasnamn
- Var noga med klädsel och den diplomatiska etiketten
- Använd gärna humor – men alltid inom ramen för din roll
- Arbetsfördela inom delegationen så att ni blir effektiva och trivs med era roller

Befolkningen i Saudiarabien är koncentrerad till städerna och några få oaser. Vattenbrist och mager jord sätter gränserna för jordbruket. I ett försök att göra landet oberoende av köttimport har man i öknen byggt bondgårdar med uppfödning av nötboskap med hjälp av klimatanläggningar. Exportprodukter är främst olja. Saudiarabien är ett av världens oljerikaste länder med 25 procent av världens oljetillgångar. Saudiarabien är medlem i OPEC, *Organization of the Petroleum Exporting Countries*.

### Bakgrund

OPEC består av oljeproducerande nationer i bland annat Mellanöstern och Afrika. OPEC bildades 1960 som en motvikt till de stora oljebolagen (som nästan uteslutande kommer från USA och Europa) och deras inflytande över den internationella oljemarknaden. Oljeministrar från OPEC-länderna träffas regelbundet för att försöka kontrollera de internationella oljepriserna, bland annat genom att besluta om hur mycket råolja man ska pumpa upp. OPEC-länderna producerar cirka 40 procent av världens olja och äger nästan fyra femtedelar av världens oljetillgångar.

Deras beslut har därför stor betydelse för den internationella oljemarknaden, energimarknaden och hela världsekonomin. Klimatfrågan är en verklig ödesfråga för OPEC-länderna då många av länderna saknar stora naturtillgångar att ersätta oljan med. Ländernas ekonomier är mycket beroende av oljeexport. Per capita utsläppen av växthusgaser är bland OPEC-länderna de högsta i världen, i flera fall mångdubbelt högre än USA:s utsläpp. Länderna har därtill relativt hög BNP per capita. Saudiarabien och OPEC vill att politiska beslut ska bygga på vetenskaplig fakta från IPCC.

### Viktiga ståndpunkter

Saudiarabien och OPEC tror inte att världssamfundet kommer lyckas med att ta fram ett klimatavtal, om avtalets intentioner är att sätta en ytterligare ekonomisk börda på utvecklingsländerna. Även om klimatförändringen är ett globalt problem och en gemensam utmaning för den internationella gemenskapen är det orättvist och orealistiskt att fråga efter åtaganden från utvecklingsländer förutom från dem som redan innefattas i Kyotoprotokollet. OPEC-länderna betonar gärna att industriländerna i stort är ansvariga för de historiska koldioxidutsläppen och så ska förbli. Än idag står industriländerna för nära hälften av utsläppen av växthusgaser trots att länderna bara representerar 20 procent av jordens befolkning. Saudiarabien betonar industriländernas viktiga roll i klimatfrågan och motsätter sig att utvecklingsländerna ska ta på sig bindande klimatåtaganden.

Tanken med Kyotoprotokolets så kallade flexibla mekanismer är att insatserna för att minska utsläppen ska kunna utföras där det är billigast. Möjligheterna att investera i utsläpps begränsningar i utvecklingsländerna ska också stödja en hållbar utveckling i dessa länder. OPEC och Saudiarabien ser industriländernas användande av flexibla mekanismer som ett sätt att främja utsläppsminskningar för eget tillgodoräknande. OPEC och Saudiarabien hoppas att industriländerna verkligen ser klimatförändringen som ett globalt hot och inte som ett

affärstillfälle. OPEC och Saudiarabien anser att många industriländer fortfarande är långt ifrån sina egna åtaganden om att minska de egna utsläppen.

OPEC/Saudiarabien anser vidare att deras ekonomier kommer att drabbas negativt av andra länders åtgärder för att minska sina utsläpp av växthusgaser. Detta eftersom efterfrågan på olja – deras viktigaste inkomstkälla – kommer att minska. OPEC vill därför ha kompensation för sådana negativa effekter.

### **Utsläppsminskningar**

Saudiarabien motsätter sig bindande åtaganden i ett framtida klimatavtal och anser att endast de industriländer som redan åtagit sig utsläppsminskningar i Kyotoprotokollet bör ha framtida utsläppsmål. Saudiarabien anser att utvecklingsländer endast bör ha frivilliga och icke specifika åtaganden om utsläpp av växthusgaser.

Saudiarabien betonar att energi är nödvändig för ekonomisk och social utveckling. Saudiarabien är beroende av sin olja och de menar att en omställning till förnyelsebara energikällor skulle innebära orimliga kostnader och förhindra landets fortsatta utveckling. De menar att politiska beslut måste stötta de två grundpelarna för en hållbar utveckling – social och ekonomisk utveckling. Man kan också se det som var och ens rätt till utveckling och därav rätt till högre energiförbrukning. För de 2,4 miljarder människor som idag enbart har tillgång till biobränsle och saknar moderna energikällor för matlagning och värme finns inte ens tanken på att minska utsläppen av växthusgaser. För dessa människor ligger det dagliga fokus på att bekämpa deras värsta motståndare, fattigdom. För dessa människors skull måste världens mål vara att se till att de har tillgång till moderna energilag som är pålitliga, ekonomiskt genomförbara, socialt accepterade och miljömässigt förnuftiga. Detta kommer inte bara att förhöja deras levnadsstandard utan också hjälpa dem i anpassningen till de ofrånkomliga konsekvenserna av klimatförändringen.

EU anser att OPEC-länderna hör till den grupp av utvecklingsländer som bör ta på sig bindande åtaganden om utsläppsminskningar.

### **Anpassning**

OPEC och Saudiarabien anser att ansträngningarna i klimatfrågan inte ska begränsas till att minska koldioxidutsläppen utan också ska omfatta anpassning till klimatförändringen – speciellt för utvecklingsländerna. OPEC och Saudiarabien välkomnar diskussionerna kring Anpassningsfonden.

### **Avskogning**

Saudiarabien stöder programmet REDD, *Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation*. REDD innebär att länder ska få tillgodoräkna sig minskning av utsläpp genom att förhindra skogsavverkning och skogsförsämring. Det är ett sätt för länder med stora skogsområden att få tillgodogöra sig de enorma mängder koldioxid som lagras i skog. Förslaget ska resultera i att utvecklingsländer aktivt verkar för att avverkningen av deras regnskogar minskar.

### **Teknologiutveckling, spridning och överföring**

Saudiarabien och OPEC välkomnar användandet av olika energiformer men det är dock uppenbart att fossil energi kommer att fortsätta tillfredsställa världens ökande energibehov de kommande årtiondena. Saudiarabien och OPEC tror att teknologi kan spela en betydande roll i att hjälpa världen att hitta lösningar på klimatfrågan men att denna teknologi måste fördelas rättvist av världens länder. Då fossila energilag är förväntade att spela en dominant roll som energiförsörjare

inom överskådlig framtid är det av största vikt att gynna utvecklingen och spridningen av renare teknologi för fossila bränslen. En sådan teknologi är koldioxidinfångning och förvaring, *Carbon Capture and Storage*, CCS. Det är en ny teknologi som skulle kunna bidra till omfattande minskning av koldioxidutsläpp till mitten av 2000-talet. Industrialiserade länder borde ta befälet och leda världen mot finansiering och genomförande av storskaliga CCS-demonstrationsprojekt. Det är också viktigt att göra denna teknologi till en *Clean Development Mechanism*, CDM, så snart som möjligt.

Saudiarabien och OPEC har intresserat följt den ökande rollen som CDM spelar och menar att den mekanismen måste reformeras för att överkomma sina begränsningar som till exempel ojämn regional och sektoral fördelning av projekt och finansieringsbarriärer. Det är framför allt Kina, Indien och Brasilien som kunnat attrahera CDM-projekt.

Saudiarabien vill att industriländerna bör ha finansiella åtaganden medan de anser att det strider mot Klimatkonventionens principer att kräva att utvecklingsländerna bidrar finansiellt.

Saudiarabien liknar teknologin CCS, *Carbon Capture and Storage*, med programmet REDD. Landet hävdar att REDD och CCS är jämförbara då de båda bidrar till minskad mängd växthusgaser i atmosfären men att det är viktigt att mekanismernas utövande inte är till skada för utvecklingsländerna.

### Allianser

Allierade är utan tvekan låginkomstländer samt medelinkomstländer som till exempel Kina och Indien.

### Rollprofil/karaktär

Som Saudiarabiens representant är du skicklig och påläst och har en generell inställning som baseras på omsorgen om den framtida oljemarknaden. Du betonar att man inte får gå för fort fram i klimatarbetet och du kan försöka fördröja förhandlingarna med hänvisning till juridiska processfrågor. Du försöker ligga nära de stora utvecklingsländernas krav på ordentliga satsningar i klimatfrågan hos industriländerna. Din position är inte helt förutsägbar. Ditt mest centrala krav är emellertid att man också måste hjälpa de oljeproducerande länderna med anpassning inte bara till klimatförändringen utan också till effekterna av åtgärder mot klimatförändringar. Du framför krav på kompensation för vikande oljemarknader. Sammanfattningsvis är Saudiarabien och OPEC besvärliga förhandlare men kapabla till oväntade kompromisser, särskilt om de inte känner stöd från övriga länder i G77-gruppen.

**Källa:** [www.opec.org](http://www.opec.org)

*Towards a new climate regime?* The key players gearing up for Copenhagen, Dr. Anna Korppoo et al, WORKINGPAPERS60, 1 December 2009, FINNISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS.

### Tips för fördjupning

Grundläggande kunskap om landet:

Landguiden, [www.landguiden.se](http://www.landguiden.se) och Globalis, [www.globalis.se](http://www.globalis.se)

Ländernas hemsidor (sök vidare på respektive land). <http://www.un.org/en/members>

Länders öppningstal i FN:s generalförsamling 2008. [www.un.org/ga/63/generaldebate](http://www.un.org/ga/63/generaldebate)



## Brasilien

### Några allmänna tips:

- Var påläst
- Ta gärna ett aliasnamn
- Var noga med klädsel och den diplomatiska etiketten
- Använd gärna humor – men alltid inom ramen för din roll
- Arbetsfördela inom delegationen så att ni blir effektiva och trivs med era roller

Brasilien är världens femte största land efter Ryssland, Kanada, Kina och USA. Landet har ett mycket varierat landskap med regnskog, fjäll och savannområden. Ett stort problem för landet är skövlingen av regnskogen. Gruvdrift, boskapskötsel och jordbruk är några av orsakerna till skövlingen av regnskog.

### Viktiga ståndpunkter

Brasilien ratificerade Kyotoprotokollet år 2002. Brasilien anser att en fördelning av länders ansvar för minskade utsläpp av växthusgaser ska ta hänsyn till två faktorer:

- *Det historiska ansvaret hos industriländerna*

De länder som i stor omfattning använt fossila bränslen sedan industrialismens vagna för att gynna sin ekonomiska utveckling är ansvariga för den nu rådande globala temperaturhöjningen.

- *Sårbarheten hos utvecklingsländer*

De länder som medverkat i liten skala till klimatförändringen och har mindre resurser för att anpassa sina samhällen till konsekvenserna av klimatförändringen bör ges mindre ansvar.

Dessa två faktorer styr Brasiliens tolkning av Klimatkonventionens princip om gemensamt men olika ansvar.

### Bakgrund

Brasilien tillsammans med andra utvecklingsländer kommer att påverkas negativt av den globala uppvärmningen. I den brasilianska regeringen finns en klimatgrupp med representanter från olika politikområden som har till uppgift att koordinera diskussioner i klimatfrågan för regeringen. Den offentliga klimatdebatten i landet är livlig. Brasilien betonar vikten av att frågor som klimatförändringen ska hanteras av globala institutioner som FN.

### Utsläppsminskningar

Brasilien anser att industriländerna måste minska sina utsläpp med 25-40 procent till år 2020 i förhållande till 1990 års nivå. I enlighet med Kyotoprotokollet är Brasilien inte tvingat till bindande åtaganden om utsläppsminskningar. Under år 2009 gav Brasilien ett löfte om att minska sina utsläpp med 36-38 procent till år 2020 med år 1990 som basår. Brasilien förespråkar bindande men olika åtaganden om utsläppsminskningar för alla väsentliga länder. Brasilien ställer hårda krav på att industriländer och Ryssland ska minska sina utsläpp. Landet är också oroat över att vissa länder som till exempel Japan inte verkar kunna uppfylla sina åtaganden samt att de största utsläppsländerna Indien, Kina och USA saknar bindande åtaganden.

Brasilien har utvecklat en nationell plan för att minska utsläppen av växthusgaser med en stor förlitan på förnyelsebar energi. Inom transportsektorn har landet lång erfarenhet av att använda sockerrör för att framställa etanol – vilket har visat sig vara världens mest lyckade biobränsleinitiativ. Idag är 80 procent av alla bilar som säljs i landet hybridbilar. Det är upp till konsumenten att vid bensinpumpen bestämma blandningen av bensin och etanol, allt från

1 procent till 100 procent etanol. Etanol har ersatt 40 procent av bensinanvändningen för personbilar och på så sätt bidragit till minskningen av utsläpp av växthusgaser i transportsektorn. Stor vikt läggs vid utbyggnad av kärnkraft och vid att bygga ut förnyelsebara energikällor som sol- och vindkraft. Brasilien har kritiserat EU:s förslag på tullfrihet för klimatsmart teknik för att det inte omfattar etanol från sockerrör. Brasilien driver frågan om att slopa handelshinder för etanol och andra förnybara drivmedel där de själva har stora intressen.

### **Avskogning**

Av Brasiliens totala utsläpp av växthusgaser kommer 75 procent från avskogningen i Amazonas. För landet är illegal avverkning i Amazonas ett stort problem. Stigande världsmarknadspriser på kött och soja har banat väg för fortsatt illegal avverkning. Under 2009 meddelade Brasiliens miljöminister att skogsskövlingen av Amazonas minskat med 46 procent det senaste året. Det är 21 år sedan landet började föra årlig statistik över skogsavverkningen. Landet har nu den lägsta avverkningstakten på 21 år. Brasiliens försök att komma tillrätta med avskogningen med hjälp av ett avancerat satellitövervakningssystem samt polisinsatser har börjat ge resultat. Men än återstår att se om den minskade avverkningstakten håller i sig eller är ett resultat av t ex finanskrisen.

År 2005 presenterade Costa Rica och Papa Nya Guinea ett förslag som fått namnet *Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation*, REDD. REDD innebär att länder ska få tillgodoräkna sig minskning av utsläpp genom att förhindra skogsavverkning och skogsförsämring. Det är ett sätt för länder med stora skogsområden att få tillgodogöra sig de enorma mängder koldioxid som lagras i skog. Förslaget ska resultera i att utvecklingsländer aktivt verkar för att avverkningen av deras regnskogar minskar. REDD är ett förslag som stöds av Brasilien. REDD beräknar att man med 15-20 miljarder euro skulle kunna minska den globala skogsavverkningen med 25 procent till år 2015. En åtgärd som skulle få stor betydelse både för minskade utsläpp av växthusgaser och bevarandet av den biologiska mångfalden.

### **Anpassning**

Den globala uppvärmningen förväntas förvandla delar av regnskogen till savann, leda till ökenbildning och till erosion vid skyfall. Forskare anser att klimatförändringen kan leda till mer intensiva torrperioder. Redan idag står bränder i Brasilien för en stor del av utsläppen av växthusgaser.

Brasilien hänvisar till Klimatkonventionen och menar att industriländerna är tvingade att bidra med stöd till anpassning i de mest sårbara länderna. Brasiliens mål är att uppbringa så mycket resurser som möjligt till Anpassningsfonden och fonden för *Least Developed Countries*, LDC. Brasilien stödjer det förslag som går ut på att 2 procent av pengarna inom *Clean Development Mechanism*, CDM, går till Anpassningsfonden. Brasilien är också intresserad av EU:s förslag som går ut på att en viss del av inkomsten för handeln med utsläppsrätter ska gå till Anpassningsfonden.

### **Teknologiutveckling, spridning och överföring**

Brasilien tog initiativet till att introducera idén om *Clean Development Mechanism*, CDM, som blev en del i Kyotoprotokollet. Den brasilianska regeringen är mycket positivt inställda till användningen av Kyotoprotokollets flexibla mekanismer som CDM. Landet är, efter Kina och Indien, världens tredje största mottagarland av CDM-projekt. Den brasilianska regeringen menar att CDM är ett viktigt led i en nödvändig tekniköverföring för att utvecklingsländer ska få ta del av ren teknologi till rimliga kostnader, vilket är en förutsättning för att utvecklingsländer ska kunna bidra till minskade utsläpp av växthusgaser.

Brasilien menar att Kyotoprotokollets flexibla mekanismer, som CDM, ska kunna användas för projekt som investerar i förnyelsebar energi och energieffektiviseringar men inte för koldioxidlagringsprojekt (*Carbon Capture and Storage, CCS*). Brasilien anser att förekomsten av starka patentskyddsregler hindrar tekniköverföring. Brasilien betonar vikten av internationellt forsknings- och utvecklingsamarbete på teknikområdet. Brasilien ser sig själv som potentiell ledare på en framtida världsmarknad för miljöteknik.

### Allianser

Brasilien ingår i G77, en allians med rötter i mitten av 1960-talet då den bildades som en plattform för att föra fram utvecklingsländernas ståndpunkter inom FN. Andra viktiga samarbeten är G8 och G5. G8 är en sammanslutning av världens största ekonomier och G5 är en sammanslutning av de fem största växande ekonomierna (Kina, Brasilien, Indien, Sydafrika och Mexiko).

### Rollprofil/karaktär

Du intar som delegat för Brasilien en av de mest tillmötesgående rollerna i klimatförhandlingarna. Du är resultatintriktad, iderik, kompromissvillig och deltar aktivt i de förberedande informella förhandlingarna. Du driver frågor om kolsänkor, avskogning och tekniksamarbete. Brasilien är i dagsläget sannolikt det utvecklingsland som är mest öppen för att ett framtida åtagande för att begränsa sina egna utsläpp.

**Källa:** Sveriges ambassad, Brasilien. *Brasiliansk klimatpolitik*.

[www.swedenabroad.com/SelectImageX/130224/Klimatpolitikbrasilien.pdf](http://www.swedenabroad.com/SelectImageX/130224/Klimatpolitikbrasilien.pdf)

Dagens Nyheter 2009-09-02 Skövlingen av Brasiliens regnskog minskar.

[www.dn.se/nyheter/varlden/skovlingen-av-brasiliens-regnskog-minskar-1.943929](http://www.dn.se/nyheter/varlden/skovlingen-av-brasiliens-regnskog-minskar-1.943929)

Dagens Nyheter 2009-10-30 Bakgrund: Detta är REDD

[www.dn.se/nyheter/klimatmotet/bakgrund-detta-ar-redd-1.985138](http://www.dn.se/nyheter/klimatmotet/bakgrund-detta-ar-redd-1.985138)

### Tips för fördjupning

Grundläggande kunskap om landet:

Landguiden, [www.landguiden.se](http://www.landguiden.se) och Globalis, [www.globalis.se](http://www.globalis.se)

Ländernas hemsidor (sök vidare på respektive land). <http://www.un.org/en/members>

Länders öppningstal i FN:s generalförsamling 2008. [www.un.org/ga/63/generaldebate](http://www.un.org/ga/63/generaldebate)

## EU

### Några allmänna tips:

- Var påläst
- Ta gärna ett aliasnamn
- Var noga med klädsel och den diplomatiska etiketten
- Använd gärna humor – men alltid inom ramen för din roll
- Arbetsfördela inom delegationen så att ni blir effektiva och trivs med era roller

EU är en mellan- och överstatlig organisation med 27 europeiska medlemsstater. Samarbetet gäller politiska, ekonomiska och sociala frågor. Medlemsstaterna har förhandlat fram gemensamma ståndpunkter i klimatfrågan och EU har i internationella klimatförhandlingar en röst. Länderna har nationella strategier.

### Bakgrund

Den Europeiska Unionen har en viktig roll att spela i de internationella förhandlingarna om att minska de globala utsläppen av växthusgaser.

EU anser att kraftfulla klimatmål och åtgärder är viktiga för att minska de egna utsläppen av växthusgaser men också för att vinna trovärdighet internationellt. I Kyotoprotokollet åtog sig EU:s dåvarande 15 medlemsländer att inom EU minska utsläppen med 8 procent till år 2010 jämfört med 1990 års nivå. EU:s åtagande har fördelats mellan medlemsländerna.

Unionen är på väg att klara sina utsläppsmål. Mellan år 1990 och 2005 har utsläppen inom EU minskat med 2 procent. Med beslutade och planerade åtgärder uppskattas utsläppen att minska med ytterligare 6 procent. Till exempel beräknas EU kunna räkna in en utsläppsminskning från kolsänkan skog motsvarande 1 procent. Beräkningar för perioden 2008-2012 pekar mot att EU totalt skall kunna redovisa utsläppsreduktioner på mer än 10 procent. Trots att EU har minskat sina utsläpp av växthusgaser står EU för ungefär 14 procent av de totala utsläppen av växthusgaser. Koldioxidutsläppen per capita är i genomsnitt i EU 6,3 ton koldioxid per person. Det kan jämföras med koldioxidutsläpp per capita globalt sett på 4,1 ton koldioxid per person.

Cirka 80 procent av EU:s energiförbrukning kommer från fossila bränslen. Genom att minska förbrukningen av fossila bränslen går det att trygga EU:s energiförsörjning och samtidigt begränsa klimatförändringen. Därtill kommer att EU:s egna fossila bränsleresurser förbrukas i en snabbare takt än den globala förbrukningen. EU blir alltmer importberoende och därmed också alltmer sårbart för leverans- och prischocker.

### Utsläppsminskningar

EU:s stats- och regeringschefer har gemensamt beslutat att begränsa klimatets förändring till högst två graders temperaturökning över förindustriell nivå. Europeiska rådet enades i mars 2007 om att åta sig en utsläppsminskning med 20 procent till år 2020 jämfört med 1990 års nivå. Om fler industriländer, inklusive USA, ansluter sig till ett nytt globalt klimatavtal för 2020 har Europeiska rådet beslutat sig för att minska utsläppen med 30 procent, förutsatt att fler industriländer åtar sig jämförbara utsläppsminskningar.

Europeiska rådet och EU-parlamentet beslutade i december 2008 om vilka åtgärder som krävs för att nå uppsatta klimatmål. Förutom målet med att minska utsläppen med 20 procent till år 2020 (30 procent inom ramen för en global klimatöverenskommelse) har beslut också tagits om att:

- 20 procent av EU:s slutliga energianvändning ska komma från förnyelsebara källor år 2020. I målen ingår också att andelen biodrivmedel samma år ska vara 10 procent.
- Energianvändningen ska effektiviseras med 20 procent till år 2020.

EU har fört fram idén att utvecklingsländer som grupp till år 2020 ska begränsa sina utsläpp av växthusgaser men erkänner också vissa utvecklingsländers behov till utveckling, vilket kan innebära ökade utsläpp av växthusgaser under en period. EU anser att utvecklingsländer som Kina och Indien måste börja begränsa sina utsläpp av växthusgaser.

EU:s kritiker menar att den ökande energiförbrukningen är en riskfaktor för att EU inte ska uppfylla sitt internationella klimatåtagande. Utan energieffektiviseringar och ökad andel förnybara energikällor i energiförsörjningen kommer Europa ha svårt att nå klimatmålen. Även utvecklingen inom transportsektorn anses bekymmersam. Utsläppen från transporter inom EU ökade med 26 procent mellan 1990 och 2005 (medlemsländer från 2004 är inte inräknade).

EU:s system för handel med utsläppsrätter är världens första större handelssystem för växthusgaser. Handelssystemet inleddes i januari 2005 och omfattar cirka 12 000 anläggningar inom industri- och energiproduktion i EU. Totalt omfattas drygt 40 procent av unionens utsläpp av växthusgaser. EU:s handel med utsläppsrätter regleras genom ett särskilt direktiv och omfattar alla EU:s medlemsländer. Inom EU pågår ett intensivt arbete för att utveckla handelssystemet. Flyget inkluderas år 2012, däremot finns för närvarande inga förslag om att inkludera sjö- och vägtransporter. De utsläpp av koldioxid som anläggningar i handelssystemet ska få släppa ut år 2020 ska bestämmas centralt istället för som i dag av medlemsländerna. Utsläppsrätterna till berörda företag ska i större utsträckning auktioneras ut och från att tidigare bara ha omfattat koldioxid ska nu också växthusgaserna lustgas och perfluorkolväten från vissa verksamheter in i systemet.

### **Anpassning**

De utvecklingsansträngningar som görs riskerar att regna, torka eller blåsa bort. I förlängningen kan miljö- och klimatrelaterade problem öka ofrivilliga och svårhanterliga migrationsströmmar, bidra till politisk instabilitet, konflikter och svåra hälsoproblem. Kopplingen mellan klimat och utveckling är tydlig.

EU anser att finansiering av anpassning har hög prioritet. EU anser att de mest sårbara länderna ska prioriteras: *Least Developed Countries* och *Small Island Developing States* (medlemmar i AOSIS och FN). EU har tillsammans med de andra industriländerna åtagit sig att bidra med omedelbar finansiering, 30 miljarder dollar fram till 2012. Det finns också ett långsiktigare åtagande om finansiering som 2020 uppgår till 100 miljarder dollar per år.

### **Teknologiutveckling, spridning och överföring**

Enligt EU:s sjunde ramprogram för forskning och teknisk utveckling för år 2007-2013 tilldelas forskning om energiteknik för låga eller inga koldioxidutsläpp betydande medel. Energiforskning och främjandet av energibesparande åtgärder finansieras också av EU:s program för konkurrenskraft och innovation. En stor del av finansieringen går till projekt som direkt eller indirekt riktar in sig på klimatförändringen. Projekten rör bland annat utveckling av vätgas- och bränslecellteknik som kommer att behövas alltmer när vi minskar förbrukningen av fossila

bränslen, använder metoder för att avskilja och lagra koldioxid, energieffektiviserar, utvecklar rena och effektiva transporter och använder miljövänliga material. Utsläpp av växthusgaser kommer i stor utsträckning från produktion och användning av energi. Energipolitiken är därför viktig för att nå klimatmålen. För EU som har haft en gemensam politisk ram för energifrågor i många år är ett gemensamt agerande inom energiområdet inget nytt.

### **Finansiering**

EU värnar om unionens ekonomiska tillväxt men anser att kostnader för åtgärder mot klimatförändringen kommer att vara begränsade och lägre om världen agerar nu, jämfört med kostnaderna för de skador som skulle uppstå om världen inte agerar i tid. Om industriländerna enas om att minska sina utsläpp med 30 procent till 2020 skulle den årliga ekonomiska tillväxten minska med mindre än 0,2 procent. Det är en ringa kostnad jämfört med de potentiella långsiktiga kostnaderna för klimatförändringen. Dessutom finns andra vinster av ett snabbt agerande såsom minskade luftföroreningar, tryggad energiförsörjning till förutsägbara priser och en ökad konkurrensförmåga till följd av innovation. I praktiken kan kostnaderna för utsläppsminskningar mer än vägas upp av dessa vinster.

### **Allianser**

EU finner allierade i alla aktörer som har långsiktiga målsättningar om utsläppsminskningar och konstruktiva förslag till klimatavtal.

### **Rollprofil/karaktär**

Som delegat från EU representerar du den Europeiska Unionens gemensamma klimatpolitik. Du är klimatförhandlingarnas stora diplomat med målsättningen att få till stånd ett ambitiöst klimatavtal där så många stater som möjligt binder sig till utsläppsminskningar. Du har förståelse för att industriländerna historiskt sett står för mycket av utsläppen av växthusgaser men anser samtidigt att ett klimatavtal utan till exempel Indien och Kina är verkningslöst.

### **Källa:**

[www.naturvardsverket.se/sv/Klimat-i-forandring/Klimatpolitiken/Klimatpolitik-i-EU/](http://www.naturvardsverket.se/sv/Klimat-i-forandring/Klimatpolitiken/Klimatpolitik-i-EU/)

[www.naturvardsverket.se/sv/Klimat-i-forandring/Klimatpolitiken/Klimatpolitik-i-EU/EUs-klimat--och-energipaket](http://www.naturvardsverket.se/sv/Klimat-i-forandring/Klimatpolitiken/Klimatpolitik-i-EU/EUs-klimat--och-energipaket)

### **Tips för fördjupning**

Grundläggande kunskap om landet:

Landguiden, [www.landguiden.se](http://www.landguiden.se) och Globalis, [www.globalis.se](http://www.globalis.se)

Ländernas hemsidor (sök vidare på respektive land). <http://www.un.org/en/members>

Länders öppningstal i FN:s generalförsamling 2008. [www.un.org/ga/63/generaldebate](http://www.un.org/ga/63/generaldebate)

## Uganda

### Några allmänna tips:

- Var påläst
- Ta gärna ett aliasnamn
- Var noga med klädsel och den diplomatiska etiketten
- Använd gärna humor – men alltid inom ramen för din roll
- Arbetsfördela inom delegationen så att ni blir effektiva och trivs med era roller

Uganda har en befolkning på 28,9 miljoner. Landet är försett med stora naturresurser såsom bördig mark och mineraler, och har egentligen goda förutsättningar för utveckling. Idag lever cirka 30 procent av befolkningen i extrem fattigdom. Fattigdomen begränsar människors liv och valmöjligheter. Bristen på bland annat hälsovård och utbildning hämmar utvecklingen i landet. Uganda tillhör gruppen *Least Developed Countries* (LDC) och *Afrikanska gruppen*.

### Bakgrund

Forskning från IPCC visar att fattiga länder som Uganda kommer att drabbas oproportionerligt hårt trots landets mycket begränsade bidrag till klimatförändringen. Det finns olika anledningar till att ett utvecklingsland som Uganda är extra sårbart för klimatförändringens effekter. Landet har svag institutionell kapacitet, bristande kunskaper i katastrofhantering, brist på utrustning för katastrofhantering, begränsade ekonomiska resurser och en ekonomi som till stor del är beroende av naturresurser. Många människor tvingas utnyttja naturresurserna på ett sätt som skadar miljön, till exempel avverka skog för att få mer jordbruksmark eller ved till värme och matlagning. Skogsavverkningen leder i sin tur till erosion och minskade skogsarealer som binder koldioxid.

I Ugandas vision för år 2025 betonas vikten av en produktiv och moderniserad jordbrukssektor och en vitt utbredd teknologisk, innovativ och tävlingsinriktad industri. Landet vill satsa på informationsteknologi och ökad forskningskapacitet. Fattigdomen i Uganda är dock en faktor som gör det svårt att förverkliga visionen.

Energisektorn i Uganda är främst beroende av biobränsle, som till exempel ved, som står för upp till 93 procent av landets totala energibehov. Den höga efterfrågan på ved har lett till avskogning och jorderosion. Andra energikällor är olja, som står för 5 procent av landets energiförbrukning, och vattenkraft, som utgör 1,5 procent. Uganda satsar på förnyelsebara energikällor som vattenkraft, sol och restprodukter från jordbruksproduktion. Inom transportsektorn sker den största förbrukningen av fossila bränslen. De fossila bränslen som konsumeras i Uganda är importerade. Bilparken domineras av privata motorfordon och minibussar. Över 60 procent av landets motorfordon finns i huvudstaden Kampala. Det finns uppskattningsvis cirka 200 000 fordon i landet med en beräknad genomsnittlig tillväxt på 10 000 fordon per år. Lufttransporter spelar en viktig roll i Ugandas ekonomiska utveckling.

### Utsläppsminskningar

Uganda har i jämförelse med andra länder mycket låga utsläpp av växthusgaser från fossila bränslen. För att minska utsläppen planerar Uganda åtgärder för att förbättra utfodringen av boskap för att minska utsläppen av metangas, förhindra savann- och skräpbränning och för effektiv användning av djurspillning (till exempel för produktion av bränsle). Uganda ska dessutom främja ekologiskt jordbruk och minimera användandet av konstgödsel samt öka medvetenheten om klimatförändringen.



Uganda har arbetat med att minska sina utsläpp av växthusgaser från fossila bränslen genom att förändra sin bränslemix för fordon. Ett förslag är att Uganda ska producera etanol från sockerrör och att bensen ska ha en 15 procentig inblandning av etanol senast år 2020 (etanol blandad med bensen upp till 20 procent kräver inte någon motorförändring). För närvarande är dock den beräknade kostnaden för etanolproduktion i Uganda fortfarande långt över den för motsvarande mängd bensen. Uganda har fortfarande underutvecklade vattenkraftkällor, främst längst Nilen. Studier har föreslagit att landet ska satsa på ett elektricitetsprogram som ökar täckningsgraden för elektricitet i landet från 1 procent idag till 10 procent år 2012. Landet planerar också att satsa på solenergi.

EU har fört fram idén att utvecklingsländer som grupp till år 2020 ska begränsa sina utsläpp av växthusgaser men erkänner också vissa utvecklingsländers behov till utveckling, vilket kan innebära ökade utsläpp av växthusgaser under en period.

### **Avskogning**

År 2005 presenterade Costa Rica och Papua Nya Guinea ett förslag som fått namnet *Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation*, REDD. REDD innebär att länder ska få tillgodoräkna sig minskning av utsläpp genom att förhindra skogsavverkning och skogsförsämring. Det är ett sätt för länder med stora skogsområden att få tillgodogöra sig de enorma mängder koldioxid som lagras i skog. Förslaget ska resultera i att utvecklingsländer aktivt verkar för att avverkningen av deras regnskogar minskar. REDD är ett förslag som stöds av Uganda. REDD beräknar att man med 15-20 miljarder euro skulle kunna minska den globala skogsavverkningen med 25 procent till år 2015. En åtgärd som skulle få stor betydelse både för minskade utsläpp av växthusgaser och bevarandet av den biologiska mångfalden. Uganda har infört en handlingsplan där målet är att öka skogstäcket och säkra en hållbar förvaltning av skogen.

### **Anpassning**

Ugandas potential att utveckla jordbruk, turism och vattenkraft hotas av den rådande fattigdomen, som förstärks av klimatförändringen. Den ugandiska vegetationen består huvudsakligen av savann, stäpp och tropiska skogar. Ugandas biologiska mångfald är känslig särskilt för långvarig torka och översvämningar. De senaste årtiondena har Uganda sett en ökning av frekvensen och intensiteten av extrema väderförhållanden som fått allvarliga socioekonomiska konsekvenser. Uganda riskerar att drabbas av torka, översvämningar och värmeböljor. Kraftigt regn kan bland annat orsaka jorderosion och skador i infrastrukturen. Klimatförändringens negativa effekter påverkar i sin tur en rad olika områden såsom politisk stabilitet, människors hälsa (till exempel utbrott av sjukdomar så som malaria, denguefeber, kolera och dysenteri), livsmedelsförsörjning och tillgång till rent vatten.

Uganda har ett stort behov av klimatanpassning men saknar den tekniska och finansiella kapacitet som krävs. Landet är beroende av tekniskt och finansiellt stöd i sitt anpassningsarbete.

### **Teknologiutveckling, spridning och överföring**

Beträffande tekniköverföring så betonar Uganda liksom andra länder i *Least Developed Countries*, LDC, och Afrikanska gruppen vikten av tillgång till billig teknik för anpassning till klimatförändringen. Landet är mycket intresserat av teknik för förnybar energi och energi-effektivisering vilket också kan bidra till landets klimatanpassning. Uganda välkomnar att UNFCCC ska inrätta ett ramverk för hur tekniska lösningar ska kunna överföras från industriländer till utvecklingsländer. Dock finns fortfarande stora motsättningar om hur ramverket och patenträtter ska fungera. Teknik för att minska utsläppen av växthusgaser är idag inte viktigt för Uganda.



### Finansiering

Uganda visar att man förstår industriländernas fokusering på marknadslösningar och behovet av privata investeringar men misstror samtidigt marknaden eftersom den agerar där marknadsförutsättningarna är bäst. Uganda är i behov av ekonomiskt stöd för klimatrelaterat arbete. Uganda välkomnar de 30 miljarder dollar i klimatbistånd som industriländerna bidrar med under perioden 2010-2012 men menar att det är en alltför blygsam summa. Huvuddelen av bidraget har Japan, EU och USA lovat stå för och en del tas från redan anslagna biståndspengar. Från 2013 ska klimatbiståndet successivt trappas upp så att det 2020 uppgår till 100 miljarder dollar årligen. Många obesvarade frågor återstår kring hur det finansiella systemet för klimatbistånd ska organiseras.

### Allianser

Uganda ingår i G77, LDC-gruppen och Afrikanska gruppen. Gemensamt för LDC och Afrikanska gruppen är att de i hög grad fokuserar på anpassning, detta eftersom länderna och känsliga för klimatförändring.

### Rollprofil/karaktär

Delegaterna från Uganda är inte redo att binda sig för åtaganden om utsläppsminskningar. Däremot är de mycket villiga att förhandla om klimatsmarta lösningar som kan hjälpa landet att ställa om till mer moderna energislag som också kan bidra till en social och ekonomisk utveckling. Du som delegat har en ivrig inställning till forsknings- och utvecklingsarbeten men en motsträvighet till att diskutera åtaganden om utsläppsminskningar.

### Källa:

[unfccc.int/resource/docs/natc/uganc1.pdf](http://unfccc.int/resource/docs/natc/uganc1.pdf)

Dagens Nyheter 2009-10-30 Bakgrund: Detta är REDD

[www.dn.se/nyheter/klimatmotet/bakgrund-detta-ar-redd-1.985138](http://www.dn.se/nyheter/klimatmotet/bakgrund-detta-ar-redd-1.985138)

Dagens Nyheter 2009-09-02 Skövlingen av Brasiliens regnskog minskar.

[www.dn.se/nyheter/varlden/skovlingen-av-brasiliens-regnskog-minskar-1.943929](http://www.dn.se/nyheter/varlden/skovlingen-av-brasiliens-regnskog-minskar-1.943929)

### Tips för fördjupning

Grundläggande kunskap om landet:

Landguiden, [www.landguiden.se](http://www.landguiden.se) och Globalis, [www.globalis.se](http://www.globalis.se)

Ländernas hemsidor (sök vidare på respektive land). <http://www.un.org/en/members>

Länders öppningstal i FN:s generalförsamling 2008. [www.un.org/ga/63/generaldebate](http://www.un.org/ga/63/generaldebate)

## Samoa/AOSIS

### Några allmänna tips:

- Var påläst
- Ta gärna ett aliasnamn
- Var noga med klädsel och den diplomatiska etiketten
- Använd gärna humor – men alltid inom ramen för din roll
- Arbetsfördela inom delegationen så att ni blir effektiva och trivs med era roller

Samoa består av två större öar och antalet invånare är ungefär 200 000. Samoa är medlem i *The Alliance of Small Island States*, AOSIS, som är en sammanslutning av små länder som tillsammans arbetar för att göra sin röst hörd i klimatförhandlingarna.

### Viktiga ståndpunkter

Samoa och AOSIS betonar att klimatförändringen är ett globalt gränsöverskridande problem och förespråkar en ny klimatöverenskommelse där alla länder medverkar till utsläppsminskningar. Deltagande av alla länder är livsviktigt för att tillförsäkra en tillräcklig global respons.

Det är hög tid för ALLA länder att starta en ny dialog med ett mer omfattande försök till att bekämpa klimatförändringen och mot en ny överenskommelse med en bredare ansats till att minska utsläppen av växthusgaser.

### Bakgrund

*The Alliance of Small Island States*, AOSIS, är ett förbund av små öar och lågt liggande kustnära länder som delar liknande utmaningar och bekymmer vad gäller den omgivande miljön. Länderna är mycket utsatta för de negativa effekterna av klimatförändringen. AOSIS funktion är främst att bedriva lobbying för ett bättre klimat och att vara en förhandlingsröst för små öriken. AOSIS har 43 medlemsländer från alla världens oceaner och regioner: Afrika, Karibien, Indiska Oceanen, Medelhavet, Stilla havet och Kinesiska havet. Av dessa 43 medlemsländer är elva länder så kallade *Least Developed Countries*, LDC. De länder som är medlemmar i både AOSIS och FN kallas för SIDS, *Small Island Developing States*. Frågor som länderna i AOSIS har gemensamt förutom de negativa effekterna av klimatförändringen är att de kämpar med att upprätthålla de kustnära zonerna, sötvattenförsörjning och avfallshantering.

### Utsläppsminskningar

AOSIS och Samoa välkomnar varmt alla steg i riktning mot att mildra klimatförändringens effekter såsom en höjning av havsnivån och extrema väderförhållanden. Medlemmar i AOSIS har spelat en betydande roll i förhandlingarna som lett till ett antagande av Kyotoprotokollet i Kyoto, Japan 1997. Det var faktiskt AOSIS som ursprungligen föreslog idén till ett protokoll 1994. AOSIS insåg under tidigt 1990-tal att *United Nations Framework Convention on Climate Change*, UNFCCC, inte skapade tillräckligt med initiativ som uppmuntrade länder att i någon betydande grad minska sina utsläpp av växthusgaser. De ansåg dessutom att lagligt bindande åtaganden behövdes. Medan många industrialiserade länder har tagit steg mot att minska sina utsläpp av växthusgaser menar AOSIS och Samoa att alla länder bör bidra till minskade utsläpp av växthusgaser. Detta måste göras på ett rättvist och solidariskt vis.

AOSIS anser att bindande åtaganden för industriländerna som historiskt sett står för de största utsläppen av växthusgaser är nödvändiga. De anser att det eventuellt kan bli nödvändigt för stora utvecklingsländer som Kina, Indien och Brasilien att inom de närmsta 10-20 åren anta bindande åtaganden om utsläppsminskningar. Länder inom AOSIS och de så kallade *Least Developed Countries*, LDC, ska inte behöva anta bindande åtaganden inom överskådlig tid på grund av ländernas historiskt sett låga utsläpp och deras rätt till utveckling.

### **Anpassning**

Ansträngningar för att anpassa samhällen till klimatförändringen måste gå hand i hand med ansträngningar för att mildra klimatförändringen. Små öriken lider redan av de negativa effekterna av klimatförändringen. En höjd havsnivå tillsammans med förödande orkaner och cykloner i Karibien och Stilla havet visar de ökande effekterna av klimatförändringen och hotar att rasera hela ekonomin för de små och idag redan problemtyngda örikena. AOSIS anser att Samoa och medlemsländerna behöver internationellt stöd för att kunna klimatanpassa sina sårbara samhällen. AOSIS och Samoa ber etablissemangen om hjälp för att skapa en ny försäkringsstruktur som kan bära kostnaderna vid återuppbyggnaden av samhällen som utsätts för extrema väderförhållanden och andra klimatrelaterade effekter.

AOSIS och Samoa välkomnar de 30 miljarder dollar i klimatbistånd som industriländerna bidrar med under perioden 2010-2012 men menar att det är en alltför blygsam summa. Huvuddelen av bidraget har Japan, EU och USA lovat stå för och en del tas från redan anslagna biståndspengar. Från 2013 ska klimatbiståndet successivt trappas upp så att det 2020 uppgår till 100 miljarder dollar årligen. Många obesvarade frågor återstår kring hur det finansiella systemet för klimatbistånd ska organiseras. AOSIS och Samoa vill också förebygga och förbereda samhället för kommande klimathot. En sådan fond ska innefatta:

- Finansiering för att skydda färskvattenreserver som är en mycket värdefull resurs på små öar.
- Finansiering för att anpassa samhället genom nya jordbruksformer.
- Nya byggnadstraditioner och skyddande av kustnära zoner.

### **Teknologiutveckling, spridning och överföring**

Kyotoprotokollet ger, med hjälp av så kallade flexibla mekanismer, industriländerna möjlighet att uppfylla en del av sina klimatåtaganden i andra länder istället för på hemmaplan. Eftersom effekten på klimatet blir densamma oavsett var på jorden utsläppen minskar, kan länderna använda sig av flexibla mekanismer som ett komplement till att minska de inhemska utsläppen. Tanken med flexibla mekanismer är att insatserna för att minska utsläppen ska kunna utföras där det är billigast. Möjligheterna att investera i utsläppsbegränsningar i utvecklingsländerna ska också stödja en hållbar utveckling i dessa länder. Det är framför allt Kina, Indien och Brasilien som har kunnat attrahera investeringar i projekt på det sättet.

*Clean Development Mechanism*, CDM, är en flexibel mekanism som innebär att aktörer i länder med utsläppsåtagande enligt Kyotoprotokollet kan genomföra utsläppsminskande åtgärder i andra länder (i allmänhet utvecklingsländer) som är anslutna till Kyotoprotokollet men som inte har några bindande åtaganden.

Samoa och AOSIS anser att CDM är ett litet men viktigt steg för att skapa en marknad som i sin tur föder nyttiga finansiella initiativ för utveckling och användning av förnyelsebar energi och energieffektiva teknologier. Samoa och AOSIS stödjer G77:s förslag om inrättande av en multilateral klimatteknikfond. De betonar vikten av att snabba på tekniköverföringen av förnybar energiteknik, samt att alla länder måste underlätta för internationell handel med förnybar energiteknik.

### **Allianser**

Samoa och AOSIS stödjer alla länder som ratificerat Kyotoprotokollet och som redan förbundit sig till utsläppsminskningar. AOSIS samarbetar gärna med länder och organisationer som prioriterar miljön samt visar stor hänsyn till länders sårbarhet och olika utvecklingsgrad.

### **Rollprofil/karaktär**

Som delegat för ö-riket Samoa representerar du också sammanslutningen AOSIS. Då Samoa och AOSIS andra deltagande nationer hotas av klimatförändringens konsekvenser i form av stigande havsnivåer, torka och sötvattenbrist är din förhandlingsteknik vädjande och känslomässig.

**Källa:** [www.sidsnet.org/aosis](http://www.sidsnet.org/aosis)

### **Tips för fördjupning**

Grundläggande kunskap om landet:

Landguiden, [www.landguiden.se](http://www.landguiden.se) och Globalis, [www.globalis.se](http://www.globalis.se)

Ländernas hemsidor (sök vidare på respektive land). <http://www.un.org/en/members>

Länders öppningstal i FN:s generalförsamling 2008. [www.un.org/ga/63/generaldebate](http://www.un.org/ga/63/generaldebate)

## Ryssland

### Några allmänna tips:

- Var påläst
- Ta gärna ett aliasnamn
- Var noga med klädsel och den diplomatiska etiketten
- Använd gärna humor – men alltid inom ramen för din roll
- Arbetsfördela inom delegationen så att ni blir effektiva och trivs med era roller

Ryssland är till ytan världens största land och har 142 miljoner invånare. Ryssland är en stor exportör av naturgas och olja.

### Viktiga ståndpunkter

Ryssland erkänner att klimatfrågan endast kan lösas med hjälp av globala ansträngningar och särskilt genom medverkan från alla stora ekonomier. Ryssland vill att Klimatkonventionens princip om gemensamt men olika ansvar konsekvent ska följas. Ryssland anser att en kollektiv målsättning med utsläppsminskningar på 25-40 procent till år 2020 i förhållande till 1990 års nivå är orimlig för både industriländer och utvecklingsländer. Ett globalt klimatavtal för perioden efter 2012 är enligt Ryssland endast möjligt om nedanstående villkor är uppfyllda:

- Åtaganden om utsläppsminskningar bör inte vara straffbara eller påtvingade
- Aktörerna behöver stöd för att kunna fullfölja sina åtaganden
- Det ska vara möjligt att i efterhand justera åtagandena

Som en förutsättning för att Ryssland ska delta i ett nytt klimatavtal, efter Kyotoavtalet förväntar sig Ryssland att alla stora utsläppsländer, inklusive USA, också deltar.

### Bakgrund

Ryssland har en tradition av att agera utifrån sin egen agenda och har haft liten tilltro till globala institutioner som till exempel FN, och dess kapacitet att anta globala utmaningar. Ryssland är dock villig att delta i klimatförhandlingar i FN:s regi. Landets beslut att ratificera Kyotoprotokollet fick protokollet att träda i kraft i februari 2005. Hittills har Rysslands deltagande i internationella klimatförhandlingarna främst styrts av möjligheten att få ekonomiska och politiska fördelar och mindre av en faktisk ambition att minska utsläppen av växthusgaser.

### Utsläppsminskningar

Ryssland har enligt Kyotoprotokollet bindande åtaganden att minska utsläppen av växthusgaser, men de är så "generösa" att landet inte har några problem att klara åtagandena. Ryssland anser att de framtida långsiktiga klimatmålen måste vara ambitiösa. Ryssland menar att industriländerna inte enbart ska få använda flexibla mekanismer för att minska sina utsläpp utan att de också drastiskt ska minska sina utsläpp på hemmaplan.

Eftersom Ryssland, pga av låg ekonomisk tillväxt, inte har släppt ut den kvot växthusgaser som landet tillåts i enlighet med Kyotoprotokollet vill Ryssland att överskottet överförs till ett framtida klimatavtal. Det är för Ryssland dessutom viktigt att säkra ett utrymme för ökande utsläpp av växthusgaser för landets framtida ekonomiska tillväxt. Det är osannolikt att en utsläppsgräns under business-as-usual scenario accepteras av Moskva.

Ryssland anser att ett nytt klimatpolitiskt system bör införas för att konkretisera principen om gemensamt men olika ansvar. Fördelningen av länders ansvar för minskade utsläpp av växthusgaser ska ta hänsyn till nationella omständigheter och faktiska möjligheter som BNP per capita och andra kriterier som beskriver sociala och ekonomiska olikheter mellan länder. FN-organ och Världsbanken bör vara involverade i utvecklandet av sådana kriterier. I det arbetet bör särskild hänsyn tas till länder som Ryssland och Saudiarabien som är starkt beroende av inkomster från produktion, förädling, export och/eller konsumtion av fossila bränslen och som har svårigheter att ställa om till förnyelsebar energi.

Ryssland står för 17,4 procent av de globala utsläppen av växthusgaser och är en stor exportör av fossila bränslen. År 2006 låg Rysslands ekonomiska tillväxt på 6,7 procent och utsläppen av växthusgaser ökade med 2,6 procent. Den ekonomiska tillväxten har understötts av de höga inkomsterna Ryssland fått från sin oljeexport. Före detta president Putin satte år 2000 upp målet att dubbla landets BNP till år 2010. Det målet kan stå i konflikt med åtgärder för att minska utsläpp av fossila bränslen.

Konsumtionen av elektricitet ökar stadigt som en effekt av att levnadsstandarden ökar i landet. Eftersom energialstring redan sker efter full kapacitet har den ökande efterfrågan av elektricitet lett till att gamla ineffektiva elektricitetsgeneratorer som stängdes ner i början av 1990-talet tagits i bruk igen. Dessa generatorer drivs av kol. Kol förväntas i jämförelse med gas och olja ligga lägre i pris. Den ryska regeringen förespråkar en storskalig övergång för inhemsk användning från gas till kol i syfte att kunna maximera exporten av gas. För att rättfärdiga beslutet om en återgång till kolanvändning anser ryska experter att landet ska tillåtas öka sina utsläpp efter 2012 för att ha möjlighet att utvecklas ekonomisk och socialt.

Hemmaopinionen angående klimatfrågan kan tolkas som negativ då 45 procent inte vill spendera landets tillgångar på att minska utsläppen av växthusgaser medan 28 procent tycker att begränsade tillgångar ska användas för att mildra den globala uppvärmningen.

### **Avskogning**

*“Are we ready to support Denmark’s efforts in the post-Kyoto period? We are ready to do this. But there are two conditions: all countries must sign it. And Russia will insist that capacity of its forests for absorbing carbon dioxide must be taken into account.”*

Prime Minister Vladimir Putin (November 2, 2009).

Avskogning är för Ryssland en av de stora hjärtefrågorna i förhandlingarna om ett framtida klimatavtal. De ryska skogsreserverna måste erkännas som fullvärdig kolsänka. Kyotoprotokollets erkännande av skog som kolsänka anses av Ryssland som otillräckligt.

### **Anpassning**

Klimatförändringen anses inte vara ett akut problem i Ryssland. Många ryska forskare och forskare inom IPCC anser att Ryssland med sitt kalla klimat är ett land som faktiskt kan gynnas av en ökad medeltemperatur. Positiva konsekvenser vid en temperaturhöjning upp till 2 eller 3° C kan vara större jordbruksavkastning, lägre dödlighet i vinterrelaterade sjukdomar, lägre uppvärmningskostnader och ett potentiellt uppsving för turism.

Bland de negativa konsekvenserna av en högre medeltemperatur är en betydande ökning av skador på byggnader och vägar i de delar av Ryssland som idag är byggda på permafrost samt en minskad biologisk mångfald. En ytterligare negativ konsekvens är fler och längre torrperioder vilket för med sig minskade skördar som kan leda till regionala motsättningar i ett redan splittrat land. Effekterna av klimatförändringen på Rysslands ekosystem är bland annat att tundran gradvis minskar. Skogstätet kommer att vandra norrut och förflytta tundran mot den arktiska kusten.

### **Teknologiutveckling, spridning och överföring**

Att projekt inom flexibla mekanismer såsom *Clean Development Mechanism*, CDM, och *Joint Implementation*, JI, främst gått till utvecklingsländer har av Ryssland setts som orättvist. Ryssland anser sig också behöva tekniskt stöd och investeringar.

### **Allianser**

Ryssland ingår tillsammans med bland andra Ukraina, Japan, Nya Zeeland, Australien, Kanada, Norge, Island och USA i den så kallade Paraplygruppen. De har vissa gemensamma ståndpunkter men agerar ändå i enlighet med den egna nationens målsättning. Ryssland kan alltså inte räkna med automatiskt stöd ifrån Paraplygruppen.

### **Rollprofil/karaktär**

Som rysk delegat har du en relativt avslappnad inställning till klimatförhandlingarna. Du vet att ditt land inte bara kommer att missgynnas utan också gynnas av den temperaturhöjning som följer utsläppen av växthusgaser. Dessutom är Ryssland en stor exportör av fossila bränslen. Du följer klimatförhandlingarna men vill helst inte binda landet till några framtida krävande åtaganden om utsläppsminskningar.

### **Källa:**

*Climate Change Russia Country Paper* by Renat Perelet, Serguey Pegov, Mikhail Yulkin, Human Development Report Office OCCASIONAL PAPER, 0712.

Russia and the post-2012 climate regime: *Foreign rather than environmental policy*, Dr. Anna Korppoo, BRIEFINGPAPER23, 24 November 2008, FINNISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS.

*Towards a new climate regime? The key players gearing up for Copenhagen*, Dr. Anna Korppoo et al, WORKINGPAPERS60, 1 December 2009, FINNISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS.

### **Tips för fördjupning**

Grundläggande kunskap om landet:

Landguiden, [www.landguiden.se](http://www.landguiden.se) och Globalis, [www.globalis.se](http://www.globalis.se)

Ländernas hemsidor (sök vidare på respektive land). <http://www.un.org/en/members>

Länders öppningstal i FN:s generalförsamling 2008. [www.un.org/ga/63/generaldebate](http://www.un.org/ga/63/generaldebate)

# CLIMATE JUSTICE NOW

## Några allmänna tips:

- Var påläst
- Ta gärna ett aliasnamn
- Var noga med klädsel och den diplomatiska etiketten
- Använd gärna humor – men alltid inom ramen för din roll
- Arbetsfördela inom delegationen så att ni blir effektiva och trivs med era roller

*Climate Justice Now* är ett löst sammansatt nätverk med organisationer och rörelser från hela världen. Nätverket domineras av organisationer baserade i utvecklingsländer. *Climate Justice Now* kämpar för jämställdhet och social och ekologisk rättvisa.

## Bakgrund

Klimatförändringen är ett faktum och har redan idag negativ inverkan på människors liv, särskilt på kvinnors, ursprungsbefolkningars, småbönders och marginaliserade och fattiga människors liv. *Climate Justice Now* menar att klimatförändringen kräver handling på global nivå och att det är industriländerna som har det historiska ansvaret för huvuddelen av utsläppen av växthusgaser de senaste 250 åren. Billig energi i form av olja, kol och gas har varit kraften bakom industriländernas industrialisering och ekonomiska tillväxt. Fattiga människor har fått ta konsekvenserna av industriländernas själviska handlande. Utvinning av fossila bränslen, transporter och produktion, som är motorn bakom deras ekonomiska tillväxt, har orsakat stora utsläpp av växthusgaser som har lett till ett varmare klimat som i sin tur för med sig en rad negativa effekter. Effekter som till exempel brist på mat och risk för att hela önationer, som exempelvis Maldiverna och Samoa, utplånas är nu ett faktum.

USA, Kanada och Australien släppte 2005 ut omkring 20 ton koldioxid per person och år, Kina 4 ton (vilket också är genomsnittet för hela världen), Indien mindre än två ton och många andra utvecklingsländer långt under ett ton per person. En svensk släpper i genomsnitt ut 5,6 ton per person och år.

*Climate Justice Now* menar att mänskliga värden och solidaritet måste prioriteras före vinstintressen.

## Utsläppsminskningar och anpassning

*Climate Justice Now* menar att industriländerna i klimatförhandlingarna har ställt orimliga och orättfärdiga krav på regeringar i utvecklingsländerna. Samtidigt har de själva inte levt upp till Kyotoprotokollets bindande och moraliska åtagande om utsläppsminskningar. De har heller inte ställt upp med stöd till utvecklingsländernas åtaganden om att minska utsläppen och att anpassa samhällena till klimatförändringen.

Flera industriländer menar att de inte vill binda sig till alltför stora åtaganden innan utvecklingsländerna också förbundet sig till åtaganden om utsläppsminskningar – särskilt industrialiserade utvecklingsländer som Kina, Indien och Brasilien.



*Climate Justice Now* är kritiska till regeringar i industriländer, finansiella institutioner som Världsbanken och WTO och multinationella företag som förespråkar klimatåtgärder som bygger på ökad frihandel och privatiseringar. Nätverket betonar problemen med åtgärder som handel med utsläppsrätter och Kyotoprotokollets flexibla mekanismer som till exempel *Clean Development Mechanism*, CDM.

De flexibla mekanismerna ger industriländerna möjlighet att uppfylla en del av sina klimatåtaganden i andra länder istället för på hemmaplan. Eftersom effekten på klimatet blir densamma oavsett var på jorden utsläppen minskar, kan länderna använda sig av flexibla mekanismer som ett komplement till att minska de inhemska utsläppen. *Climate Justice Now* menar att industriländerna borde ta ett större ansvar för att minska sina utsläpp på hemmaplan även om det är mer kostsamt.

Möjligheterna för industriländerna att investera i utsläppsbegränsningar i utvecklingsländerna ska också stödja en hållbar utveckling i dessa länder. *Climate Justice Now* menar att industriländernas investeringar inte leder till hållbar utveckling i utvecklingsländerna och att investeringar inte kommer de fattigaste länderna till godo. Det är framför allt stora ekonomier som Kina, Indien och Brasilien som har kunnat attrahera investeringar i projekt på det sättet.

Nätverket har en negativ inställning till biobränslen som klimatåtgärd eftersom produktionen sker på bekostnad av odling för matförsörjning. Ett exempel är den så kallade Tortilliakrisen i Mexiko då majspriserna sköt i höjden på grund av efterfrågan på majs från etanolindustrin.

*Climate Justice Now* förespråkar åtgärder som innefattar:

- Ett stopp av utvinning av fossila bränslen för att istället investera i energieffektiv, säker och ren förnyelsebar energi. Arbetet ska ledas av lokalsamhället.
- En radikal minskning av miljöfarlig konsumtion, först och främst i industriländerna men också bland de rika i utvecklingsländerna.
- Omfattande ekonomiska överföringar från industriländerna till utvecklingsländerna. Överföringarna ska ses som en återbetalning av industriländernas klimatskuld till utvecklingsländerna och en balansering av industriländernas historiska och nutida politiska och ekonomiska dominans i utvecklingsländerna.
- Finansiering av anpassningsåtgärder och åtgärder för minskade utsläpp av växthusgaser i utvecklingsländerna. Åtgärderna ska finansieras av de medel som idag används för militära ändamål, innovativa finansieringskällor och skuldavskrivning.
- Respekt för ursprungsbefolkningars rättigheter och rätt till självständighet. Självständighet och rätten att bestämma över naturresurser som skog, mark och vatten måste stärkas och bevaras.
- En utveckling av hållbara metoder för familjejordbruk och tryggad livsmedelsförsörjning.

### Allianser

*Climate Justice Now* driver sin kamp för jämställdhet och social och ekologisk rättvisa, inte bara i klimatkussioner i FN-sammanhang, utan också på gatorna. Det globala klimatarbetet måste ha stöd underifrån. *Climate Justice Now* menar att det är nödvändigt att skapa en rörelse med stor mångfald – lokalt och globalt för en bättre värld. *Climate Justice Now* välkomnar alla människor och organisationer som har liknande målsättningar och vilja att göra snabba och radikala förändringar som leder deras kamp vidare.

Nätverket stöttar utvecklingsländer som är i stort behov av anpassning och som saknar egna resurser och som oskyldigt drabbas av de negativa effekterna av klimatförändringen.

### **Rollprofil/karaktär**

Du är övertygad om att industriländerna är ansvariga för klimatförändringen och att det därmed är deras ansvar att finansiera klimatanpassning och åtgärder för minskade utsläpp av växthusgaser. Du förespråkar åtgärder som leder till jämlikhet och social och ekologisk rättvisa. Du påpekar gärna och ofta den historiska och nutida orättvisan mellan industriländer och utvecklingsländer samt det orättvisa faktum att klimatförändringen slår hårdast mot dem som minst bidrar till klimatförändringen. Du för talan för kvinnor, barn, ursprungsbefolkningar, småbönder och marginaliserade och fattiga människor som redan är drabbade och som kommer att drabbas i framtiden. Som representant för *Climate Justice Now* uppmanar du till snabba och radikala åtgärder. Du vill samla människor runt om i världen och mobilisera kraft för att genomföra radikala aktioner för att få fram ditt budskap. Du vill angripa de verkliga orsakerna bakom klimatförändringen och peka ut de som är ansvariga. Du är inte rädd för att göra väsen av dig. Du tillhör dock ingen stat och får alltså inte uttala dig under klimatförhandlingarna.

### **Källa:**

[www.carbontradewatch.org/index.php?option=com\\_content&task=view&id=227&Itemid=95](http://www.carbontradewatch.org/index.php?option=com_content&task=view&id=227&Itemid=95)  
[www.carbontradewatch.org/index.php?option=com\\_content&task=view&id=211&Itemid=95](http://www.carbontradewatch.org/index.php?option=com_content&task=view&id=211&Itemid=95)

### **Tips för fördjupning**

Den globala klimatrörelsen:

- Friends of the Earth International, [www.foei.org](http://www.foei.org)
- Climate Action Network (CAN), [www.climateactionnetwork.org](http://www.climateactionnetwork.org)
- Third World Network (TWN), [www.twinside.org.sg](http://www.twinside.org.sg)

Lär dig mer om vilka du kan ingå i allianser med.

Grundläggande kunskap om landet:

Landguiden, [www.landguiden.se](http://www.landguiden.se) och Globalis, [www.globalis.se](http://www.globalis.se)

Ländernas hemsidor (sök vidare på respektive land). <http://www.un.org/en/members>

Länders öppningstal i FN:s generalförsamling 2008. [www.un.org/ga/63/generaldebate](http://www.un.org/ga/63/generaldebate)

## Plan Sverige

### Några allmänna tips:

- Var påläst
- Ta gärna ett aliasnamn
- Var noga med klädsel och den diplomatiska etiketten
- Använd gärna humor – men alltid inom ramen för din roll
- Arbetsfördela inom delegationen så att ni blir effektiva och trivs med era roller

Plan är en internationell barnrättsorganisation som arbetar för och tillsammans med de mest utsatta barnen i världen. Plan bildades 1937 och finns i 66 länder. Plans rättighets- och utvecklingsarbete utgår från FN:s barnkonvention och dess fyra grundprinciper:

- Artikel 2 – Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras.
- Artikel 3 – Barnens bästa ska alltid komma i främsta rummet.
- Artikel 6 – Varje barn har rätt att överleva och att utvecklas.
- Artikel 12 – Barnet har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör barnet.

Målgruppen för Plans verksamhet är barn enligt Barnkonventionens definition, det vill säga barn upp till 18 år. Plan stödjer rättighets- och utvecklingsarbete i fattiga områden där barn redan idag påverkas av de negativa effekterna av klimatförändringen. Plan Sverige stödjer ibland barnrepresentanter så att de kan delta på klimatförhandlingarna. Barnen representerar i dessa fall inte Plan utan de har en egen agenda och driver sina egna frågor. Plan Sveriges roll är att stödja dem att få kontakt med de politiker och tjänstemän som de vill föra fram sina åsikter till samt i att nå ut med sina budskap till media.

Din roll som representant för Plan Sverige är att i samtliga frågor referera till barns rättigheter enligt Barnkonventionen. Barn har rätt att leva och bo i en god miljö med allt vad det innebär: att kunna gå i skolan, att få ha en god hälsa och levnadsförhållanden och att växa upp i säkerhet. Detta är inte endast moraliska påståenden utan är reglerat i Barnkonventionen. Plan Sverige menar att världens stater har ett gemensamt ansvar att säkerställa att dagens, såväl som framtidens, generationer får sina rättigheter tillgodosedda i alla sammanhang och då även i relation till de effekter som klimatförändringen medför.

### Bakgrund

Forskning från IPCC visar att fattiga länder kommer att drabbas oproportionerligt hårt trots att de bidragit minst till klimatförändringen. Det finns olika anledningar till att fattiga länder är extra sårbara för klimatförändringens effekter. Det kan bero på begränsade ekonomiska resurser eller att landets ekonomi till stor del är beroende av naturresurser. Många människor tvingas utnyttja naturresurserna på ett sätt som skadar miljön, till exempel avverka skog för att få mer jordbruksmark eller ved till värme och matlagning. Skogsavverkningen leder i sin tur till erosion och minskade skogsarealer som binder koldioxid. Det kan också bero på bristande resurser för och kunskaper i katastrofhantering. Erfarenheterna från både forskning och Plans stöd till riskreducerings- och klimatanpassningsarbete visar att det är just barnen i de fattigaste länderna som redan idag drabbas värst av de negativa effekterna av klimatförändringen. Studier visar också att barn ofta känner till lokalsamhället bättre än vuxna och att, när de får komma till tals i beslut som rör lokala riskreducerings- och klimatanpassningsprogram, bidrar med värdefulla perspektiv och kompetens.

### Viktiga ståndpunkter

För vissa aktörer är klimatförändringen synonym endast med den ökade koncentrationen av växthusgaser i atmosfären. Plan Sverige fokuserar på att lyfta fram att de geofysiska följderna av klimatförändringen såsom ökade havsnivåer, torka och variationen i temperatur och nederbörd har en stark mänsklig dimension. För Plan Sverige är klimatfrågan en mänsklig rättighetsfråga. De negativa effekterna av klimatförändringen kan förstärka de redan djupa orättvisorna både mellan och inom länder. Det är de fattigaste och mest utsatta befolkningsgrupperna som har minst möjlighet att bygga motståndskraft mot effekterna av klimatförändringen. Barn är särskilt utsatta och när exempelvis en klimatrelaterad naturkatastrof inträffar kan effekterna av den medföra att barns rättigheter kränks – tillgången till utbildning kan begränsas och barnens möjlighet att få tillräckligt med mat kan äventyras. Det är också de små barnen som löper störst risk att smittas av sjukdomar såsom malaria, hepatit, astma och denguefeber.

De rättigheter i Barnkonventionen som riskeras att kränkas till följd av de negativa effekterna av klimatförändringen och i samband med hur man responderar på dessa är:

- Artiklarna 6 och 24 om barns överlevnad och barns hälsa.
- Artikel 28 om utbildning och jämlikhet.
- Artiklarna 22 och 38 om nödsituationer och barns säkerhet.
- Artikel 12 om barns rättighet att delta.

Barn som grupp är i behov av både ekonomiskt stöd och av politiskt utrymme och deltagande för att ha möjlighet att höja sin kapacitet när det gäller att anpassa sin vardag till effekterna av klimatförändringen. Detta är viktigt inte minst för att förhindra att klimatförändringen äventyrar deras mänskliga rättigheter. Plan Sverige menar att barn inte är offer utan kompetenta personer som om de får delta i beslut som rör klimatrelaterade frågor kan bidra med värdefulla perspektiv och kompetens.

Plan Sveriges icke förhandlingsbara ståndpunkter är:

- Alla stater ska, enligt Barnkonventionen, verka för barns rätt att delta i beslut som rör dem genom att bjuda in barn att medverka som reella aktörer i dialogen om klimatrelaterade frågor på lokal, nationell och internationell nivå.
- Det är staternas ansvar att utbilda sin befolkning och sina beslutsfattare i klimatrelaterade frågor. Plan verkar därför för att alla stater ska satsa på grundskoleutbildning kring klimatfrågan generellt och barns rättigheter i relation till klimatfrågan specifikt.

### Utsläppsminskningar

Plan Sverige menar att klimatförändringen är ett globalt gränsöverskridande problem som kräver gemensamma globala åtaganden. Organisationen förespråkar därför en klimatöverenskommelse där alla länder medverkar till utsläppsminskningar. Plan Sverige tycker att *Greenhouse Development Rights*, GDR, är ett intressant ramverk för rättvis ansvarsfördelning när det gäller utsläppsminskningar mellan rika och fattiga länder. Ramverket innebär att man kan räkna ut länders ansvar för utsläpp av växthusgaser och kombinerar det med länders olika förmåga att minska sina utsläpp. Resultatet blir att man skapar en rättvis fördelning när det gäller utsläppsminskningar mellan i-länder och u-länder utifrån deras kapacitet och låter fattiga länder utvecklas ekonomiskt samtidigt som utsläppen av växthusgaser minskar globalt.

Kyotoprotokollet ger, med hjälp av så kallade flexibla mekanismer, i-länderna möjlighet att uppfylla en del av sina klimatåtaganden i andra länder istället för på hemmaplan. Länderna får använda sig av flexibla mekanismer som ett komplement till att minska de inhemska utsläppen. Tanken

med flexibla mekanismer är att insatserna för att minska utsläppen ska kunna utföras där det är billigast. Plan Sverige har ingen uttalande åsikt i frågan om flexibla mekanismer. Organisationens grundinställning är dock att i-länderna inte enbart ska få använda flexibla mekanismer för att minska sina utsläpp utan att fokus bör ligga på att minska utsläppen på hemmaplan.

### **Anpassning**

Plan Sverige driver linjen att internationellt stöd för att kunna klimatanpassa sårbara samhällen är nödvändigt. Det behövs en ny försäkringsstruktur som kan bära kostnaderna vid återuppbyggnaden av samhällen som utsätts för extrema väderförhållanden och andra klimatrelaterade effekter. Plan Sverige stödjer också AOSIS och Samoa gällande att Anpassningsfonden ska kunna användas för att förebygga och förbereda samhället inför kommande klimatrelaterade katastrofer. Plan Sverige driver att särskilda medel ur Anpassningsfonden ska öronmärkas för barns och ungas egna lokala klimatanpassningsprogram som drivs inom skolundervisningen, fritidsklubbar och barn- och ungdomsorganisationer.

### **Ansvarsfrågan**

Plan Sverige menar att fattiga människor i allmänhet och barn i synnerhet redan drabbas värst av de negativa effekterna av klimatförändringen och kommer att drabbas ännu värre i framtiden. Plan Sverige påpekar gärna och ofta det orättvisa faktum att klimatförändringen slår allra hårdast mot barnen, de som minst bidrar till problemet.

### **Rollprofil/karaktär**

Som företrädare för Plan Sverige tillhör du ingen stat och får alltså inte uttala dig under klimatförhandlingarna. Din spelarena är framför allt innan, under och efter klimatomötet då du skapar allianser, driver argument och på andra sätt lobbar för att föra fram organisationens förslag. Det gäller att skapa aktörer för samarbete som kan föra fram dina argument. Detta kan exempelvis göras genom samarbete med media. För att lyckas måste du vara aktiv och ständigt söka nya samarbeten samt vara en god lyssnare. Representanter från Plan Sverige framför sakliga argument, baserade erfarenheter från Plan Sveriges samarbetspartners i utvecklingsländer samt forskning.

### **Allianser**

Troliga samarbetspartners är stater och organisationer som likt Plan jobbar med och för grupper i fattiga länder som påverkas hårt av de negativa effekterna av klimatförändringen. Exempel på sådana är Samoa/AOSIS och Uganda och organisationerna *Climate Justice Now* och Naturskyddsföreningen.

Förutom att föra dialog med tjänstemän och beslutsfattare är Plan Sveriges roll att skapa en mötesplats där barn och unga under 18 år kan få föra fram sina åsikter till beslutsfattarna både innan och under klimatförhandlingar. Under förhandlingarna är det också troligt att Plan Sverige gör spektakulära och färgstarka utspel för att påminna beslutsfattarna om att det är barnens välbefinnande de förhandlar om. Att bjuda in till pressträffar och gå på andras pressträffar och ställa frågor är en viktig metod för Plan Sverige när det gäller att sprida sitt budskap och skapa opinion för sina ståndpunkter.

Mindre troliga samarbetspartners för Plan Sverige är stater som inte har ratificerat Barnkonventionen (Somalia och USA). Man ska dock inte underskatta USA:s nya administration. Det är värt att prata med USA:s delegation för att se om ni har några gemensamma ståndpunkter.

### Tips för fördjupning

Plan Sveriges tidning Barnens Framtid: temanummer om klimat och miljö.  
[www.plansverige.org/barnochklimat](http://www.plansverige.org/barnochklimat)

Rapporter från Children in a Changing Climate.  
[www.childreninachangingclimate.org/\\_publications.html](http://www.childreninachangingclimate.org/_publications.html)

UNICEF:s rapport: *Climate Change and Children*.  
[www.unicef.org/publications/files/Climate\\_Change\\_and\\_Children.pdf](http://www.unicef.org/publications/files/Climate_Change_and_Children.pdf)

UNICEF:s rapport: *Our climate, our children, our responsibility*  
- *The implications of climate change for the world's children*.  
[www.unicef.org.uk/campaigns/publications/pdf/climate-change.pdf](http://www.unicef.org.uk/campaigns/publications/pdf/climate-change.pdf)

Plan Sveriges hemsida<sup>6</sup>.  
[www.plansverige.org](http://www.plansverige.org)

Hemsidan för plattformen *Children in a Changing Climate* där Plan ingår.  
[www.childreninachangingclimate.org](http://www.childreninachangingclimate.org)

Information om GDR – Stockholm Environment Institute.  
[www.sei.se/web-resources/greenhouse-development-rights-gdrs.html](http://www.sei.se/web-resources/greenhouse-development-rights-gdrs.html)

Plan Sveriges kanal på YouTube.  
[www.youtube.com/user/plansverige](http://www.youtube.com/user/plansverige)

Plan Internationals kanal på YouTube.  
[www.youtube.com/user/planinternationaltv](http://www.youtube.com/user/planinternationaltv)

---

6 Här hittar ni information om Barnkonventionen och Plans projekt "Barns rättigheter i ett förändrat klimat".

## Naturskyddsföreningen

### Några allmänna tips:

- Var påläst
- Ta gärna ett aliasnamn
- Var noga med klädsel och den diplomatiska etiketten
- Använd gärna humor – men alltid inom ramen för din roll
- Arbetsfördela inom delegationen så att ni blir effektiva och trivs med era roller

År 2009 fyllde Naturskyddsföreningen 100 år. Grunden för den ideella föreningens arbete är – och har alltid varit – kärleken till naturen, engagemanget för en bra miljö och en envis tro på att samhället är möjligt att förändra.

### Viktiga ståndpunkter

Den viktigaste målsättningen för Naturskyddsföreningen är ett bindande åtagande om utsläppsminskningar till år 2020 för industriländerna. Naturskyddsföreningen anser att i ett sådant åtagande bör industriländerna minska sina utsläpp av växthusgaser nationellt med åtminstone 40 procent till år 2020 i förhållande till 1990 års nivå. Det är inte uteslutet att målsättningen bör höjas i takt med att ny forskning från till exempel *Stockholm Environment Institute*, SEI, publiceras. Målsättningen för år 2020 kan behöva kompletteras med bindande åtaganden också på kortare sikt, till exempel perioder om fem år. Åtagandet för år 2020 bör också kompletteras med ett långsiktigt mål om en global utsläppsminskning på 90 procent nationellt i industriländerna till år 2050 för att underlätta för framtida investeringar för till exempel industrisektorn. Naturskyddsföreningen anser att UNFCCC måste sträva mot att industriländernas klimatarbete står på två ben, att man antar egna utsläppsminskningar och ger stöd till klimatarbete i utvecklingsländer.

Klimatarbete i industriländerna ska enligt Naturskyddsföreningen:

- Innehålla bindande nationella utsläppsminskningar till år 2020.
- Ge stöd till klimatåtgärder i utvecklingsländer.
- Inleda adekvat finansierade teknologisamarbeten med utvecklingsländer.
- Ge finansiellt stöd för anpassning till klimatförändringen till utvecklingsländer.
- Finansiellt och på andra sätt stödja en förhindrad avskogning i tropikerna.
- Fördela utsläppsutrymmet lika mellan jordens invånare. Målet bör vara att globalt nå en utsläppsnivå på högst drygt ett halvt ton per person och år till 2050.

### Bakgrund

Många politiker och näringslivsintressenter fokuserar på de åtgärder utvecklingsländerna måste ta. I Naturskyddsföreningens ögon begär EU, USA och många andra mer av utvecklingsländerna än vad som kan anses vara rättvist – ur ett historiskt utsläppsperspektiv, ur ett per capita-perspektiv, med hänsyn till rätten att utvecklas samt med tanke på vem som har förmågan att betala för att ”fixa klimatet” tillräckligt snabbt och effektivt. Naturskyddsföreningen anser att de länder som ratificerat Kyotoprotokollet (Annex 1-länder) först måste ta ledningen och visa resultat från åtaganden av idag angående utsläppsminskningar, finansiellt och tekniskt stöd för utvecklingsländerna samt binda sig för mer ambitiösa utsläppsmål för perioden efter 2012. Först därefter finns det anledning att argumentera för bindande åtaganden för utvecklingsländerna.

Ramverket för perioden efter 2012 måste reflektera att industriländerna verkligen tar sitt ansvar angående utsläppsminskningarna av växthusgaser. Naturskyddsföreningen anser att utvecklingsländerna kan ha sin topp för utsläpp av växthusgaser till senast år 2015 och att utvecklingsländerna kommer att behöva ett stort stöd för att nå sina utsläppstoppar något år senare.

Naturskyddsföreningen anser att det finns ett behov av att granska målsättningarna för växthusgaskoncentrationerna i atmosfären för EU och internationellt, och också ompröva EU:s klimatmål för år 2020 och 2050. Naturskyddsföreningen anser att koncentrationen av växthusgaser i atmosfären inte får överstiga 400 ppm koldioxidekvivalenter. Innan industrialismens framfart var koncentrationen av växthusgaser i atmosfären 280 ppm koldioxidekvivalenter. Stockholm Environment Institute, SEI, och annan forskning gör bedömningen att koldioxidkoncentrationen inte bör överstiga mer än 350 ppm koldioxidekvivalenter – i kombination med oansenliga nivåer på andra växthusgaser såsom metangas och kväveoxider. Rekommendationen från *Vetenskapliga rådet för klimatförändringar* till den svenska regeringen är att 400 ppm koldioxidekvivalenter i atmosfären ska vara målsättningen (källa: [www.regeringen.se/content/1/c6/08/69/66/fd457e80.pdf](http://www.regeringen.se/content/1/c6/08/69/66/fd457e80.pdf)).

### Utsläppsminskningar

*Bali Action Plan*, resultatet av klimatförhandlingarna inom ramen för UNFCCC på Bali, är en delad vision för långsiktiga gemensamma klimatåtgärder. Den innehåller långsiktiga globala mål för utsläppsminskningar för att stabilisera koncentrationen av växthusgaser i atmosfären på en nivå som förhindrar farlig mänsklig påverkan på klimatet. Naturskyddsföreningen applåderar att EU redan 1996 införde ett långsiktigt mål om att begränsa jordens medeltemperatur till att inte stiga mer än 2°C över förindustriell nivå. IPCC beskriver att de globala utsläppen bör minska med 50-85 procent. För att nå minsta möjliga effekter av klimatförändringen måste vi sikta mot den största utsläppsminskningen IPCC rekommenderar. Ny forskning från SEI, NASA med flera visar att de globala utsläppen av växthusgaser kan behöva minskas med så mycket som 100 procent till år 2050. Naturskyddsföreningen anser att klimatdebatten skulle bli mer påtaglig om EU eller världen sätter en global per capita-målsättning som visar att utsläppen år 2050 är maximalt ett ton per capita. Om världsbefolkningen år 2050 är 9 miljarder människor betyder en minskning av utsläppen av växthusgaser på 90 procent i förhållande till 1990 års nivå ett utsläpp på 0,44 ton växthusgaser per capita.

Naturskyddsföreningen anser att den låga ambitionsnivån för EU:s egna åtgärder för att komma till rätta med klimatproblemen innebär att det blir dyrare för EU på sikt. EU:s har nu ett mål att minska utsläppen med 20 eller 30 procent inom ramen för ett globalt avtal. Forskning visar att en 40-procentig minskning nationellt inom EU till år 2020 behövs för att mildra klimatförändringens effekter. EU:s mål är att inte behöva genomföra alla utsläppsminskningar inom EU. EU vill att mellan 50-75 procent av medlemsländernas utsläppsminskningar får genomföras via åtgärder i utvecklingsländer. Den låga ambitionsnivån för utsläppsminskningar som idag finns inom EU får konsekvensen att omställningen till en mer klimatsmart ekonomi inom EU-länderna avstannar. Detta försämrar EU:s konkurrenskraft på sikt och förvärrar klimatkrisen som därmed ökar kostnaderna. Tidiga åtgärder är betydligt mer kostnadseffektiva än att skjuta upp dem visar *Sternrapporten* tydligt.

Naturskyddsföreningen anser att den gemensamma visionen från klimatförhandlingarna på Bali bör klarlägga när den globala toppen för utsläpp av växthusgaser ska infalla.



### **Teknologiutveckling, spridning och överföring**

Naturskyddsföreningen är djupt oroad över avsaknaden av en policy på både EU-nivå och nationell nivå i EU-länder för att ge stöd för utveckling, teknologi och mildring av klimatförändringen för utvecklingsländerna. En positiv utveckling inom klimatpolitiken är att EU-parlamentet arbetar för att stärka Europakommissionens svaga Klimat och Energipaket som syftar till att stödja utvecklingsländer. Naturskyddsföreningen anser att teknologisamarbete är en mycket större fråga än *Clean Development Mechanism*, CDM. Naturskyddsföreningen tycker att många har en överdriven tro på vad CDM kommer att åstadkomma i form av teknologiöverföring, effektivisering, hållbar utveckling och minskning i utsläpp av växthusgaser. Alltför många CDM-projekt medför inte några riktiga utsläppsminskningar (de är inte additionella) utan skulle ha genomförts i alla fall. Så många som 20 procent av nära hundra CDM-projekt som analyserats av det tyska Öko-Institute ger inga utsläppsminskningar (källa: [www.oeko.de](http://www.oeko.de)).

Naturskyddsföreningen anser att det behövs höga anslag till forskning om effekter av klimatförändringen och strategier för att minska samhällets fossilenergiintensiva produktions- och konsumtionsmönster.

### **Allianser**

Alla som vill åt samma håll som Naturskyddsföreningen – alltså även oväntade allianser. En viktig uppgift för Naturskyddsföreningen är att påverka svenska beslutsfattare som i sin tur kan påverka EU:s klimatpolitik.

### **Rollprofil/karaktär**

Som företrädare för Naturskyddsföreningen tillhör du ingen stat och får alltså inte uttala dig under klimatförhandlingarna. Din spelarena är framför allt innan, under och efter klimatmötet då du skapar allianser, lyfter fram argument och på andra sätt lobbar för att föra fram dina förslag. Det gäller att skapa aktörer för samarbete som kan föra fram dina argument. För att lyckas måste du vara mycket flexibel, ständigt söka nya och oväntade samarbeten och vara en god lyssnare. Representanter från Naturskyddsföreningen framför sakliga och lösningsorienterade argument, baserade på vetenskap.

**Källa:** [www.naturskyddsforeningen.se/klimat](http://www.naturskyddsforeningen.se/klimat)

### **Tips för fördjupning**

Lär dig mer om vilka stater du kan ingå i allianser med.

Grundläggande kunskap om landet:

Landguiden, [www.landguiden.se](http://www.landguiden.se) och Globalis, [www.globalis.se](http://www.globalis.se)

Ländernas hemsidor (sök vidare på respektive land). <http://www.un.org/en/members>

Länders öppningstal i FN:s generalförsamling 2008. [www.un.org/ga/63/generaldebate](http://www.un.org/ga/63/generaldebate)

## Vattenfall/ICC

### Några allmänna tips:

- Var påläst
- Ta gärna ett aliasnamn
- Var noga med klädsel och den diplomatiska etiketten
- Använd gärna humor – men alltid inom ramen för din roll
- Arbetsfördela inom delegationen så att ni blir effektiva och trivs med era roller

Klimatförändringen är ett globalt problem som behöver en global lösning. *The International Chamber of Commerce*, ICC, är ett nätverk med representanter från företag inom alla sektorer i alla delar av världen. Innan beslut om en viss ståndpunkt fattas, träffas företagen runt om i världen i ICC:s lokala så kallade nationalkommittéer för att diskutera ICC:s positioner i olika frågor. Svenska Vattenfall och nederländska Nuon bildar sedan februari 2009 ett ledande europeiskt energibolag. Genom gemensamma investeringsprogram hoppas företaget påskynda övergången till klimatneutral drift till år 2050. Vattenfall är medlem i nätverket ICC.

### Viktiga ståndpunkter

ICC anser att klimatförändringen är en av de stora utmaningarna för vår tid. Ett klimatavtal måste slutas i ett sammanhang av ökande energibehov, ökande produktion av energi och strävan efter att nå hållbar utveckling och ekonomisk tillväxt för alla. ICC anser att ett klimatavtal med syfte att träda i kraft från år 2012, då Kyotoprotokollet löper ut, ska maximera och möjliggöra deltagande för företag. Företag är inte inkluderade i nu gällande avtal. Ett regelverk för tiden efter 2012 bör till exempel återspegla följande åtgärder:

- Involvera alla nationer och andra intressenter. För att bibehålla konkurrens på lika villkor är det viktigt att alla stora utsläppsländer gör åtaganden. Avtalet bör innehålla klara och långsiktiga regler för att underlätta för företagen att fatta rätt beslut när de gör investeringar.
- Möjliggöra för företag att bidra till att motverka klimatförändringen genom sina olika verksamheter. För att underlätta för företagen att arbeta i rätt riktning, bör företag i ett land där det redan finns långtgående miljökrav (t.ex. Sverige) kunna tillgodoräkna sig utsläppsminskningar som görs genom investeringar i utvecklingsländer. På det sättet görs utsläppsminskningarna där det behövs som mest och där det är som mest effektivt. "Motståndarna" menar att företagen smiter från sitt ansvar genom att göra utsläppsminskningar i andra länder istället för sin egen verksamhet.
- Tillhandahålla lämpligt ramverk för att förbättra utvecklingen och användningen av teknik för att bekämpa klimatförändringen. För att företagen ska stimuleras att utveckla ny teknik måste det finnas ett bra skydd för företagens uppfinningar, dvs skydd för deras så kallade "immateriella rättigheter". ICC är därför emot tvångslicensiering av klimatteknik, alltså att t.ex. utvecklingsländer gratis får del av teknik som har utvecklats av företag. ICC menar att det är nödvändigt att företagen får betalt för sina produkter för att tillförsäkra fortsatt forskning och utveckling i företagen i framtiden. Därför bör t.ex. fonder från industriländer finansiera en del av tekniköverföringen, alltså betala företagen för att de delar med sig av sin klimatteknik till länder som behöver den.
- Erkänna alla länders behov av att utveckla säkra leveranser av energi och upprätthålla ekonomisk tillväxt. Energibehovet växer ständigt i och med att jordens befolkning ökar och allt fler länder når en högre nivå av utveckling. Energi är en viktig del av välfärden. För att energiproduktionen ska räcka till alla bör man enligt ICC inte förbjuda användningen av några energikällor. Även kol och olja bör alltså kunna användas för att utvinna energi.

### Bakgrund

Affärsverksamheten i världen står för cirka 80 procent av alla investeringar. Investeringar via den privata sektorns transaktioner och handel förväntas bidra stort till utsläppsminskningar av växthusgaser. För att möta utmaningen om utsläppsminskningar behöver företag förutsägbara och stabila regler för att kunna genomföra långsiktig planering och investering. Regler från UNFCCC är grundläggande för att företag ska kunna påskynda och sprida teknikforskning och långsiktiga projekt om energiförsörjning, energiinfrastruktur, energieffektivisering och skapa en mångfald av energikällor.

Jordens befolkning förväntas växa från 6,5 till 8 miljarder människor, energiförbrukningen förväntas öka med 50 procent och den ekonomiska avkastningen fördubblas inom de närmsta 25 åren. För att möta behovet av ökad energiförbrukning och en övergång från fossila bränslen till förnyelsebara bränslen krävs ett ramverk som ökar användandet av nu existerande teknologier och utvecklar nya effektiva, innovativa och långsiktiga lösningar. Dessutom måste insatser för att minska efterfrågan på energi genomföras.

### Utsläppsminskningar

*"Vi har som vision att vår energiproduktion ska vara koldioxidneutral 2050. Tillsammans kan vi göra underverk för miljön."* Lars G Josefsson, VD och koncernchef, Vattenfall.

Vattenfall är det första större energiföretag i världen som lägger fram en plan för att göra sin elproduktion klimatneutral. Vattenfall har tidigare klagat avsikten att väsentligt minska utsläppen till 2030. Nu höjer Vattenfall ambitionen ytterligare, till att vara klimatneutrala till år 2050. Vattenfall har redan minskat sina utsläpp av växthusgaser med ca 25 %. Målsättningen är att minska utsläppen per producerad kWh med 50% till 2030, jämfört med 1990. Vattenfall driver på utvecklingen och har som ambition att ligga före konkurrenter och mer än väl uppfylla de krav som samhället ställer.

### Anpassning

ICC anser att ett klimatavtal efter år 2012 bör se till att staterna integrerar anpassning i ländernas långsiktiga planering för bostäder, jordbruk, energi och annan infrastruktur. ICC anser att UNFCCC ska bistå utsatta utvecklingsländer med anpassningsåtgärder som bygger på FN:s klimatkonvention. Dessutom bör Anpassningsfonden struktureras och effektiviseras.

### Teknologiutveckling, spridning och överföring

Vattenfall är en del av energibranschen och är därmed delansvarig för att försöka minska klimatpåverkan från el- och värmeproduktion. Vattenfall vill vara med och bidra till lösningen och driver därför ett Carbon capture and storage, CCS-projekt. Målet med projektet är att aktivt delta i utvecklingen av tekniker för att fånga in, avskilja och lagra koldioxid från koleldade kraftverk. Vattenfalls ambition är att vara med och ta fram säkra, kostnadseffektiva och genomförbara tekniker för CCS och därigenom kunna åstadkomma betydande minskningar av koldioxidutsläppen. Vattenfall siktar på att ett fullt utvecklat koncept ska finnas färdigt år 2020.

Ett framtida klimatavtal bör ge stöd till utveckling och utökning av de flexibla mekanismerna *Clean Development Mechanism*, CDM och *Joint Implementation*, JI, som möjliggör för företag att tillgodoräkna sig arbete som görs för att minska utsläppen i andra delar av världen än där företaget har sin kärnverksamhet. CDM och JI bör utvecklas för att rymma stora projekt med potential att göra betydande utsläppsminskningar men, mekanismerna borde också bli mindre byråkratiska, särskilt för mindre projekt. ICC:s uppfattning är att tekniken *Carbon Capture and Storage*, CCS, är en effektiv metod för att stabilisera atmosfäriska koncentrationer av växthusgaser.

### Finansiering

Ekonomisk utveckling och sunda investeringar krävs för att företag ska stimuleras till att sätta in nödvändiga resurser för att hantera klimatförändringen. Ett klimatavtal ska ge ett ramverk för effektiv energianvändning, hållbar energi, ökad allmän medvetenhet och för att minska utsläppen av växthusgaser.

### Allianser

ICC och Vattenfall nätverkar inom många intressegrupper och allianser. ICC och Vattenfall medverkar gärna vid olika formella och informella möten för att få gehör och skaffa samarbetspartners för sina teknikprojekt och riktlinjer. ICC uppmuntrar klimatinitiativ från grupper som G8 och G20, *Major Economies Forum*, MEF, *Asia-Pacific Partnership*, APP och OPEC. ICC och Vattenfall allierar sig inte gärna med grupper som kritiserar projekt som *Carbon Capture and Storage*, CCS. CCS anses av vissa grupper vara ett projekt som snarare tillåter fortsatt användning av fossila bränslen än gynnar en övergång till mer förnyelsebar energi.

### Rollprofil/karaktär

Som företrädare för ICC och Vattenfall tillhör du ingen stat och får alltså inte uttala dig under klimatförhandlingarna. Din spelarena är framför allt innan, under och efter klimatmötet då du skapar allianser, lyfter fram argument och på andra sätt lobbar för att föra fram dina förslag. Det gäller att hitta aktörer för samarbete som kan föra fram dina argument. För att lyckas måste du vara mycket flexibel, ständigt söka nya och oväntade samarbeten och vara en god lyssnare.

### Källa:

- Business views on a UNFCCC, post-2012 framework to address climate change for the UNFCCC, The International Chamber of Commerce, ICC. [www.iccwbo.org](http://www.iccwbo.org)
- Vattenfall [www.vattenfall.se](http://www.vattenfall.se)

### Tips för fördjupning

Grundläggande kunskap om landet:

Landguiden, [www.landguiden.se](http://www.landguiden.se) och Globalis, [www.globalis.se](http://www.globalis.se)

Ländernas hemsidor (sök vidare på respektive land). <http://www.un.org/en/members>

Länders öppningstal i FN:s generalförsamling 2008. [www.un.org/ga/63/generaldebate](http://www.un.org/ga/63/generaldebate)

## Bangladesh

### Några allmänna tips:

- Var påläst
- Ta gärna ett aliasnamn
- Var noga med klädsel och den diplomatiska etiketten
- Använd gärna humor – men alltid inom ramen för din roll
- Arbetsfördela inom delegationen så att ni blir effektiva och trivs med era roller

Bangladesh är ett land med rika naturtillgångar, bördiga slätter och stora kuststräckor. Trots detta placerar sig Bangladesh på listan över världens 40 fattigaste länder. Inkomstfördelningen är mycket stor. Befolkningsmängden i landet är 160 miljoner invånare och befolkningstätheten är ca 1000 människor/km<sup>2</sup>

### Viktiga ståndpunkter

För Bangladesh är Klimatkonventionens princip om gemensamt men olika ansvar av största vikt. Bangladesh betonar industriländernas ansvar för de historiska utsläppen tillsammans med det faktum att industriländernas konsumtion per capita är mångfalt större än utvecklingsländernas. Bangladesh betonar också att rätten till utveckling måste respekteras i klimatförhandlingarna. Landet har inte offentliggjort några internationella mål att sträva mot vad gäller utsläppsminskningar av växthusgaser.

Bangladesh ståndpunkter inför de kommande klimatförhandlingarna är:

- Att industriländerna måste uppfylla sina åtaganden om minskade koldioxidutsläpp innan det kan bli aktuellt för utvecklingsländerna att diskutera åtaganden om utsläppsbegränsningar. Bangladesh hänvisar till de länder som inte uppfyllt sina åtaganden i enlighet med Kyotoprotokollet.
- Att alla jordens invånare har rätt till utveckling. Målet för Bangladesh är att utsläpp av växthusgaser måste vara lika utsläpp per capita i hela världen.
- Att tekniköverföring är viktigt och landet betonar vikten av internationellt forskningssamarbete och tillgång till patent.
- Att landets tjänstemän hävdar att kostnaden för anpassning till ett förändrat klimat kommer att bli mycket dyrare än beräknat.
- Bangladesh betonar att klimatförändringen är ett globalt gränsöverskridande problem och förespråkar en ny klimatöverenskommelse där alla länder medverkar till utsläppsminskningar. Delta-gande av alla länder är livsviktigt för att tillförsäkra en tillräcklig global respons.

Det är hög tid för ALLA länder att starta en ny dialog med ett mer omfattande försök till att bekämpa klimatförändringen och mot en ny överenskommelse med en bredare ansats till att minska utsläppen av växthusgaser.

### Bakgrund

Bangladesh är ett utvecklingsland som ligger insprängt i den centrala delen av Asien. Landet är mycket platt och har dessutom ett geografiskt utsatt läge och är därför mycket känsligt för översvämningar under monsunsäsongen. Bangladesh är med ca 160 miljoner invånare på en yta stor som ungefär en tredjedel av Sveriges ett av världens mest tätbefolkade länder. Landet är dessutom ett av de allra fattigaste och har en mycket hög befolkningstillväxt. Ungefär 60 miljoner

av landets befolkning lever under det så kallade fattigdomsstrecket, det vill säga att de har en dagsinkomst som är mindre än två dollar per person. Eftersom en stor del av människorna i Bangladesh livnär sig genom att bruka jorden har man påverkat det naturliga landskapet i ganska stor utsträckning. Stora arealer skogsmark har avverkats för att ge plats åt åker- och betesmark.

En översvämning 1998 lade ca två tredjedelar av Bangladesh under vatten och tvingade miljoner människor att fly undan vattenmassorna, detta gav en skrämmande fingervisning om hur framtiden kan te sig. Man har beräknat att havsnivån kommer att stiga med mellan 0.09 till 0.88m mellan åren 1990 och 2100. Detta skulle innebära att en stor del av Bangladesh naturligt skulle översvämmas på grund av att landet är så låglänt som det är och kan tvinga uppemot 30 miljoner människor på flykt. CO<sub>2</sub>-utsläppen var år 2004 0,3 ton per capita vilket kan jämföras med USA som hade 20,6 eller Sverige som hade 6,1.

### Utsläppsminskningar

I de internationella klimatförhandlingar som berör framtida klimatmål har man diskuterat att industriländerna kan åta sig ett delmål på 25-40 procentiga utsläppsminskningar av växthusgaser till år 2020 och ett slutmål år 2050 på 80-95 procents minskning från 1990 års nivå. EU har fört fram idén att utvecklingsländer som grupp, till år 2020, ska begränsa sina utsläpp av växthusgaser men erkänner också vissa utvecklingsländers behov av utveckling, vilket kan innebära ökade utsläpp av växthusgaser under en period. U-länderna svarar här att det inte går att förelägga länder med så olika utsläppsnivå samma krav på minskningar. Det skulle innebära att till exempel Bangladesh låstes vid en utsläppsnivå per capita som är en procent av den i USA.

Bangladesh har hittills internationellt motsatt sig alla åtaganden om utsläpps-minskningar. Landet påpekar att många länder som åtagit sig utsläppsminskningar i enlighet med Kyotoprotokollet i motsats till att minska sina utsläpp istället ökat dem. Det har också skett en ökning av växthusgasutsläpp per capita. Bangladesh bedriver ett omfattande nationellt klimatarbete. Främst satsas pengar på att anpassa landet till en höjd havsnivå.

Bangladesh anser att bindande åtaganden för industriländerna, som historiskt sett står för de största utsläppen av växthusgaser, är nödvändiga. Länder som Bangladesh och de så kallade *Least Developed Countries*, LDC, ska inte behöva anta bindande åtaganden inom överskådlig tid på grund av ländernas historiskt sett låga utsläpp och deras rätt till utveckling.

### Anpassning

Bangladesh är sårbart då klimatförändringen förväntas påverka landets ekonomiska och sociala utveckling och försvåra arbetet med fattigdomsbekämpning. Ansträngningar för att anpassa samhällen till klimatförändringen måste gå hand i hand med ansträngningar för att mildra klimatförändringen. Låglänta länder lider redan av de negativa effekterna av klimatförändringen. En höjd havsnivå tillsammans med förödande orkaner och cykloner i Karibien och Stilla havet visar de ökande effekterna av klimatförändringen och hotar att radera hela ekonomin för de hotade länderna.

Bangladesh anser att landet behöver internationellt stöd för att kunna klimatanpassa sitt sårbara samhälle. Bangladesh ber etablissemangen om hjälp för att skapa en ny försäkringsstruktur som kan bära kostnaderna vid återuppbyggnaden av samhällen som utsätts för extrema väderförhållanden och andra klimatrelaterade effekter. Bangladesh anser att en plan för finansiering av anpassningsåtgärder måste upprättas och att de finansiella medlen ska vara tillräckliga och förutsägbara för att underlätta planering. Ett förslag är att 2 procent av pengarna inom *Clean Development Mechanism*, CDM, går till Anpassningsfonden.

Bangladesh vill se Anpassningsfonden som en hjälp att förebygga och förbereda samhället för kommande klimathot. Anpassningsfonden ska innefatta:

- Finansiering för att skydda färskvattenreserver som är en mycket värdefull resurs
- Finansiering för att anpassa samhället genom nya jordbruksformer
- Nya byggnadstraditioner och skyddande av kustnära zoner

### **Teknologiutveckling, spridning och överföring**

Kyotoprotokollet ger, med hjälp av så kallade flexibla mekanismer, industriländerna möjlighet att uppfylla en del av sina klimatåtaganden i andra länder istället för på hemmaplan. Eftersom effekten på klimatet blir densamma oavsett var på jorden utsläppen minskar, kan länderna använda sig av flexibla mekanismer som ett komplement till att minska de inhemska utsläppen. Tanken med flexibla mekanismer är att insatserna för att minska utsläppen ska kunna utföras där det är billigast. Möjligheterna att investera i utsläppsbegränsningar i utvecklingsländerna ska också stödja en hållbar utveckling i dessa länder. Det är framför allt Kina, Bangladesh och Brasilien som har kunnat attrahera investeringar i projekt på det sättet.

*Clean Development Mechanism, CDM*, är en flexibel mekanism som innebär att aktörer i länder med utsläppsåtagande enligt Kyotoprotokollet kan genomföra utsläppsminskande åtgärder i andra länder (i allmänhet utvecklingsländer) som är anslutna till Kyotoprotokollet men som inte har några bindande åtaganden. Bangladesh anser att CDM är ett litet men viktigt steg för att skapa en marknad som i sin tur föder nyttiga finansiella initiativ för utveckling och användning av förnyelsebar energi och energieffektiva teknologier. Bangladesh stödjer G77:s förslag om inrättande av en multilateral klimatteknikfond. De betonar vikten av att snabba på tekniköverföringen av förnybar energiteknik, samt att alla länder måste underlätta för internationell handel med förnybar energiteknik. Bangladesh intresse har varit svagt för projekt inom *Carbon Capture and Storage, CCS*.

Projekt inom CCS pågår i Bangladesh idag men landet vill inte gärna vara försöksdjur för en så ny teknologi. Bangladesh har flera projekt inom ramen för CDM. Bangladesh anser att förekomsten av starka patentskyddsregler hindrar tekniköverföring och betonar vikten av internationellt forsknings- och utvecklingssamarbete på teknikområdet.

### **Finansiering**

G77 presenterade i augusti 2008 ett förslag på en finansieringsfond. Fonden ska finansieras med medel från givarländernas BNP. Bidraget ska i enlighet med förslaget utgöra en procentsats av givarländernas BNP och ligga utanför ländernas biståndsbudgetar. Finansieringen ska till största delen inte ha krav på återbetalning. Förslaget innebär också att givarländerna inte ska få tillgodoräkna sig sitt bidrag som en del av biståndet utan fonden ska ligga utanför andra åtaganden om finansiering.

Bangladesh välkomnar de 30 miljarder dollar i klimatbistånd som industriländerna bidrar med under perioden 2010-2012 men menar att det är en alltför blygsam summa. Huvuddelen av bidraget har Japan, EU och USA lovat stå för och en del tas från redan anslagna biståndspengar. Från 2013 ska klimatbiståndet successivt trappas upp så att det 2020 uppgår till 100 miljarder dollar årligen. Många obesvarade frågor återstår kring hur det finansiella systemet för klimatbistånd ska organiseras.

### Allianser

Bangladesh ingår i G77, en allians med rötter i mitten av 1960-talet då den bildades som en plattform för att föra fram utvecklingsländernas ståndpunkter inom FN. Bangladesh är en mycket aktiv medlem av G77 i klimatförhandlingarna. Andra viktiga samarbeten är G8 och G5. G8 är en sammanslutning av världens största ekonomier och G5 är en sammanslutning av de fem största växande ekonomierna (Kina, Brasilien, Indien, Sydafrika och Mexiko). Bangladesh hänvisar till uppgifter som säger att USA står för 20 procent av världens utsläpp av växthusgaser trots att landet bara representerar 5 procent av jordens befolkning. Bangladesh stödjer alla länder som ratificerat Kyoto-protokollet och som redan förbundit sig till utsläppsminskningar. Bangladesh samarbetar gärna med länder och organisationer som prioriterar miljön samt visar stor hänsyn till länders sårbarhet och olika utvecklingsgrad.

### Rollprofil/karaktär

Tillhörande den bengaliska delegationen har du en av nyckelrollerna i klimatförhandlingarna. Du vet att ditt land har en mycket liten del, historiskt sett och per capita räknat, i den nu hotande klimatförändringen men riskerar enorma problem. Du är ovillig till bindande utsläppsminskningar innan industriländerna har visat på resultat. Du argumenterar med känslomässiga argument blandat med skräckscenarier inför framtiden med bl a miljoner klimatflyktingar. Delegationerna från Bangladesh är inte redo att binda sig för åtaganden om utsläppsminskningar. Däremot är de mycket villiga att förhandla om klimatsmarta lösningar som kan hjälpa landet att ställa om till mer moderna energislag som också kan bidra till en social och ekonomisk utveckling. Du som delegat har en ivrig inställning till forsknings- och utvecklingssamarbeten men en motsträvighet till att diskutera egna åtaganden om utsläppsminskningar.

**Källa:** [hdrstats.undp.org/countries/country\\_fact\\_sheets/cty\\_fs\\_BGD.html](http://hdrstats.undp.org/countries/country_fact_sheets/cty_fs_BGD.html)

### Tips för fördjupning

Grundläggande kunskap om landet:

Landguiden, [www.landguiden.se](http://www.landguiden.se) och Globalis, [www.globalis.se](http://www.globalis.se)

Ländernas hemsidor (sök vidare på respektive land). <http://www.un.org/en/members>

Länders öppningstal i FN:s generalförsamling 2008. [www.un.org/ga/63/generaldebate](http://www.un.org/ga/63/generaldebate)



## Sydafrika

### Några allmänna tips:

- Var påläst
- Ta gärna ett aliasnamn
- Var noga med klädsel och den diplomatiska etiketten
- Använd gärna humor – men alltid inom ramen för din roll
- Arbetsfördela inom delegationen så att ni blir effektiva och trivs med era roller

Sydafrika har en befolkningsmängd på 48,8 miljoner. De demokratiska valen i Sydafrika 1994 innebar slutet för apartheid. Den fredliga övergången från auktoritärt minoritetsstyre till demokrati har gjort landet till ett föredöme. Det senaste valet hölls 2009 under lugna former och med ett högt deltagande. Valet befäste Sydafrikas demokratiska kultur, trots det faktum att det är en mycket ung demokrati.

### Bakgrund

Sydafrika är ett land som brottas med stora utmaningar, varav en av de största är hiv och aids. Var femte person är hivsmittad. Varje dag dör ungefär ettusen sydafrikaner i aids och flera hundra tusen nya fall av hiv tillkommer varje år. Sjukdomen hotar landets utveckling, samhällsstruktur och tillväxt. Klyftan mellan rika och fattiga är djup, arbetslösheten är hög, och det råder stora kompetensklifor mellan den vita minoriteten och den historiskt missgynnade svarta majoriteten.

Den ojämna fördelningen av välståndet är ekonomins största problem. Många svarta lever i självhushållande jordbruk på eller under existensminimum, även om det finns en växande, köpstark svart medelklass. ANC-regeringens stora utmaning är att bekämpa massfattigdomen samtidigt som näringslivet effektiviseras för att locka nya investerare. Ojämligheten och arbetslösheten tillsammans förklarar mycket av Sydafrikas utbredda sociala missförhållanden som våldsbrottslighet, sexuella övergrepp och våld i hemmen. Dessutom är den stora andelen fattiga människor en outnyttjad resurs för landets sociala och ekonomiska utveckling.

Sydafrika är det mest industrialiserade landet i Afrika. Landet har en mycket energiintensiv produktion, främst baserad på fossila bränslen. Sydafrikas ekonomi är mer energiintensiv än några av OECD-länderna. Till skillnad från resten av Afrika är industrin med gruvbrytningen den viktigaste näringen i Sydafrika. Energipriset är också lågt vilket bidrar till att incitamentet för minskad energianvändning minskar. Sydafrikas kol är billigt att bryta och förser landet med en mycket stor del av elektricitetsbehovet. Över 90 procent av elektriciteten kommer från kol. Elektricitet exporteras också. Kärnkraft är den andra stora energikällan. Afrikas hittills enda kärnkraftverk finns i Sydafrika. Även vattenkraft används för att framställa el. Ännu saknar tre av tio sydafrikaner tillgång till elektricitet, men 1994 saknade cirka två tredjedelar av hushållen el.

Landet importerar olja för att täcka energibehovet. Vattnet överutnyttjas och räcker inte längre till alla. Vaal-floden är vattenkällan för gruv- och industriområdena i Gauteng och Fristatsprovin- sen och utnyttjas maximalt. Miljöorganisationer har kritiserat ett stort vattenprojekt, där Lesothos floder ska avledas för export till Sydafrika. Det finns även andra miljöproblem. Storstadsområdets luftföroreningar är till exempel omfattande och landets unika flora och fauna är hotade. Sydafrika är världens ledande guldproducent och beräknas ha 40 procent av världens guld. De har även stora fyndigheter av såväl diamanter, kol och uran. Betydande gasfynd har gjorts och sökande efter olja pågår.

### Utsläppsminskningar

Sydafrika står för de största koldioxidutsläppen (44 procent) av länderna i Afrika. Sydafrika är rankad på 11:e plats i världen när det gäller utsläpp av växthusgaser. Eftersom Sydafrika är ett utvecklingsland har de därmed inga begränsningar på sina utsläpp av växthusgaser utifrån Kyoto-protokollet. Sydafrika anser att de ska bidra till minskningen av växthusgaser men i mindre utsträckning än mer utvecklade länder. Landet anser att tekniköverföring är centralt. Sydafrika anser att det måste tillåtas att utvecklas och att begränsningar på utsläpp av växthusgaser kommer att hindra den ekonomiska tillväxten och följaktligen begränsa landets möjlighet att förbättra situationen för de fattiga i landet.

Martinius van Schalkwyk, minister för miljö och turism, säger: *“developing countries such as ourselves will be expected, and should be expected to take our fair share of responsibility and demonstrate our plans to contribute to the global response, albeit in a different way that recognises our growth imperative and our small contribution thus far to the current crises”*.

Trots att Sydafrikas regering vidtar åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser så agerar vissa departement i motsatt riktning. Exempelvis så har departementet för mineraler och energi utvecklat program som ökar användningen av kol.

När det gäller Sydafrikas långsiktiga plan på utsläppsminskningar så är prioriterade områden koldioxidskatt, kärnkraft och förnyelsebar energi och elektriska fordon (i dagsläget har dock Sydafrika endast en kärnreaktor). Sydafrika beräknar att deras utsläpp av växthusgaser kommer att öka och nå sin höjdpunkt någon gång mellan år 2025 och 2035, för att sedan minska efter år 2060.

### Avskogning

En av de viktigaste åtgärderna för att minska utsläppen av växthusgaser är att öka antalet kolsänkor. Sydafrika har infört en handlingsplan där målet är säkra en hållbar förvaltning av skogen och bekämpa skogsbränder.

### Anpassning

Forskning från IPCC visar att Afrikanska länder, söder om Sahara kommer att drabbas mycket hårt av klimatförändringen beroende på deras naturliga sårbarhet för klimatförändringens effekter samt att deras ekonomier har en svag förmåga till anpassning. Sydafrika har en bättre anpassningsförmåga på grund av den välutvecklade industriella sektorn men kommer trots det att drabbas av påverkan på ekosystem och samhälle. Som exempel så har landet stor vattenbrist och landet kommer även utan klimatförändringen att ha uttömt sina vattenreserver om några årtionden. Klimatförändringen kommer att förvärra vattenbristen beroende på att intensiteten och regelbundenheten i regnperioderna påverkas. Detta förväntas i sin tur även öka risken för malaria. Vissa forskare anser att risken för konflikter orsakade av vattenbrist kommer att öka. Sydafrika är också oroliga för att havsnivån ska öka. De är känsliga för översvämningar, eftersom det är ett urbaniserat land.

Majs är en viktig basvara, särskilt för de fattiga i landet. Majsproduktionen kommer att drabbas hårt av klimatförändringen. Ett torrare och varmare klimat kommer att minska majsproduktionen med 10-20 procent på 50 år. Sydafrika har ett stort behov av klimatanpassning men deras tillväxt skulle hämmas.

### **Teknologiutveckling, spridning och överföring**

Sydafrika är mycket intresserat av teknik för förnybar energi och energi-effektivisering vilket också kan bidra till landets klimatanpassning. Sydafrika vill gärna se sig själva som en "low-carbon economy" och söker attrahera investeringar. De menar dock att detta kommer ta lång tid och de är inte beredda att bromsa tillväxten för att uppnå detta. Sydafrika ställer sig positiva till CDM och har idag ett flertal projekt. De forskar även kring CCS (*Carbon Capture and Storage*). Sydafrika ser sig själva som ett framtidsland när gäller solenergi och målet är att bli marknadsledande.

### **Finansiering**

Sydafrika och G77 presenterade i augusti 2008 ett förslag om att skapa en finansieringsfond. Fonden ska finansieras med medel från givarländernas BNP. Finansieringen ska till största delen inte ha krav på återbetalning. Förslaget innebär också att givarländerna inte ska få tillgodoräkna sig sitt bidrag som en del av bistånd utan fonden ska ligga utanför andra åtaganden om finansiering.

Sydafrika välkomnar de 30 miljarder dollar i klimatbistånd som industriländerna bidrar med under perioden 2010-2012 men menar att det är en alltför blygsam summa. Huvuddelen av bidraget har Japan, EU och USA lovat stå för och en del tas från redan anslagna biståndspengar. Från 2013 ska klimatbiståndet successivt trappas upp så att det 2020 uppgår till 100 miljarder dollar årligen. Många obesvarade frågor återstår kring hur det finansiella systemet för klimatbistånd ska organiseras.

### **Allianser**

Sydafrika ingår i G5 (Sydafrika, Brasilien, Indien, Kina, Mexiko), G77 och den Afrikanska gruppen. Gemensamt för LDC och Afrikanska gruppen är att de i hög grad fokuserar på anpassning, detta eftersom länderna och känsliga för klimatförändring. Indiens, Brasiliens och Sydafrikas regeringar anser sig ha liknande politiska målsättningar och menar att ett samarbete ökar deras möjligheter att bland annat påverka förhandlingarna inom Världshandelsorganisationen, WTO. En annan prioriterad fråga är ländernas strävan att få permanenta platser i ett framtida utökat säkerhetsråd i FN.

### **Rollprofil/karaktär**

Delegaterna från Sydafrika är inte redo att binda sig för åtaganden om utsläppsminskningar. Däremot är de mycket villiga att förhandla om klimatsmarta lösningar som kan hjälpa landet att ställa om till mer moderna energislag som också kan bidra till en social och ekonomisk utveckling. De som delegat har en ivrig inställning till forsknings- och utvecklingsarbeten men en motsträvighet till att diskutera åtaganden om utsläppsminskningar.

### **Källor:**

[www.info.gov.za/speeches/2008/08072816451001.htm](http://www.info.gov.za/speeches/2008/08072816451001.htm)

[www.ccs summit2009.co.za/Downloads/Hot\\_issues/2009.03.01\\_Climate\\_Change\\_Policy\\_Framework.pdf](http://www.ccs summit2009.co.za/Downloads/Hot_issues/2009.03.01_Climate_Change_Policy_Framework.pdf)

### **Tips för fördjupning**

Grundläggande kunskap om landet:

Landguiden, [www.landguiden.se](http://www.landguiden.se) och Globalis, [www.globalis.se](http://www.globalis.se)

Ländernas hemsidor (sök vidare på respektive land). <http://www.un.org/en/members>

Länders öppningstal i FN:s generalförsamling 2008. [www.un.org/ga/63/generaldebate](http://www.un.org/ga/63/generaldebate)